

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

ปริญญานิพนธ์

ของ

ชาลินี สุทธิเดช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

ปริญญาณิพนธ์
ของ
ชาลิณี สุกุทธิเดช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

บทคัดย่อ
ของ
ชาลิณี สุธธิเดช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2551

ชาลินี สุทธิเดช. (2551), การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยวัฒน์, รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ ระดับ
ความสามารถในการอ่าน เขียน คิดคำนวณพื้นฐานของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน และศึกษา
ความสัมพันธ์ คำนวณหาความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การ
เรียนรู้ชุมชนในฐานะผู้รับบริการ และเพื่อศึกษาประสิทธิผลด้านการบรรลุเป้าหมายตามการรับรู้และ
การตีความของผู้บริหาร ศึกษาเนื้อหา ศักยภาพการเรียนรู้ชุมชนในฐานะผู้ให้บริการ กลุ่มตัวอย่าง
ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ คือ กลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ นักศึกษา
การศึกษาออกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2550 จำนวน 316 คน เลือกมาจากการ
สุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) กลุ่มที่สองเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ
กลุ่มผู้ให้บริการ ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษาเนื้อหา ศักยภาพการเรียนรู้ชุมชน จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามผู้รับบริการเกี่ยวกับประสิทธิผลในการ
ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายการ
ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

1. เชิงปริมาณ มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับ
ความพึงพอใจของผู้รับบริการทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .424
ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนส่งผลต่อความ
พึงพอใจของผู้รับบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มิติด้านความสามารถทางการเรียน
ด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางการ
เรียนด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) ทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ
.636 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา
ส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 และตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางการเรียนด้านคิดคำนวณ
(คณิตศาสตร์) ทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .903 ค่าน้ำหนัก
ความสำคัญของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมาส่งผลทางบวก
ต่อความสามารถทางการเรียนด้านคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
และปัจจัยด้านเพศส่งผลทางลบต่อความสามารถทางการเรียนด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์)
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เชิงคุณภาพ

2.1 ด้านสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้รับการสนับสนุนอาคารสถานที่จากวัด และกลุ่มประชาคมต่างๆ ในชุมชน

2.2 ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรมีบุคลิกที่มีความเสียสละ ตั้งใจปฏิบัติงาน และสามารถจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.3 ด้านจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน การจัดกิจกรรมเน้นที่การจัดการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

2.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ มีสื่อและอุปกรณ์ทางการศึกษาที่เพียงพอ แต่สื่อบางชนิดมีความล้าสมัย

2.5 ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการเป็นนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

A STUDY OF FACTORS RELATE TO THE EFFECTIVENESS OF
COMMUNITY LEARNING CENTERS UNDER NON – FORMAL EDUCATION CENTER 1

AN ABSTRACT
BY
CHALINEE SUTTIDET

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Educational Degree in Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2008

Chalinee Suttidet. (2008). *A Study of Factors Relate to the Effectiveness of Community Learning Center Under Non-Formal Education center 1*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof.Dr. Ong-Art Naiyapatana, Assoc.Prof. Chusri Wongrattana.

The purpose of this study was three – fold. First, it aimed to investigate satisfaction level on learning attendance, ability of reading, writing, calculating of non-formal education students; second, to find the relationship among beta weight of factors affecting effectiveness of community learning center's performance; and third, to examine the effectiveness of goal achievement as perceived by administrator, supervisor, and teacher of community learning center. The subjects comprised of 316 non-formal education students in elementary level of 2007 academic year, through simple random sampling and 7 of administrator, supervisor, and teachers of community learning center. The instruments for collecting data included questionnaire concerning effectiveness of community learning center's performance and interview about goal achievement of community learning center's performance. Then data were analyzed and presented by multiple coefficient correlation.

The results revealed as follows:

1. According to satisfaction level, it was found that independent variables were significantly related at .01 level to those of satisfaction with coefficient correlation of 0.424, whereas the beta weight of achievement motive and studying behavior were significantly affected at .05 level to those of satisfaction. For the ability of reading, writing, calculating, it illustrated that independent variables were significantly related at .01 level to ability of Thai reading and writing with coefficient correlation of 0.636, whereas the beta weight of language learning aptitude was significantly affected at .05 level to ability of Thai reading and writing and independent variables were significantly related at .01 level to ability of mathematic calculating, whereas the beta weight of numeric learning aptitude was significantly positive affected at .05 level to ability of mathematical calculating while gender was significantly negative affected at .05 level to ability of mathematical calculating.

2. When considered the qualitative attribute, it was found that;

2.1 As to location of the community learning center, it was support by community group and temple.

2.2 As to teachers of the community learning center, they were sacrifice, intent of work performing and could motivate people participating in community learning center.

2.3 As to activity and instructional provision, they focused on basic education and vocational education.

2.4 As to learning media and tool, they were appropriate, except some of then were out of date.

2.5 As to participation, people participated in the community learning center as non-formal education committee members and students.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

ของ
ชาลินี สุทธิเดช

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยวัฒน์)

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ส.วาสนา ประवालพฤษ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยวัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุพรรณ เข้มแข็ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ประธานคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำในการทำปริญญานิพนธ์เล่มนี้จนทำให้ผู้วิจัยมีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สวาสนา ประवालพฤกษ์ และอาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ละเอียด รัชส์เผ่า นายวิมล จ้างบุตร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 นายวิมล วัฒนาผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช อาจารย์จรรยา สิงห์ทองอาจารย์กัลยา สุทิน ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ตลอดจนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเข้าไปทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล และนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา น้องสาว ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ สำนักงานศาลปกครองนครศรีธรรมราชที่มอบกำลังใจและมีส่วนร่วมผลักดันทำให้ผู้วิจัยมีความพยายามและมุ่งมั่นในการทำปริญญานิพนธ์ให้สำเร็จ รวมถึงคุณรัชฎา สุวรรณรังษี ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทั้งหลายทั้งที่กล่าวถึงและไม่ได้กล่าวถึง

ชาลินี สุทธิเดช

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	คำถามการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
	สมมุติฐานของการวิจัย.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	เอกสารเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	11
	แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตลอดชีวิต.....	11
	แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	13
	วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	16
	การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	18
	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง.....	20
	ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	23
	แนวทางการจัดตั้งและการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	24
	การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศ.....	31
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล.....	33
	ความหมายของประสิทธิผล.....	33
	ทฤษฎีในการศึกษาประสิทธิผลขององค์การ.....	33
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการรับบริการ.....	35
	ความหมายของความพึงพอใจ.....	35
	แนวคิดความพึงพอใจ.....	36
	ความสำคัญของความพึงพอใจ.....	37
	องค์ประกอบของความพึงพอใจ.....	37
	การวัดความพึงพอใจ.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความหมายของการให้บริการ	39
องค์ประกอบของการบริการ	39
ลักษณะของการบริการ	40
ลักษณะของผู้ให้บริการที่ดี	41
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิด	
คำนวณพื้นฐาน	41
ความสามารถในการอ่าน	41
องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน	42
ระดับความเข้าใจในการอ่าน	43
การวัดความเข้าใจในการอ่าน	44
ความหมายของการเขียน	45
ความสามารถในการเขียน	45
องค์ประกอบของการเขียน	46
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านต่างๆ	47
ความถนัดทางการเรียน	47
ความหมายของความถนัดทางการเรียน	47
แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน	47
พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน	51
ความหมายของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน	51
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	51
ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	51
ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	62
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนหลัก	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	97
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
สรุปผลการวิจัย	103
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	109
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	109
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	110
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	129
ประวัติย่อผู้วิจัย	185

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้รับบริการ สังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ปี 2550 จำแนกตามศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนเขต.....	63
2	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร.....	79
3	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร.....	80
4	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละ ด้านกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ.....	81
5	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละ ด้านกับความสามารถทางการเรียนด้านอ่าน เขียน (ภาษาไทย).....	82
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละ ด้านกับความสามารถทางการคิดคำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์).....	84
7	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระและความพึงพอใจของผู้รับบริการ	85
8	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ	86
9	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระและความสามารถในการเรียน ด้านอ่าน เขียน (ภาษาไทย).....	88
10	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนด้าน อ่าน เขียน (ภาษาไทย).....	89
11	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระและความสามารถในการคิด คำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์).....	91
12	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสามารถทางการคิดคำนวณ พื้นฐาน (คณิตศาสตร์).....	92
13	สรุปผลการร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การ เรียนชุมชน สังกัดศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1.....	94
14	ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ	133
15	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ	134

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 แนวคิดการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขององค์การยูเนสโก	15
3 บทบาทหน้าที่หลากหลายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	17
4 กรอบแนวคิดการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	19
5 โครงสร้างการบริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	26
6 ผังประสิทธิภาพขององค์การ	34
7 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต มีความสำคัญนับว่าเป็นหัวใจหลักของการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบ มนุษย์จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสภาพการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมรอบตัว สังคมที่มนุษย์เกี่ยวข้อง เรียนรู้กฎเกณฑ์การเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาต่างๆ มนุษย์ทุกคนเกิดมาต้องมีการเรียนรู้ อาจเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเรียนรู้จากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู จากสังคม จากโรงเรียน การเรียนรู้บางอย่างได้มาจากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในระบบโรงเรียน หรือนอกระบบโรงเรียน ในปัจจุบันประเทศไทยได้รับเอาวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาในประเทศมากยิ่งขึ้น ทำให้คนในประเทศต้องดิ้นรนหาความรู้เพื่อการอยู่รอดและเท่าทันเทคโนโลยี ส่งผลให้มีคนบางกลุ่มที่พลาดโอกาสหรือด้อยโอกาสทางการศึกษาที่จะศึกษาหาความรู้ในระบบเพิ่มมากขึ้น การศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือคนกลุ่มนี้ได้เพราะการเรียนรู้ของคนเราไม่ได้จำกัดอยู่ในเฉพาะห้องเรียนเท่านั้น แต่การเรียนรู้เราสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต คนเราจึงสามารถที่จะเลือกศึกษาได้ในช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิตตามความเหมาะสม การศึกษาและการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่งไม่ว่าจะในครอบครัว วัด ชุมชน สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และแหล่งวิชาต่างๆ การเรียนรู้จึงนับว่าเป็นกระบวนการสำคัญ โดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นการเรียนจากสภาพการณ์จริงและจากเงื่อนไขรอบๆ ตัว ตลอดจนการแสวงหาทางออกจากปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ทั้งในการทำงานและการดำรงชีวิต มีการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาไป ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษานอกโรงเรียนมีส่วนช่วยกันผลักดันให้นักศึกษาและประชาชนเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ความสนใจจากองค์ความรู้ภายในชุมชนที่มีอยู่และองค์ความรู้ภายนอกชุมชนที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ รวมทั้งองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการจะช่วยให้คนในชุมชนสามารถจัดการวิถีชีวิตของตนเองและชุมชนให้สมดุลเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้กลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ภายในและองค์ความรู้ภายนอกได้เป็นอย่างดี คือ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคนในชุมชนและเป็นหน่วยบริการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนที่รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามนโยบาย มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ” (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547 : 1-2)

โดยแนวคิดเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตรงกับแนวคิดจากนักปรัชญากลุ่มพิพัฒนาการนิยม ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์และการกระทำจริง ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ซึ่งกลุ่มนักปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดนี้ได้แก่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) และเนล (A.S.Neil) โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนตามความเข้าใจ ได้เรียนรู้และเติบโตตามธรรมชาติที่มีครูคอยช่วยเหลือ เปลี่ยนวิธีจัดห้องเรียนจากการจัดโต๊ะหันเข้าหาครูอย่างเป็นระเบียบ กลับมาเป็นการจัดโต๊ะเป็นกลุ่มๆ ซึ่งมีวัสดุอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ โดยการศึกษาเป็นกลุ่มผู้เรียน และใช้เวลาเรียนแต่ละศูนย์การเรียนรู้เป็นหน่วยเวลา โดยแนวคิดนี้คล้ายคลึงกับกับแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยมีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเป็นหน่วยบริการการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนและเป็นกลไกสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการตลอดเวลา โดยมีรูปแบบและเนื้อหาการจัดการศึกษาที่ตรงตามความสนใจสอดคล้องกับสภาพปัญหาและวิถีชีวิตของชุมชน มีการนำเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และทุนในชุมชนมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองอย่างแท้จริงและยั่งยืนตลอดไป ซึ่งในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ มีการร่วมกันจัดกิจกรรมการศึกษากับกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล วัด มัสยิด เป็นต้น แต่จากสภาพการดำเนินงานตามผลการรายงานการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชุมชนเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชนและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นไม่ดีเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตต่างๆ ในชุมชนเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลดังกล่าวและจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเคยเป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตบางกอกน้อย สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าไม่พบว่ามี การค้นคว้าวิจัยหรืองานวิจัยในเรื่องนี้กับการศึกษาออกโรงเรียนมาก่อน และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 โดยแยกการศึกษออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณกับกลุ่มผู้รับบริการซึ่งเป็นนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนที่ใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจะศึกษามิติต้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ และมิติต้านความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพกับกลุ่มผู้ให้บริการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจะศึกษามิติต้านการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ความมุ่งหมายทั่วไปของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1
2. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะผู้รับบริการการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของเพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านความพึงพอใจในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของเพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน
5. เพื่อศึกษาประสิทธิผลด้านการบรรลุเป้าหมายตามการรับรู้และการตีความของผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะผู้ให้บริการการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

คำถามการวิจัย

เพื่อให้การศึกษารับรู้ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยทั้ง 5 ข้อที่ระบุไว้ ผู้วิจัยกำหนดการวิจัยไว้ 5 ข้อ และจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาคำตอบของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน อยู่ในระดับใดและส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่อย่างไร
2. ระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน อยู่ในระดับใดและส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่อย่างไร
3. ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านความพึงพอใจในการใช้บริการหรือไม่อย่างไร

4. ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานหรือไม่อย่างไร

5. ผู้บริการ ศึกษานิเทศก์และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอะไรบ้าง เพราะเหตุผลใด จึงรับรู้และตีความเช่นนั้น

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ภูมิหลังส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากน้อยเพียงใด และปัจจัยใดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในมิติด้านการบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ และมิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน และนอกจากนี้ยังจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลและสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำหรับนำมาใช้ในการวางแผนงานในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ปีการศึกษา 2550 ระดับประถมศึกษาที่ผ่านการลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์แล้ว จำนวน 1,005 คน และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มผู้ให้บริการ ซึ่งได้แก่ ผู้บริการ ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 166 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ คือ กลุ่มผู้รับบริการ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ปีการศึกษา 2550 ระดับประถมศึกษา จำนวน 316 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายและกลุ่มที่สอง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มผู้ให้บริการ ซึ่งได้แก่ ผู้บริการ จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 3 คน รวม 7 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพการสมรส
4. คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา
5. พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน
6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 3 มิติ

1. มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ
2. มิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ
3. มิติด้านการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ ศรช. หมายถึงสถานที่หรือศูนย์กลางการจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่เสริมสร้าง โอกาสการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในชุมชน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบันนี้ ได้พัฒนามาจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

2. ประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่บรรลุภารกิจหลักตามเกณฑ์ 3 ประการ คือ

เชิงปริมาณ

1. มิติด้านการบรรลุระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ หมายถึง การมี ความรู้สึกชื่นชม ยินดี ของผู้ใช้บริการ ในสิ่งที่ได้รับจากการตอบสนองตามความต้องการหรือความ คาดหวังจากการเข้าไปใช้บริการภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การให้บริการ
2. กิจกรรมที่จัดภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ความพึงพอใจต่อครูผู้ให้บริการ
4. ความพึงพอใจในด้านสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

2. มิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ วัดได้จากคะแนนการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานวัด ความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณในภาคเรียนที่ 1/2549 ของสำนักบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน

เชิงคุณภาพ

3. มิติด้านการบรรลุตามเป้าหมายหลักตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนในฐานะหน่วยงานให้บริการการเรียนรู้ (Learning service Providers) กำหนดไว้
(วิมล จำนงบุตร. 2546 : 28) ทั้ง 5 ด้าน คือ

1. มีสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสม
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีครูปฏิบัติงานในลักษณะประจำ 1 คน
3. มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่หลากหลายเช่น การศึกษาพื้นฐาน
การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
ที่ผู้เรียนสามารถรับบริการได้ตามความพร้อมและความต้องการของแต่ละคน
4. มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้
5. ชุมชนมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานของศูนย์
การเรียนรู้ชุมชน

3. ปัจจัยที่สัมพันธ์ หมายถึง ปัจจัยอันเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการ
ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ จะพิจารณาปัจจัย 6 ด้าน คือ เพศ อายุ สถานภาพ
การสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

- 3.1 เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ชาย,หญิง
- 3.2 อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามปฏิทิน เดือนเกิด (ปี , เดือน)
- 3.3 สถานภาพการสมรส หมายถึง สถานภาพการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้แก่ โสด,สมรส และหม้าย/หย่าร้าง

3.4 คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา หมายถึง คะแนนสอบวัดความถนัด
ด้านภาษาในภาคเรียนที่ 2/2549 และคะแนนสอบวัดความถนัดด้านตัวเลขในภาคเรียนที่ 2/2549 ซึ่ง
ได้จากคะแนนการทดสอบด้วยแบบทดสอบของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนเขต

3.5 พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
สามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเอง สนใจความก้าวหน้าทางวิชาการ สาระความรู้ต่างๆ ทั้ง
ทางด้านความเข้าใจ สถานการณ์ เศรษฐกิจ สังคมและเหตุการณ์ในปัจจุบัน

3.6 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาของนักศึกษาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่ง
ใดให้ลุล่วงไปด้วยดี ให้เป็นผลเยี่ยม ตั้งเป้าหมายที่จะกระทำให้สำเร็จเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือ
วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

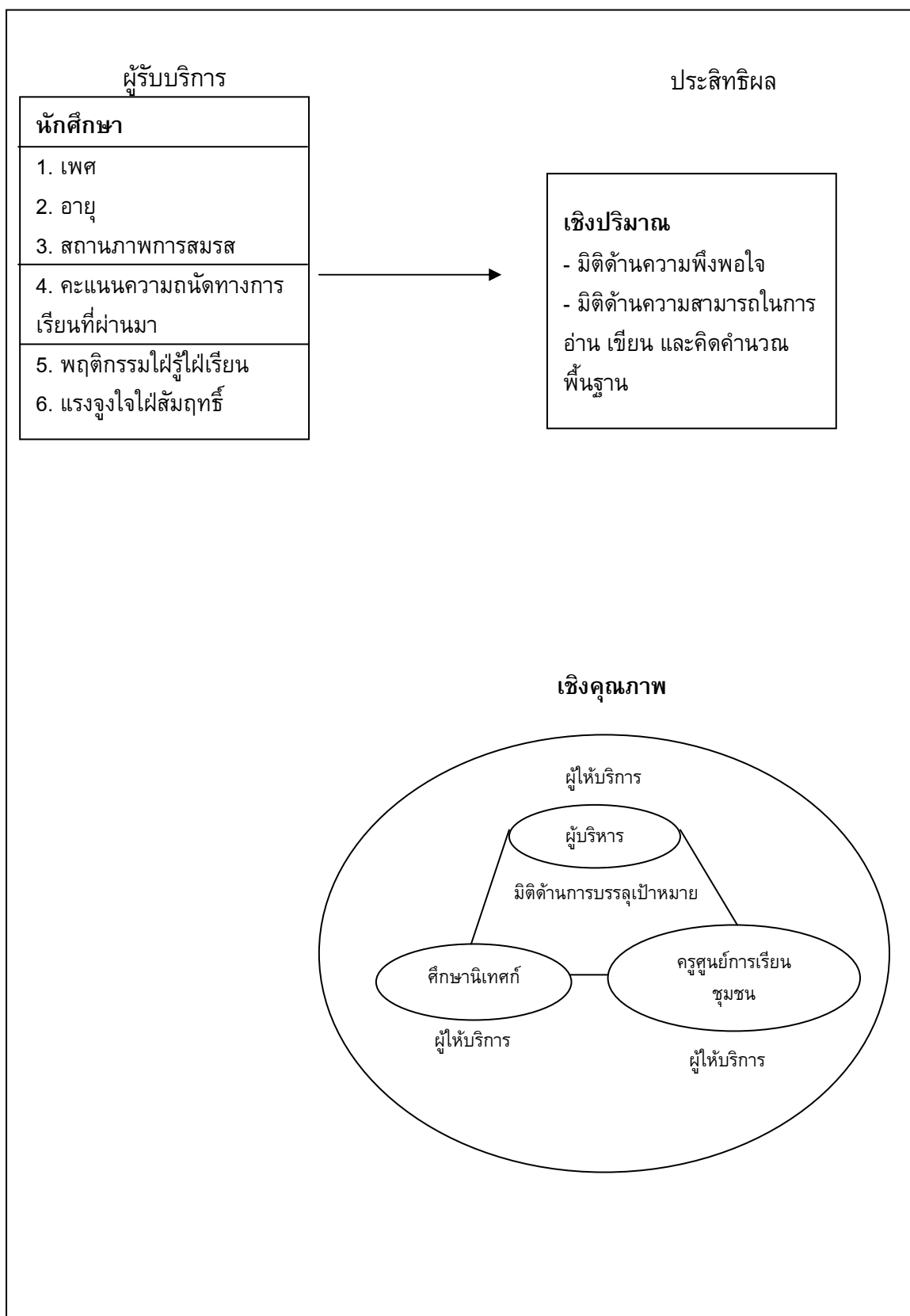
ในการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดจากนักวิชาการหลายท่าน พอสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การ ของ Talcott Parsons Theodore Caplow และ Katz & Kahn ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในด้านต่างๆที่ใช้ในการวิจัย โดยจะสะท้อนถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในมิติที่ 1 ด้านการบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 (วิมล จำนงบุตร. 2546 : 28) ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ มีสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสม, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีรูปปฏิบัติงานในลักษณะประจำ 1 คน , ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 มีการจัดกิจกรรมการศึกษาที่หลากหลาย เช่น การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ที่ผู้เรียนสามารถรับบริการได้ตามความพร้อมและความต้องการของแต่ละคน มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้, ชุมชนมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ส่วนมิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้น สมิท (Smith. 1955 : 114-115) กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นผลรวมทางจิตวิทยา สรีระวิทยา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ หากได้รับการตอบสนองเกี่ยวกับความต้องการก็จะทำให้มนุษย์รู้สึกพอใจได้ ซึ่งความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้นเป็นความรู้สึกพอใจหรือผิดหวังของคนต่อการปฏิบัติที่ได้รับและคาดหวัง และถ้าผลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เหมาะสมกับความคาดหวังลูกค้าหรือผู้รับบริการจะเกิดความพอใจ และความพึงพอใจจะอยู่ในระดับสูง ผู้รับบริการจะมีความสุขอย่างมากต่อการให้บริการ จะทำให้การดำเนินงานต่างๆประสบความสำเร็จ (Kotler. 2000 : 36-38)

ส่วนมิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานนั้นจะมีความสัมพันธ์กับความถนัดทางการเรียนของผู้รับบริการ เป็นความสามารถที่บุคคลได้รับประสบการณ์ ผักผ่อนตนเอง และมีการสั่งสมไว้มากจนเกิดเป็นทักษะ และทำให้นักศึกษามีพลังในการเรียนรู้ที่จะทำงานหนักได้ มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่กว้างขวาง (ล้วน สายยศ. 2522 : 34) และเนื่องจากว่าความถนัดทางการเรียนและระดับความสามารถในการเรียนรู้ของคนเรานั้นมีไม่เท่ากัน จึงทำให้ความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณของผู้รับบริการแตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวคิดดังกล่าวพบว่า ประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อกันสามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนอย่างน้อย 1 ด้าน ที่ส่งผลต่อ มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

2. ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนอย่างน้อย 1 ด้าน ที่ส่งผลต่อ มิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียนและคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ สังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

3. มีน้ำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัยอย่างน้อย 1 ประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนและการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.2 แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 1.3 วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 1.4 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 1.5 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง
 - 1.6 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 1.7 แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 1.8 การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศ
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิผล
 - 2.1 ความหมายของประสิทธิผล
 - 2.2 ทฤษฎีในการศึกษาประสิทธิผลขององค์การ
 - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
 - 2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน เขียนและคิดคำนวณ
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านต่างๆ
 - 3.1 ความถนัดทางการเรียน
 - 3.2 พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน
 - 3.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนและการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

1.1.1 ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนเป็นการผสมผสานกิจกรรมต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายไปสู่เป้าหมายนานับประการ โดยนักการศึกษาหลายๆ ท่านได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ดังนี้

ทองปลิว ชมชื่น (2529 : 14) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนว่า การศึกษานอกโรงเรียน คือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อขยายบริการการศึกษาให้แก่ประชาชนของประเทศที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษามากขึ้น

สุนทร สุนันท์ชัย (2529 : 84) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียนหมายถึง การศึกษาที่จัดนอกระบบโรงเรียนไม่เน้นหนักในระเบียบแบบแผน มีลักษณะยืดหยุ่นมากกว่า มุ่งสนองวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมากกว่าการศึกษาในโรงเรียน เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น การฝึกอบรมวิชาต่างๆ ระยะสั้น การเผยแพร่ด้วยสื่อต่างๆ รวมทั้งมวลชน ฯลฯ ลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญ คือ ไม่เป็นการบังคับ

คุมส์ (สุมาลี สังข์ศรี. ม.ป.ป. : 2 ; อ้างอิงจาก Coombs.1973) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนคือ กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียนไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นเอกเทศหรือจะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่อื่นๆ เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดขึ้น เช่น โรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้พลัดโอกาสรับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยเรียน และผู้ที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด การฝึกอาชีพแก่ผู้สนใจ การจัดกลุ่มสนใจศึกษาด้านดนตรีหรือกลุ่มสนใจ วิชาชีพ การให้ความรู้ทั่วไป เป็นต้น

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (ม.ป.ป. : 11) ได้อธิบายความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการ ที่มีวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนี้อาจเป็นเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นๆ สำหรับหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น อาจเป็นหน่วยงานทางการศึกษาโดยตรงหรือเป็นหน่วยงานที่อาศัยเป็นเครื่องมือไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาอื่นๆ การศึกษานอกโรงเรียนลักษณะผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในวิถีชีวิตของประชาชน หรือการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวคือ อาจมีการจัดกิจกรรมในรูปกลุ่มผู้เรียนหรือชั้นเรียน แต่เป็นการจัดที่มีความคล่องตัว ยืดหยุ่นกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในสังคม ในรูปของแหล่งวิชาหรือเครือข่ายแหล่งวิชาเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อุ๋นตา นพคุณ (จันทร์เพ็ญ เนียมอินทร์. 2539 : 16–20 ; อ้างอิงจาก อุ๋นตา นพคุณ. 2523) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียนหมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้นโดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากรทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนและทุกระดับเพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาจะต้องจัดในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัดและตอบสนองความต้องการความมั่นใจของผู้เรียนและชุมชน

จากแนวคิดและความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง มวลความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่มีการจำกัดพื้นฐานทางการศึกษา อาชีพหรือประสบการณ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้านทักษะชีวิต ทักษะอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.1.2 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

เดฟ (Dave. 1976 : 35) ได้ให้นิยามของ การศึกษาตลอดชีวิต โดยสรุปว่าเป็นกระบวนการศึกษาทั้งหมด ซึ่งหมายถึงการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ และยังรวมถึงการจัดการศึกษาทั้งแนวดิ่งและแนวนอน ลักษณะพิเศษของการศึกษาตลอดชีวิต คือ การเน้นความยืดหยุ่นทางด้านเวลา สถานที่ เนื้อหา และเทคนิคการเรียนรู้ รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และมีรูปแบบและยุทธวิธีการเรียนรู้มากมาย

จากแนวคิดข้างต้นพบว่าแนวคิดของเดฟ ได้สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่ได้ใช้เป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในปัจจุบัน โดยองค์การยูเนสโก ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ทักษะด้านต่างๆ โดยใช้วิธีการต่างๆ อย่างที่เป็นไปได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการพิจารณาการศึกษาโดยส่วนรวมทั้งหมด คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้เพื่อให้ผู้เรียนคิดได้และนำไปปฏิบัติได้

จากแนวคิดและความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เพื่อทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.2 แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.2.1 แนวคิด หลักการและประวัติศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง ซึ่งแนวคิดในการจัดการศึกษารูปแบบนี้ ได้มีนักการศึกษาให้ความสนใจและให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายต่างๆ กัน ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของนักปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ที่เชื่อว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์ และการกระทำจริง หลักการที่สำคัญที่สุดของกลุ่มนักปรัชญากลุ่มนี้ก็คือ “การยึดหลักที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน” ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาจึงจะต้องมุ่งเน้นที่หลักการสำคัญๆ 5 ประการด้วยกันคือ

1. การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อชีวิต
2. การเรียนรู้ต้องสัมพันธ์โดยตรงกับความสนใจของผู้เรียน
3. สถานที่เรียนจะต้องเป็นห้องปฏิบัติการเรียนรู้ชีวิตจริง
4. เน้นการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา
5. ประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านความคิดและบุคลิกภาพที่ดีในสังคมที่พัฒนา

บุคลิกภาพที่ดีในสังคมที่พัฒนา

กลุ่มนักปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดนี้ ได้แก่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) และนีล (A.S. Neil) ตัวอย่างที่สำคัญและเห็นได้ชัดก็คือ โรงเรียนแบบปฏิบัติการ (aboratory School) ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) สมัยปี ค.ศ. 1896 และโรงเรียนแบบเสรีของอังกฤษ (Summer Hill School) โดยการนำของ นีล (A.S. Neil) เมื่อปี ค.ศ. 1957 โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนตามความเข้าใจ ได้เรียนรู้และเติบโตตามธรรมชาติที่มีครูคอยช่วยเหลือ ซึ่งเปลี่ยนวิธีจัดห้องเรียนจากการจัดโต๊ะหันหน้าเข้าหาครูอย่างเป็นระเบียบ กลายเป็นการจัดโต๊ะเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งมีวัสดุอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ โดยการศึกษาเป็นกลุ่มผู้เรียนและใช้เวลาเรียนแต่ละศูนย์เป็นหน่วยเวลา

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540 : 2) ได้ให้ความหมายว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ศูนย์รวมการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่ ตลอดจนเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน ทนต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย

จินดา เรณู (2538 : 15) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสาร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นสถานที่จัดให้มีการเรียนของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน และเป็นแหล่งให้บริการทรัพยากรการศึกษาชุมชน

ทิพวัลย์ มาแสง (2539 : 7) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง สถาบันการศึกษาท้องถิ่นนอกระบบโรงเรียนเพื่อหมู่บ้านหรือเพื่อชุมชนเมืองปกติจัดโดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้มีทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครอบครัวและชุมชน ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ ในท้องถิ่น

เสาวนีย์ เลวลีย์ (2536 : 164-165) ได้ให้ความหมายว่า ศูนย์การเรียนรู้จะเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการศึกษาแก่เด็กในวัยเรียนและผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัย ตัวศูนย์การเรียนรู้อาจใช้อาคารของโรงเรียน แบ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน อาทิ ศูนย์เกษตร ศูนย์อุตสาหกรรม ศูนย์ศิลปกรรม ศูนย์ภาษา ศูนย์สังคมศึกษา ฯลฯ แต่ละศูนย์จะมีโปรแกรมการสอนในรูปแบบของชุดการสอน (Package or Modules) ผู้เรียนสามารถเรียนตามความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน หลักสูตรการเรียนไม่กำหนดเวลาเรียน ไม่บังคับผู้เรียนให้เข้านั่งเรียนเว้นแต่สมัครใจ

1.2.2 ประเภทของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ประเภทของศูนย์การเรียนรู้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน (Classroom Learning Center) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้(Learning Center Class Room) โดยการ จัดห้องเรียนให้เป็นศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

1.2 ศูนย์การเรียนรู้แบบห้องเรียน (Classroom Learning Center) ได้แก่ การจัดศูนย์วิชาต่างๆ ไว้ข้างห้องหรือมุมห้อง โดยแยกเป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าในเวลาว่าง ซึ่งจะมีวัสดุอุปกรณ์และกำหนดกิจกรรมไว้เพื่อส่งเสริมความสนใจของผู้เรียนที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ในวิชาต่างๆ ตามต้องการ

2. ศูนย์การเรียนรู้ที่แยกเป็นเอกเทศ เป็นการจัดศูนย์กิจกรรมโดยเฉพาะ ซึ่งการใช้ห้องใดห้องหนึ่งของอาคารเรียนมีลักษณะเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 ศูนย์การเรียนรู้ที่ใช้เป็นห้องปฏิบัติการสำหรับครู ซึ่งนิยมจัดขึ้นในสถาบันการศึกษาเพื่อบริการงานฝึกสอนหรือฝึกงานที่อาจจัดในโรงเรียนที่นักศึกษาครูไปฝึกสอน หรือฝึกงานอีกแห่งหนึ่งก็ได้ และเพื่อเป็นสถานที่ที่นักศึกษาได้พบปะและปรึกษาหารือ ค้นคว้า เตรียมงานต่างๆ หรือทดลองใช้วิธีสอนที่เตรียมไว้ ทั้งนี้ภายในศูนย์การเรียนรู้มีการจัดโต๊ะเป็นหมู่ มีชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ มีชั้นวางหนังสือ และมีบริเวณที่ผลิตสื่อ

2.2 ศูนย์วิชาการ (Learning Resources Center) เป็นศูนย์ที่แยกจัดประสบการณ์ทางการเรียนไว้ต่างหาก โดยมีสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สอนกำหนดไว้ให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจและความสามารถและไม่มีจำกัดจำนวนวัยและระดับชั้น

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center) เป็นการจัดบริการทางวิชาการแก่ชุมชนในสถานที่ที่มีบรรยากาศที่ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้จากศูนย์นี้ ซึ่งแต่ละศูนย์จะมีหน่วยการเรียนรู้อยู่ในลักษณะชุดการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้เรียนในระดับต่างๆ ภายใต้การควบคุมของครู

นอกจากนี้การจัดศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียนยังสามารถแบ่งตามสิ่งที่ยึดได้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ

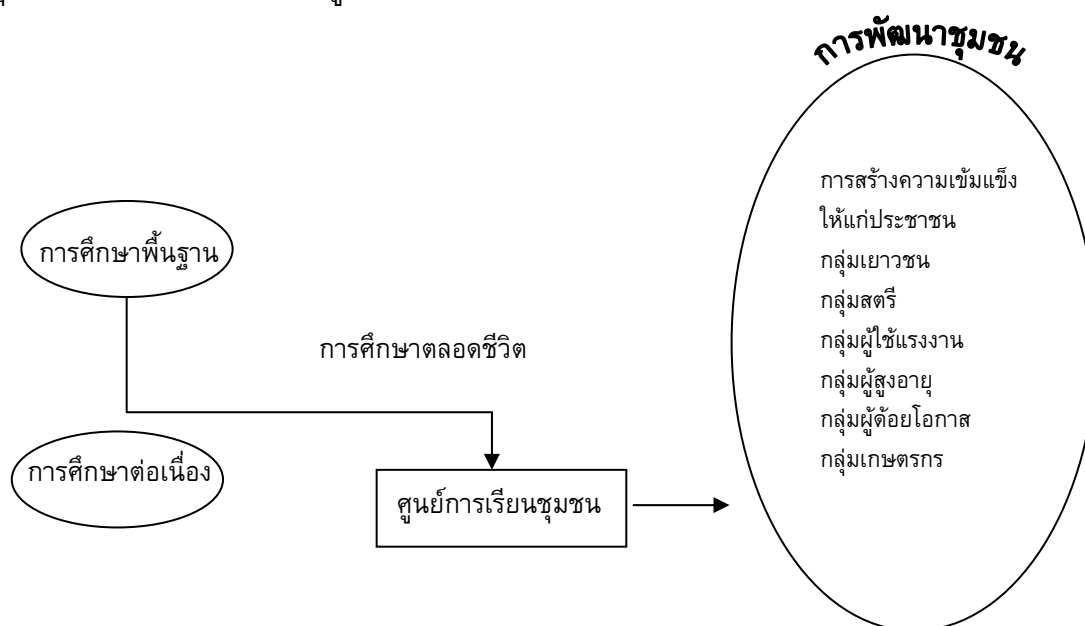
1. ศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดเนื้อหาวิชา โดยให้นำลักษณะวิชามาจัด
2. ศูนย์การเรียนรู้ที่ยึดสื่อการสอนเป็นศูนย์โดยจัดเป็นสถานที่รวบรวมสื่อ

ประเภทการฟัง เป็นต้น

3. ศูนย์กิจกรรม เช่น ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ศูนย์นักเรียน ซึ่งเป็นศูนย์สำหรับการฝึกเพื่อวางรากฐานที่เลือกสรรแล้ว สำหรับการประชาสัมพันธ์ หรือการเป็นนักเรียน เป็นต้น

1.2.3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวคิดขององค์การยูเนสโก (UNESCO)

องค์การยูเนสโก (UNESCO : 1999) ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ดังนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง องค์การทางการศึกษาของชุมชนที่อยู่นอกเหนือการศึกษาในระบบโรงเรียนและดำเนินการโดยประชาชนในชุมชน โดยมีการให้การเรียนรู้ประเภทต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น” โดยแนวทางในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น จะเป็นไปตามแผนภูมิ ดังนี้

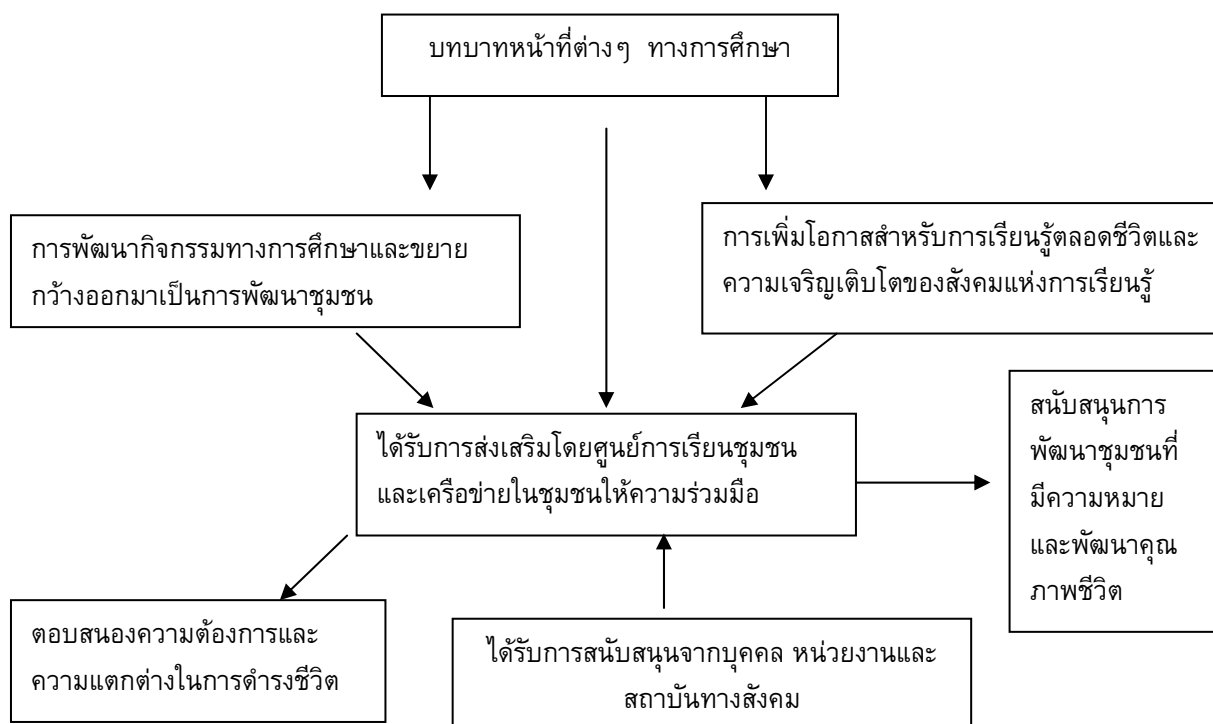
ภาพประกอบ 2 แนวคิดการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขององค์การยูเนสโก (UNESCO)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนา การบริการ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการโดยชุมชนเพื่อชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องมีอาคาร สถานที่ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างหลากหลาย มีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาต่างๆ มีผู้เรียนหรือผู้รับบริการและการให้บริการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

1.3 วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

วัตถุประสงค์หลักของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับชุมชนเพื่อที่จะสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยการจัดโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกคนในชุมชน กิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนี้จะต้องอาศัยชุมชนเป็นหลัก และยึดหลักการของประชาธิปไตยทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลและเพื่อจัดกิจกรรมนั้นๆ ให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำรงชีวิตที่ต่างกัน นอกจากนั้นเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังมีกระจายอยู่โดยทั่วไปโดยรอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเครือข่ายนั้น ได้แก่ บุคคลต่างๆ ขององค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ฯลฯ การเชื่อมโยงการทำงานจะเกิดขึ้นในบริเวณใกล้ๆ กับศูนย์และแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ในระดับที่สูงขึ้น หน่วยงานดังกล่าวมีส่วนสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการระดมทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเครือข่ายต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสวงหาความรู้และทักษะโดยอาศัยกิจกรรมที่มีหลักสูตร และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยตลอดจนส่งเสริมประชาชนให้รู้จักวางแผน และจัดโปรแกรมการศึกษาด้วยตนเองตามอุดมการณ์แล้ว วัตถุประสงค์ในภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็เพื่อช่วยเหลือชุมชนให้รู้จักพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการศึกษาและทำให้เกิดสังคมการเรียนรู้ที่แท้จริงภายใต้บริบทแห่งระบบสังคมประชาธิปไตยไม่ว่าในสังคมหรือชุมชนใดก็ตาม ความจำเป็นและความต้องการจะแตกต่างกันออกไป ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสิ่งที่มิบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายที่เป็นหลักประกันถึงประสิทธิภาพและการดำรงอยู่ถึงสิ่งที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ชุมชนหนึ่งกำลังพัฒนาไปศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นๆ จะต้องพัฒนาตามไปด้วย และจะกลายมาเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนการบริการที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ดังนั้นบทบาทหน้าที่ ที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็คือ “ตอบสนองความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว”

ภาพประกอบ 3 บทบาทที่หลากหลายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.3.1 คุณลักษณะที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

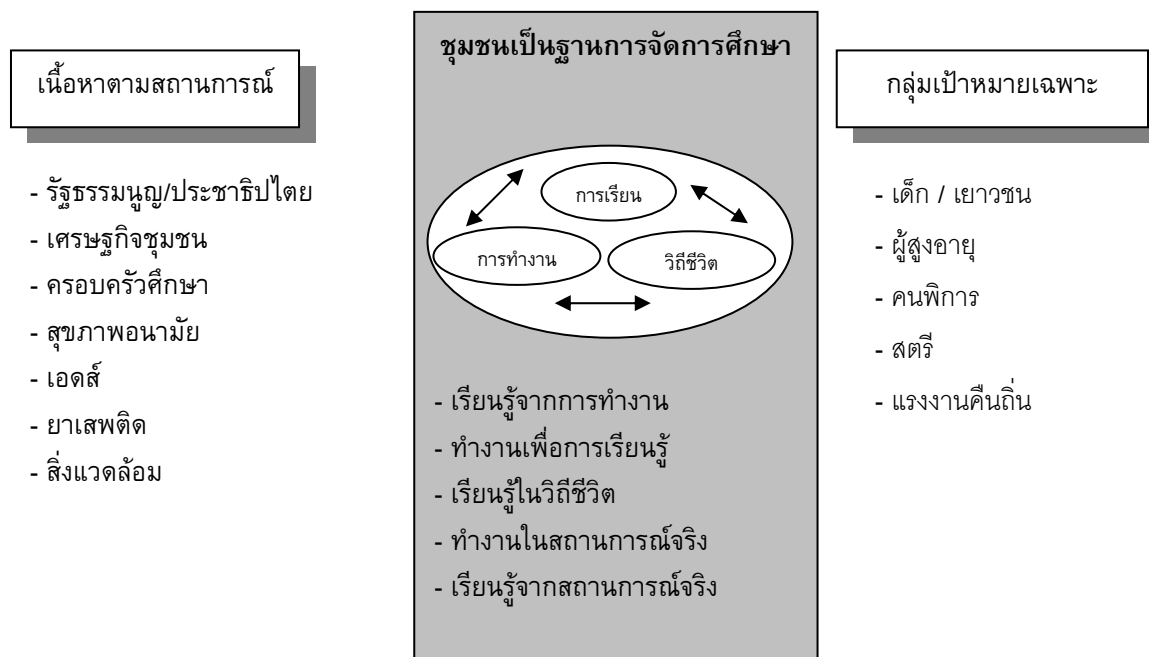
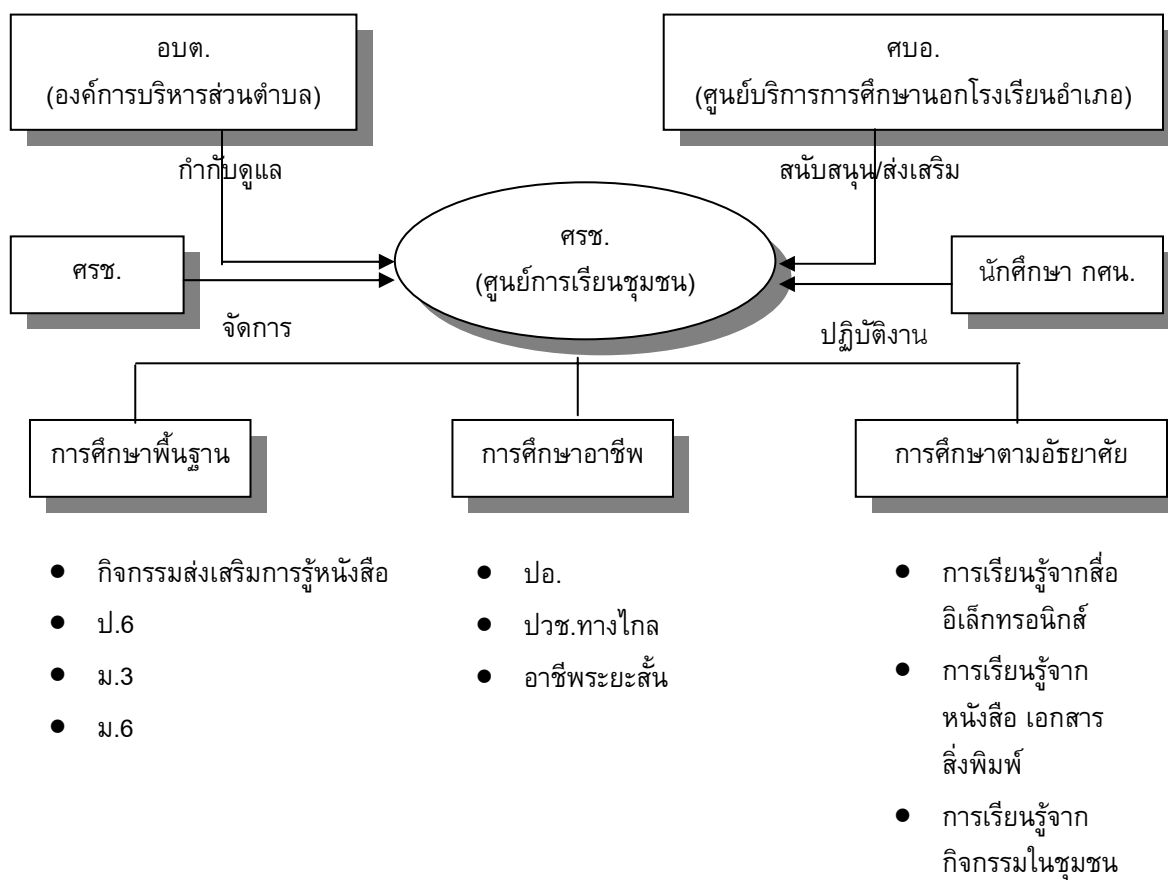
1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติในลักษณะประจำ 1 คน คือ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เป็นบุคลากรของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ที่องค์การบริหารส่วนตำบลใช้อำนาจมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ขอให้มาปฏิบัติกิจกรรมตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาตหรือที่กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับกระทรวงศึกษาธิการ)
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการประสานงานของชุมชน
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูลของชุมชน
4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์รวมสื่อการเรียนการสอนการศึกษาออกโรงเรียน
5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานีปลายทางในการเผยแพร่รายการของสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาเครือข่าย
6. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนทุกประเภท
7. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเน้นการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนทุกประเภทในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชนเป็นเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในชุมชน

1.4 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การจัดกิจกรรมการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ทั้งแบบที่เป็นทางการ และแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งชุมชนสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมของตนเองและโดยการสนับสนุนของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีหลักสูตรสำหรับประชาชนทั่วไป หลักสูตรสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้
2. การศึกษาอาชีพ ซึ่งจัดในรูปหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรประกาศนียบัตร และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทางไกล ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านอาชีพของประชาชนเพื่อให้สามารถสร้างงานเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนได้
3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการให้บริการความรู้และข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เช่น ห้องสมุดประชาชน นิทรรศการ รายการวิทยุกระจายเสียง และรายการโทรทัศน์ เป็นต้น
4. การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนในโรงเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม การดูนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
5. กิจกรรมนันทนาการ เป็นการพัฒนาทางด้านสุขภาพอนามัยและจิตใจ เช่น กีฬา การออกกำลังกาย การร้องเพลง การวาดรูป การเล่นดนตรี และการละเล่นต่างๆ ของชุมชน
6. กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะการจัดกลุ่มสนใจเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่บุคคลต่างๆ เช่น สตรีแม่บ้าน ผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ ฯลฯ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ในหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนสายสามัญจะต้องจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของตนเอง เช่น การสอนผู้ไม่รู้หนังสือ การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ฯลฯ ทั้งนี้เป็นการวางแผนร่วมกันกับครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
7. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้ สืบทอดและเผยแพร่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2541 : 13)

กรอบแนวคิดการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ที่มา: กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2540). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.). หน้า 12.

1.5 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ที่จะร่วมพัฒนา ร่วมกับชุมชนและสังคม ปัจจุบันการศึกษาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนต้องทิ้งถิ่นฐาน เพื่อไปรับ การศึกษาต่างท้องถิ่น อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำเป็นต้อง ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาเพิ่มเติมไม่ว่ารูปแบบใด การจัดการศึกษามีได้เป็นบทบาท ของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้ชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัด การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่นของตน จึงนับได้ว่าชุมชนจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับความรู้ของประชาชนในชุมชนให้สูงขึ้นในการรองรับการพัฒนาต่อไป โดยบทบาทของ ชุมชนกับการจัดการศึกษามีแนวทางที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2541. รายงานผลการดำเนินงานกรมการศึกษานอกโรงเรียน ประจำปี 2540. หน้า 6-9)

1. บทบาทของชุมชนกับการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติสิทธิบทบาทและ แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับประชาชนและองค์กรท้องถิ่นที่มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาไว้ หลายมาตราเป็นกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ มาตรา 43 มาตรา 81 และ มาตรา 289 โดยระบุไว้ดังนี้

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า สิบสองปีที่รัฐจะจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิด ความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

มาตรา 289 องค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรม องค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษา อบรมและ ฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาอบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. บทบาทของชุมชนกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 6-29)

มาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 12 ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน สถาบันทางสังคม สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ และสถานประกอบการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับใด ระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากรัฐ ครอบครัวยุ ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันสังคมอื่นๆ สถานประกอบการ และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้

1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2. ให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันสังคมอื่น และสถานประกอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสม และความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่ง และมีเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะในด้านการศึกษา ดังนั้น แนวทางการมีส่วนร่วม หรือบทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษามีแนวปฏิบัติ (นิวัฒน์ สวัสดิ์เอื้อ. 2543 : 15) ดังนี้

1. ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน
2. ร่วมในการกำหนดนโยบาย ในด้านการศึกษาของชุมชน
3. ร่วมในการจัดทำแผนงานการศึกษาของชุมชน และบรรจุเข้าไว้ในแผนพัฒนาของท้องถิ่น
4. ร่วมในการกำกับดูแล การจัดการศึกษาของชุมชนให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนที่กำหนด และให้คำปรึกษา แนะนำ ในการดำเนินการจัดการศึกษา
5. ส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการศึกษา ร่วมในการประเมิน การจัดการศึกษาของชุมชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ องค์การของตำบลประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล เป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 30 มีนาคม 2539 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โครงสร้างอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เกิดขึ้นจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ ไม่รวมเงินอุดหนุนประจำปีงบประมาณ ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีรูปแบบคล้ายกับสภาผู้แทนราษฎรของประเทศ อันประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีหน้าที่หลัก คือ การให้ท้องถิ่นมีความสามารถพึ่งตนเอง โดยอาศัยองค์ประกอบที่เห็นคือ การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การจัดระบบสาธารณสุข โภค การศึกษาข้อมูลข่าวสาร สุขภาพและอื่นๆที่จำเป็นแก่คนในตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ระบุให้ อบต. มีหน้าที่ที่จะต้องทำ อาจจัดทำและเชื่อมประสานกับหน่วยงานอื่น ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ตำบล อบต. ตั้งอยู่ไว้โดยสรุป (สวัสดิ์ ตีชัน. 2541 : 31) ดังนี้

1. หน้าที่ต้องทำ ตามมาตรา 67 ระบุว่า อบต. มีหน้าที่ต้องทำ ซึ่งอาจจัดหมวดหมู่ได้ดังนี้

1.1 หมวดสาธารณสุขอนามัย ได้แก่ การจัดให้มีและรักษาทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ การป้องกันโรคติดต่อและการป้องกันสาธารณสุข

1.2 หมวดการศึกษาและข้อมูล ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม

1.3 หมวดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ

1.4 หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ การคุ้มครองและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. หน้าที่อาจจัดทำ มาตรา 68 ระบุให้ อบต. มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน และส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

4. การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (สวัสดิ์ ตีชัน. 2541 : 45-48)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานหมายถึงการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน เรียนรู้ในชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพชุมชน ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งการรับทราบถึงสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนจะมีส่วนให้ผู้เรียนไม่ต้องเรียนในสิ่งที่ไกลตัว และสามารถนำมาใช้ประโยชน์

ได้จริงในชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน ดังนั้น การเรียนรู้ในชุมชน โดยการปฏิบัติจริงในชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกของความเป็นเจ้าของชุมชน เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนให้การยอมรับผลจากการเรียนรู้จะเป็นผลผลิตที่เห็นได้และเกิดขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาบันหรือองค์กรที่มีอยู่ในชุมชนได้สามารถสืบทอดวิถีชีวิตและสามารถผลิตคนที่จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและหน่วยปฏิบัติที่ดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเรียกว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่สำหรับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้งสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของบุคลากรการศึกษาออกโรงเรียนที่เรียกว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และทำหน้าที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะอยู่ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) ซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ จะให้การสนับสนุนทางด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การศึกษา งบประมาณและบุคลากรการศึกษาออกโรงเรียน รวมทั้งการเฝ้าอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบล จะให้การสนับสนุนทางด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชน ร่วมกำหนดนโยบาย แผนงาน รวมทั้งการกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเจตนารมณ์ของกรมการศึกษาออกโรงเรียน ต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสมบัติของชุมชนโดยแท้จริง เพื่อชุมชนจะสามารถร่วมทำกิจกรรมและใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากที่สุด ชุมชนจะมีแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว ซึ่งสามารถจะหาข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้สะดวกขึ้น มีโอกาสที่จะเรียนรู้เพื่อยกระดับการศึกษาของตนเอง มีผู้รู้ที่สามารถจะขอคำแนะนำในเรื่องราวต่างๆ ได้ง่ายและมากขึ้น การดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบดังกล่าวของกรมการศึกษาออกโรงเรียน จึงอาจนับได้ว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพของคนและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนได้อย่างแท้จริง

1.6 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นมีประโยชน์ และเป็นความสำคัญต่อชุมชนและประชาชน ดังนี้

1. เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา และเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคม
2. เป็นการกระจายแหล่งบริการทางการศึกษา แหล่งข่าวสารข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางด้านการศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่

3. เป็นการกระจายการบริหารการศึกษาให้เกิดความคล่องตัว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารการจัดการ และการจัดกิจกรรมทางการศึกษา
4. เป็นแหล่งบริการชุมชน และเป็นจุดนำร่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. เป็นแหล่งปลูกฝัง สร้างเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิต
6. เป็นศูนย์รวมของการยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชน
7. เป็นศูนย์กลางการประสานงาน เพื่อระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐและเอกชนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าและสนองตอบต่อนโยบายของรัฐในการให้บริการด้านการศึกษาต่อชุมชนและประชาชน

1.7 แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในการดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น มีหลักการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้วางยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในหลักการ “ชุมชนเพื่อชุมชน”
2. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนนำในการจัดตั้งและการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
4. สร้างความศรัทธาและความคุ้นเคยกับชุมชน
5. ร่วมประชุมชี้แจงและวางแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชน
6. ประสานงานกับเครือข่าย
7. จัดกิจกรรมเสริมแรง และการให้รางวัล
8. สนับสนุนและคัดเลือกผู้มีใจรักและพร้อมที่จะปฏิบัติ

รูปแบบการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีรูปแบบของการจัดการ

6 ประการ คือ

1. พื้นที่ให้บริการการศึกษายืดหยุ่นตามสถานที่ และความพร้อมของชุมชน
2. รูปแบบการจัดพื้นที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ ไม่กำหนดขนาดและมาตรฐานของวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่แน่นอนแต่ต้องเหมาะสมกับกิจกรรมและสภาพแวดล้อม
3. เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมหลากหลายตามความเหมาะสม หรือความพร้อมตามสภาพได้อย่างทันยุคทันสมัย
4. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลและในวัด
5. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีอาคารและบริเวณเป็นเอกเทศ
6. จัดให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

องค์ประกอบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีความชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบของการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 8 ประการ ดังนี้ คือ

1. การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. การประชาสัมพันธ์
3. การสำรวจข้อมูลชุมชน
4. การจัดทำแผนและโครงการ
5. การให้คำปรึกษาและแนะแนว
6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
7. การประสานเครือข่าย
8. การประเมินผลและสรุปรายงานผล

การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การจัดการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนทุกคนในตำบลหมู่บ้านจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตของประชาชนและท้องถิ่นจะต้องมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในฐานะเป็นเจ้าของชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน มุ่งสร้างโอกาสและให้บริการการเรียนรู้ที่หลากหลาย สนองตอบความต้องการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบพึ่งตนเองได้ ดังนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการที่มุ่งตอบสนองบทบาทภารกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวไว้ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นมีโครงสร้างการบริหารงานและบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

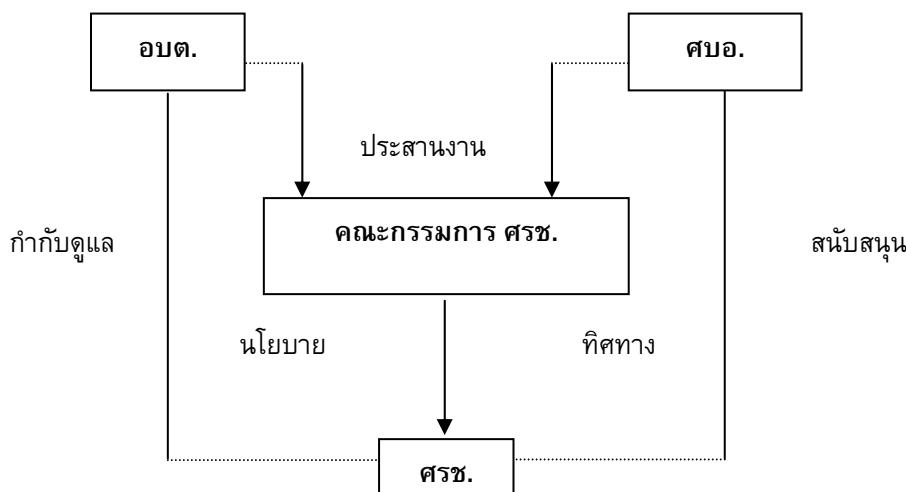
1. โครงสร้างการบริหาร

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน อยู่ในการกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นบุคลากรที่ได้รับค่าตอบแทนจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินงาน ลักษณะโครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะประกอบด้วย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงาน
- 2) คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นคณะผู้บริหารกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน

ดำเนินงาน

3) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นผู้ดำเนินงานจัดกิจกรรมโดยมีศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอเป็นหน่วยให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยสามารถจัดเป็นแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานได้ดังนี้

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)

ที่มา: กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540). *คู่มือการดำเนินงาน ศรช. ปี 2541*. หน้า 8.

2. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งได้รับแต่งตั้งจากนายอำเภอ โดยความเห็นชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายในการดำเนินงานของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 2) วางแผนและให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 3) กำกับ ดูแล ติดตามการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 4) จัดหา สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ บุคลากร และงบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

- 5) สรรหาครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
- 6) ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 7) ให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปีละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง
- 8) ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

คณะกรรมการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานกรรมการ
- 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการ
- 3) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- 4) ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเป็นกรรมการ
- 5) กรรมการร่วม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกรรมการ

3. บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

- 1) พิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนไม่เกิน 7 คน ให้ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เสนอให้อำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง
- 2) พิจารณาแผนงานและโครงการ รวมทั้งเสนอแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 3) บริหารและการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 4) จัดหา สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ บุคลากร และงบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 5) กำกับ ดูแล ติดตามผล การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6) ให้ความเห็นชอบในประกาศจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 7) ร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 8) ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4. บทบาทหน้าที่ของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมตามแผนการเรียนการสอน และหลักสูตรต่างๆของกรมการศึกษาออกโรงเรียน
- 2) จัดทำข้อมูลชุมชนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมที่จะให้บริการ
- 3) จัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาตำบล และแยกเสนอของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล และกรมการศึกษาออกโรงเรียนแล้วแต่กรณี
- 4) จัดการกระจาย และหมุนเวียนการให้บริการสื่อต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 5) ดำเนินงานธุรการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยเฉพาะการรับสมัครนักศึกษาแนะนำ และตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การจัดทำแผนการเรียน การจบหลักสูตร ฯลฯ
- 6) ดำเนินงานจัดและประสานงานสอนเสริม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกิจกรรมในชุมชน

- 7) ให้คำปรึกษา แนะนำ และแนะแนว เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกประเภทในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 8) ประสานกับบุคคล หน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน ตลอดจนผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดดำเนินงานเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
- 9) ให้บริการ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แก่ผู้เรียนและชุมชน
- 10) ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 11) สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

5. บทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

- 1) ร่วมกับศูนย์การศึกษาอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษาอกโรงเรียนจังหวัด จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งองค์กรและบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- 2) เผยแพร่แนวความคิด และประชาสัมพันธ์แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้แก่หน่วยงาน องค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการประสานงานจัดหาทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อต่างๆ
- 4) ประสานงานและจัดทำข้อมูลของเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
- 5) เป็นศูนย์รวมและบริหารการกระจายสื่อ
- 6) เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 7) ร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อจัดทำและพิจารณาแผนปฏิบัติการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 8) ประสานงานการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 9) เสริมและสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร การศึกษาดูงาน การยกย่องและประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 10) จัดระบบการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผล เพื่อให้มีมาตรฐานและคุณภาพ ทั้งในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

11) ประสานงานส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

12) สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6. บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ

1) ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในด้านแผนงาน โครงการ งบประมาณ วิชาการ วัสดุ ครุภัณฑ์

2) พัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านต่าง ๆ

3) นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับศูนย์บริการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ

4) สร้างเสริมแรงจูงใจให้กับบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เช่น การให้รางวัล การศึกษาดูงาน การยกย่องประกาศเกียรติคุณ ฯลฯ

5) ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานด้านวิชาการ และการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

6) จัดการและบริหารระบบการกระจายสื่อให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

7) อนุมัติหลักสูตรท้องถิ่น

8) ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบล

9) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาพรวมระดับจังหวัด

แนวทางการจัดการด้านต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในการจัดการด้านต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีแนวทางการจัดอยู่ 4 ด้าน ดังนี้

1. การดำเนินงานด้านอาคารสถานที่

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดเตรียมสถานที่โดยวางแผนปรับปรุงบริเวณทั้งภายในและภายนอก ให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ การจัดบริเวณภายนอก จัดให้มีป้ายชื่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งนั้นติดไว้ให้เห็นชัดเจน อาจจะมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จัดสวนหย่อม ที่จอดรถ ที่นั่งไต้ต้นไม้ เป็นต้น การจัดบริเวณภายใน จัดให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นมุมต่าง ๆ ได้แก่ มุมปฏิบัติการของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบริเวณพบกลุ่มการเรียนการสอน/พบกลุ่มย่อย นักศึกษา มุมรับสมัครนักศึกษา มุมแนะแนว/จัดนิทรรศการ มุมศูนย์ข้อมูลชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น มุมบริการหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ มุมการศึกษาทางไกลไทยคม/มุมนวัตกรรม/ชุดการเรียนรู้

2. การจัดการดำเนินงานธุรการ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) จัดทำบัญชีลงเวลาการปฏิบัติงานและนำเสนอปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) จัดทำบันทึกการปฏิบัติงาน (Portfolio) นำเสนอผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 3) ประสานงานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จัดเตรียมเอกสารการสมัครเรียน เช่น ระเบียบการ ใบสมัคร เอกสารขึ้นทะเบียน ลงทะเบียน คู่มือนักศึกษา เอกสารแนะแนว
- 4) ดำเนินการรับสมัครนักศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ
- 5) จัดทำทะเบียนนักศึกษาโดยแยกเป็นสายสามัญและสายอาชีพ
- 6) สรุปจำนวนนักศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อรายงานศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ
- 7) ดำเนินการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับนักศึกษาจัดให้มีการพบกลุ่ม
- 8) ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ปัญหาการเรียน
- 9) ประสานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล และเครือข่ายเพื่อหาครูสอนเสริมและวิทยากรพิเศษให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน
- 10) ประสานกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในการจัดเตรียมสถานที่สอบ และจำนวนข้อสอบปลายภาค
- 11) จัดทำรายงานผลการเรียนของแต่ละภาคเรียน เพื่อขออนุมัติต่อศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ

3. การจัดการด้านสื่อการเรียนการสอน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีแนวทางการจัดการด้านสื่อการเรียนการสอน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการจัดหาประสานกับศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล และเครือข่าย เพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์การศึกษา และสื่อการเรียนการสอน จัดทำทะเบียนวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ และสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นปัจจุบัน จัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์การศึกษา ให้เป็นระเบียบ สะดวกต่อการค้นคว้าของผู้ใช้บริการ
- 2) ด้านการบริการโดยให้คำปรึกษา แนะนำ แนะนำการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์การศึกษาแก่นักศึกษาแก่นักศึกษาและประชาชนในชุมชน จัดบริการให้ยืมสื่อดังกล่าวแก่นักศึกษาและประชาชน จัดกระจายสื่อและหมุนเวียนสื่อระหว่างศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาและประชาชนอย่างกว้างขวางทั่วถึงและเกิดประโยชน์คุ้มค่า จัดให้นักศึกษามาหมุนเวียนให้บริการสื่อการเรียน การสอน การแนะแนว การจัดนิทรรศการ ให้คำปรึกษา โดยอาจใช้รุ่นพี่ช่วยรุ่นน้อง

4. การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคล

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลากรดังนี้

- 1) กรณีที่ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่สามารถปฏิบัติงานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ในวันใด ให้แจ้งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทราบ
- 2) จัดให้มีนักศึกษาอาสาสมัครปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยถือเป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 3) จัดให้มีอาสาสมัครในชุมชน เช่น ข้าราชการบำนาญ ผู้สูงอายุ มาช่วยปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.8 การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำหรับหลักการและแนวคิดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในประเทศไทยนั้น เริ่มต้นจากแนวคิดของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาตลอดชีวิตมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนได้กว้างขวางและทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างกว้างขวางควบคู่กันไปด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึง ทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนในปัจจุบันแล้วพบว่า ทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนนั้นมีอยู่มากมายทั้งในหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน และในชุมชน แต่ยังขาดการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านั้นเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา ให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ถ้าเราสามารถระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในภาครัฐ เอกชน และในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะสามารถกระจายจุดให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนทั่วประเทศออกไปได้ กว้างขวางทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนได้ มีโอกาสเข้ารับบริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ณ จุดให้บริการทางการศึกษาในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนเหล่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นมาเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการให้บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่ใกล้ตัวมากยิ่งขึ้นต่อไป กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ให้นิยามความหมายของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าหมายถึง ศูนย์รวมการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ ตลอดจนเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน หันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (ม.ป.ป.): 4)

สำหรับแนวคิดในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น นับได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่เป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาในชุมชนในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้งนี้แนวคิดเริ่มแรกได้เริ่มต้นพัฒนามาจากการดำเนินการจัดตั้ง “ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน” ในปี พ.ศ. 2514 ทั้งนี้เนื่องจากผลของการสำรวจของกรมสามัญศึกษาในปี พ.ศ. 2513 พบว่า นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปแล้วประมาณร้อยละ 33 อาจจะกลายเป็นผู้ไม่รู้หนังสือภายในเวลาไม่กี่ปี ทำให้งบประมาณในการจัดการศึกษาต้องสูญเปล่าไปถึงร้อยละ 33 หรือประมาณ ปีละ 2,000 ล้านบาท ประกอบกับยังมีบุคคลอีกหลายประเภทที่ไม่สามารถหรือไม่มีโอกาสเข้าเรียนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา และด้วยเหตุผลดังกล่าวที่ว่าประชาชนลืมนหนังสือเพราะไม่มีหนังสืออ่านนั้น กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาจึงได้เริ่มทดลองโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขึ้น ที่อำเภอเกาะคา และกิ่งอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นครั้งแรก จำนวน 75 แห่ง โดยใช้ชื่อในครั้งนั้นว่า “ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ” มีวัตถุประสงค์ในครั้งนั้น คือ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารข้อมูลและความรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการอ่านและป้องกันการลืมนหนังสือและเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน โครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ทดลองนับว่าประสบผลสำเร็จเรื่อยมา ประชาชนให้ความสนใจมาก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2526 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เปลี่ยนชื่อจาก “ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ” มาเป็น “ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ” สาเหตุเพราะในที่อ่านฯ นอกจากจะมีหนังสือพิมพ์แล้วยังมีสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นๆ ไว้บริการด้วย จนกระทั่งมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านกว่า 3 หมื่นแห่ง โดยในการดำเนินงานดังกล่าว ดำเนินการโดยประชาชนเป็นผู้ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ 5-7คน รับผิดชอบอาคารสถานที่ที่เป็นที่อ่านที่มีขนาดประมาณ 4x6 เมตร สามารถจัดเก็บหนังสือได้ นอกจากนี้ โครงการการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2511 ที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ประเภทชั้นเรียน (2) ประเภทอาสาสมัครเดินสอน โครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุ โปรษณีย์ (ว.ปณ.) ที่เริ่มต้นดำเนินการในปี พ.ศ. 2519 ที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดการจัดการศึกษาทางไกลแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยผู้เรียนและครูประจำกลุ่มจะมีการทบทวนและเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ด้วยการจัดสถานที่เป็นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านซึ่งดำเนินการด้วยประชาชนในชุมชน และกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในโครงการต่างๆ ทำให้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นสถานที่พบกลุ่มอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน เป็นสถานที่เรียน และเป็นแหล่งจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น เทปบันทึกเสียง ชุดการเรียน สื่อการสอนแบบโปรแกรม ด้วยเหตุผลประกอบกันดังกล่าว 2-3 ประเด็นนี้ได้ทำให้ “ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน” หลายแห่งที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน จนพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับชุมชนและพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังเช่นทุกวันนี้ องค์การยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งเป็นองค์การที่ทำหน้าที่ด้านการจัดการศึกษา ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศไทย ได้เห็นรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เกิดขึ้น

ในประเทศไทย และเห็นว่าเป็นรูปแบบที่ดีในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนสอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษาตลอดชีวิต จึงได้นำแนวคิดวิธีการการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไปเผยแพร่และทดลองใช้ในประเทศต่างๆ แถบเอเชีย-แปซิฟิก จึงนับได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศต้นแบบในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภูมิภาคนี้

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิผล

2.1 ความหมายของประสิทธิผล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ไว้ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2529 : 14) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ว่า หมายถึงการพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงดังประสงค์ หรือที่คาดหวังไว้

ภรณ์ (กิริติบุตร) มหานนท์ (2529 : 2) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ว่า หมายถึงตัวการที่จะเป็นเครื่องตัดสินในขั้นสุดท้ายว่าการบริหารและองค์การประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด

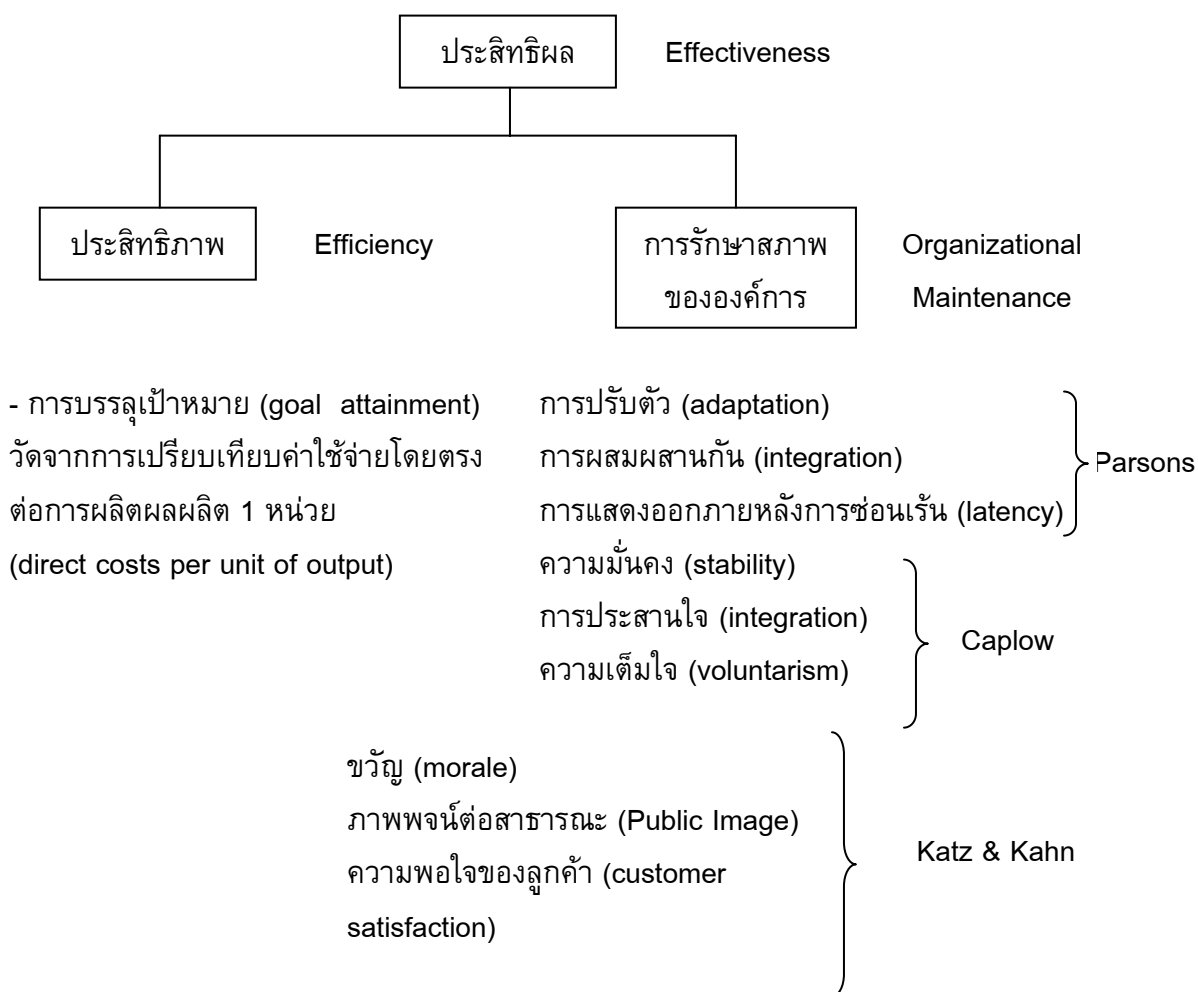
ฮอลล์ (Hall. 1991 : 249) ให้ความหมายสอดคล้องกับแนวคิดของสเตียร์ โดยอธิบายว่า ประสิทธิภาพขององค์การเป็นความสามารถขององค์การในการแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเพื่อให้ได้ทรัพยากรที่หายากและมีคุณค่า ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการขององค์การให้ได้ผลตามเป้าหมาย

จากความหมายของประสิทธิผลที่กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึงความสามารถขององค์การในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการแสวงหาจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์

2.2 ทฤษฎีในการศึกษาประสิทธิภาพขององค์การ

ทาลคอต พาสัน (Talcott Parsons) กล่าวว่า องค์การเป็นระบบซึ่งมุ่งที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย โดยเป้าหมายขององค์การจะต้องเห็นได้ชัดและสามารถใช้ประโยชน์ได้ในทางใดทางหนึ่ง โดยระบบอื่น กล่าวคือ ผลผลิต (output) ขององค์การเป็นตัวป้อน (input) สำหรับระบบอื่น ในกรณีที่องค์การมีจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ ผลผลิตนี้อาจเป็นสินค้าหรือบริการซึ่งบริโภคได้หรือถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการผลิตขั้นต่อไปโดยองค์การอื่น ในกรณีที่เป็นหน่วยราชการ ผลผลิตที่ตัวนี้อาจจะออกมาในรูปของการเสนอร่างกฎหมาย ส่วนในองค์การทางการศึกษาก็อาจเป็น “สมรรถนะที่ได้รับการฝึกฝนจนดีแล้ว” (trained capacity) ของนักศึกษา ในกรณีที่กล่าวมาแล้วกรณีใดก็ตาม จะเห็นได้ว่าผลของกระบวนการผลิตซึ่งเกิดขึ้นในองค์การ มีผลกระทบต่อการทำงานของระบบย่อยอื่นๆ ของสังคม นั่นคือ หากปราศจากเสียซึ่งกระบวนการผลิตสินค้าบางอย่างขององค์การทางด้านนี้ ผู้บริโภคก็จะประสบกับภาวะการขาดแคลน (deprivation) ดังนั้น “การบรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ

จึงต้องหมายความว่าครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบขององค์การกับส่วนต่างๆของสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งองค์การนั้นปฏิบัติงานอยู่”

ภาพประกอบ 6 ผังประสิทธิภาพขององค์การ

จากผังข้างบนนี้จะเห็นว่า ทั้ง Parsons , Caplow และ Katz & Kahn ต่างเห็นด้วยว่า ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง การบรรลุถึงเป้าหมาย (goal attainment) ขององค์การ แต่ ประสิทธิภาพก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเครื่องวัดความมีประสิทธิภาพขององค์การ โดยองค์การจะต้องมี ทั้งประสิทธิภาพและสามารถรักษาไว้ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ขององค์การอีกด้วย

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ ของ Talcott Parsons, Theodore Caplow และ Katz & Kahn ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในด้านต่างๆที่ใช้ในการวิจัย โดยจะสะท้อนถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ

1. มีสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนที่เหมาะสม

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีครูปฏิบัติงานในลักษณะประจำ 1 คน
3. มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่หลากหลาย เช่น การศึกษาพื้นฐาน การศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ที่ผู้เรียนสามารถรับบริการได้ตามความพร้อมและความต้องการของแต่ละคน
4. มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้
5. ชุมชนมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ทฤษฎีของ ทาลคอต พาสัน (Talcott Parsons) ซึ่งเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ความเป็นระบบขององค์การเป็นเครื่องมือวัดความมีประสิทธิภาพขององค์การ โดยให้ชื่อว่า AGIL ซึ่งระบุกิจกรรม 4 ประเภท ซึ่งทุกองค์การจำเป็นจะต้องกระทำซึ่งประกอบไปด้วย

A (Adaptation to the environment) คือ การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

G (Goal attainment) คือ การบรรลุถึงเป้าหมาย

I (Integration – social stability) คือ การประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งนำไปสู่ความมั่นคงทางสังคม

L (Latency) คือ สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน ซึ่งหมายความว่า การรักษารูปแบบ (pattern maintenance) หรือธำรงไว้ซึ่งสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการกระตุ้นใจ

ส่วน ทีโอโดเร คาปโลว์ (Theodore Caplow) กล่าวว่าประสิทธิภาพขององค์การสามารถวัดได้จากตัวแปรเหล่านี้ คือ ความมั่นคงในระยะยาว การประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของส่วนประกอบขององค์การ ความเต็มใจของคนในองค์การที่จะยังคงมีส่วนร่วมในองค์การต่อไป และการบรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ สำหรับ แคทซ์และคานห์ (Katz; & Kahn) นั้นระบุว่านอกเหนือจากการที่องค์การจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพแล้ว องค์การยังจำต้องธำรงรักษาสภาพความเป็นองค์การ (organizational maintenance) ไว้ให้ได้ซึ่งการรักษาสภาพนี้วัดได้จากตัวแปรที่สำคัญ เช่น ขวัญของคนในองค์การ (morale) , ภาพพจน์ต่อสาธารณะ (Public Image) ขององค์การ , ข้อจำกัดทางกฎหมาย (legal constraints) , ความพอใจของลูกค้าขององค์การ (customer satisfaction) เป็นต้น

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการรับบริการ

2.3.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจในการบริการ ในที่นี้มีผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการ และให้ความหมายของความพึงพอใจ อาทิเช่น ชาริณี เดชจินดา (2530 : 11-12) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดความรู้สึกพอใจ หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

อุบลรัตน์ เจาะจิตต์ (2542 : 17) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้โดยผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้และความเข้าใจของบุคคลนั้น กิติมา ปรีดีดิลก (2529 : 321-322) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ และได้รับการตอบสนองความต้องการของเขา

พิน คงพล (2529 : 21) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกรัก รู้สึกชอบ รู้สึกยินดี รู้สึกเต็มใจ หรือเจตคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการด้านวัตถุและด้านจิตใจ

เดสเลอร์ (Dessler. 1983 : 23) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า เป็นระดับความรู้สึกเมื่อความต้องการที่สำคัญของคนเราได้รับการตอบสนองแล้ว เช่น การมีสุขภาพดี มีความมั่นคง มีความสมบูรณ์พูนสุข มีพวกพ้อง มีคนยกย่องต่างๆ เหล่านี้

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ที่พอใจ ประทับใจ หรือทัศนคติในทางบวก ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้รับสนองตอบตามความต้องการ หรือตามความคาดหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและในทางตรงกันข้าม หากเกิดทัศนคติทางลบจะหมายถึงความไม่พึงพอใจนั่นเอง

2.3.2 แนวคิดความพึงพอใจ

แนวคิดความพึงพอใจ ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ อาทิเช่น แชลลี (Maynard W.Shelly. 1975 : 215) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางลบและความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางบวกจะทำให้เกิดความสุข ซึ่งแตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ เป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและเป็นความสุขที่มีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่นๆ

ฟิตเจอร์รัลด์ และ ดูแรนต์ (Fitzgerald; & Durant. 1980 : 586) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะ ซึ่งได้ผลการประเมินการปฏิบัติงานด้านการให้บริการของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น โดยมีพื้นฐานจากการรับรู้ถึงการส่งมอบบริการอย่างแท้จริง การประเมินผลแต่ละคนจะแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับ เกณฑ์ของแต่ละบุคคลการตัดสินใจของบุคคลนั้นด้วย การประเมินแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านอัตวิสัย ที่เกิดจากการรับรู้ถึงการส่งมอบบริการ
2. ด้านวัตถุวิสัย ซึ่งเกิดจากการได้รับปริมาณและคุณภาพของการบริการ

แม็คคอกมิก และแดเนียล (E.J.McCormick; & I.R.Daniel. 1980 : 306) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐาน มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์และสิ่งจูงใจและพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ

คอตเลอร์ (Kotler. 2000 : 36-38) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจของลูกค้าและผู้รับบริการว่า เป็นความรู้สึกพอใจหรือผิดหวังของคนต่อการปฏิบัติที่ได้รับและคาดหวัง และถ้าผลการทำงานที่ได้รับต่ำกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะไม่พอใจ แต่ถ้าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เหมาะสมกับความคาดหวังลูกค้าจะเกิดความพอใจ และความพึงพอใจจะอยู่ในระดับสูง ลูกค้าหรือผู้รับบริการจะมีความสุขอย่างมากต่อการให้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อความภักดีในตัวสินค้าและบริการนั้น จนกลายเป็นพฤติกรรมซ้ำๆ และบอกต่อในที่สุด

2.3.3 ความสำคัญของความพึงพอใจ

ลาโรช ไสยสมบัติ (2534: 15) กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของงานบริการก็คือ จำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้บริหารที่ชาญฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้มาใช้บริการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด จากความสำคัญดังกล่าวสรุปได้ว่า หากบุคคลมีความพึงพอใจย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ตลอดจนทำให้เกิดความศรัทธาในหน่วยงานต่อไป

2.3.4 องค์ประกอบความพึงพอใจ

ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะการให้บริการขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้รับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละบุคคลและขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้ (ทรงศักดิ์ พลดาหาญ. 2543 : 35)

1. การให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ความยุติธรรมที่ฐานคติที่ว่า ทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน
2. การให้บริการที่ตรงเวลา หมายถึง การให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานจะไม่มีประสิทธิภาพถ้าไม่ตรงเวลา
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการต้องมีลักษณะและมีจำนวนการให้บริการที่เพียงพอ และสถานที่ที่สร้างความยุติธรรมให้เกิดแก่ผู้รับบริการ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การให้บริการอย่างสม่ำเสมอโดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก เช่น ไม่ยึดความพอใจของหน่วยงานว่าจะเปิดและปิดเวลาใด หรือเมื่อใดก็ได้
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การให้บริการมีการปรับปรุงคุณภาพ และผลการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

นอกจากนี้ความพึงพอใจของประชาชนจะเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความถูกต้องของเอกสาร ผู้ให้บริการควรเขียนอย่างถูกต้องและลายมือสวยงาม

2. ระยะเวลาการรับบริการ บางกรณีอาจลดขั้นตอนให้ง่าย ใช้เวลาน้อย การจัดลำดับก่อนหลังอย่างยุติธรรมและให้บริการอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว
3. ความสะดวกจากระบบงานทะเบียน ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบว่าต้องนำหลักฐานใดมาบ้างและมีป้ายบอกงานชัดเจน
4. ความสะดวกของอาคารสถานที่ โดยจัดที่นั่งรอ ช่องทางเดินแสงสว่าง บริการน้ำดื่ม
5. บุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ การพูดจาไพเราะ อ่อนหวานและยิ้มแย้มแจ่มใส
6. วิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ต้องมีความกระตือรือร้นและให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่องค์กรจะต้องให้ความสำคัญ โดยสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการจากหน่วยงานที่ให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงงานการให้บริการ ให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกที่ดี ที่พอใจ ที่ประทับใจ และเกิดทัศนคติทางบวกต่อองค์กร

2.3.5 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจในการให้บริการของหน่วยงาน ว่าผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการหรือไม่ เพียงใด นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและการวัดความพึงพอใจที่มีต่อบริการอาจกระทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้ (สาโรช ไชยสมบัติ, 2534 : 39)

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง โดยการขอรับรองหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มคนที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ หรือเป็นคำตอบอิสระ โดยอาจจะถามถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะการบริการ สถานที่ ระยะเวลา และพนักงานที่ให้บริการ เป็นต้น
 2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ทราบระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามให้ตรงกับข้อเท็จจริง การวัดความพึงพอใจโดยวิธีสัมภาษณ์ นับว่าเป็นวิธีที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากอีกวิธีหนึ่ง
 3. การสังเกต เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้โดยวิธีการสังเกตจากพฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการ ขณะรอรับบริการ และหลังการรับบริการแล้ว เช่น การสังเกตกริยาท่าทาง การพูด สีหน้า และความถี่ของการมาขอรับบริการ เป็นต้น จึงสามารถประเมินค่าระดับความพึงพอใจของผู้มารับบริการได้อย่างถูกต้อง
- จะเห็นได้ว่า การวัดความพึงพอใจต่อการให้บริการสามารถวัดได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ความเหมาะสม ความสะดวก จุดมุ่งหมาย และขนาดของกลุ่มประชากรที่จะส่งผลให้การวัดความพึงพอใจต่อการให้บริการมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือได้

2.3.6 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการ

การบริการเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจนั้น มีผู้ให้คำนิยามความหมายเกี่ยวกับการบริการ เช่น ปฐม มณีโรจน์ ได้ให้ความหมายของการให้บริการสาธารณะว่า เป็นการบริการในฐานะที่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจกระทำ เพื่อตอบสนองความต้องการเพื่อให้เกิดความพอใจ (อุบลรัตน์ เจาะจิตต์. อ้างอิงจาก ปฐม มณีโรจน์ 2542 : 28)

คอตเลอร์ (Kotler. 1988 : 477) ได้กล่าวว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใดๆ ที่กลุ่มบุคคลหนึ่งสามารถนำเสนอให้อีกกลุ่มบุคคลหนึ่งซึ่งไม่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ส่งผลของความเป็นเจ้าของสิ่งใด ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวอาจจะรวมหรือไม่รวมอยู่กับสินค้าที่มีตัวตนได้

จากความหมายของการบริการตามที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ

2.3.7 องค์ประกอบของการบริการ

การบริการ ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ผู้รับบริการ ต้องมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ ความพร้อม ปฏิบัติตอบสนองที่เหมาะสม (2) ระบบบริการ ประกอบด้วย ผู้ให้บริการ กฎระเบียบ ขั้นตอนบริการ เงื่อนไขบริการ การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อม (3) ระบบสนับสนุนบริการ ประกอบด้วย นโยบายและมาตรฐาน การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการติดตามประเมินผล (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2545 : ออนไลน์)

การบริการ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ (1) คุณภาพของทรัพยากร ต้องเลือกสรรแล้วสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และมีคุณภาพดี (2) การสื่อสาร เช่น การสื่อสารระหว่างผู้ใช้บริการ การใช้ภาษา สัญลักษณ์ ต้องสามารถสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี และความพึงพอใจในงานบริการ หรือคุณภาพการให้บริการ เป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจการให้บริการ กล่าวคือ การรักษาระดับการให้บริการที่เหนือกว่าคู่แข่ง โดยเสนอคุณภาพการให้บริการตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ผู้ใช้บริการจะพอใจที่ได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งการบริการที่ประสบความสำเร็จจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญต่างๆ เหล่านี้ คือ (ปราณี กิรติธร. 2543 : 25 - 28)

1. ความเชื่อถือได้ ประกอบด้วย ความสม่ำเสมอ ความพึงพาได้
2. การตอบสนอง ประกอบด้วย ความเต็มใจที่จะให้บริการ ความพร้อมที่จะบริการและการอุทิศเวลา มีการติดต่ออย่างต่อเนื่อง และปฏิบัติต่อผู้ให้บริการเป็นอย่างดี
3. ความสามารถ ประกอบด้วย ความสามารถในการให้บริการ ความสามารถในการสื่อสาร และความสามารถในความรู้วิชาการที่จะให้บริการ

4. การเข้าถึงบริการ ประกอบด้วย ผู้ใช้บริการเข้าหรือรับบริการได้สะดวก ระเบียบขั้นตอนไม่ควรมากมายซับซ้อนเกินไป ผู้ใช้บริการใช้เวลารอคอยน้อย เวลาที่ให้บริการเป็นเวลาสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการ และสถานที่ที่ให้บริการสะดวกต่อการติดต่อ

5. ความสุภาพอ่อนโยน ประกอบด้วย แสดงความสุภาพและบุคลิกภาพที่ดีต่อผู้ให้บริการ

6. การสื่อสาร ประกอบด้วย มีการสื่อสารชี้แจงขอบเขต และลักษณะของงานบริการ มีการอธิบายขั้นตอนการให้บริการ

7. ความซื่อสัตย์ คุณภาพของงานบริการ มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ

8. ความมั่นคง ประกอบด้วย ความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์

9. ความเข้าใจ ประกอบด้วย การเรียนรู้ผู้ให้บริการ การให้คำแนะนำและเอาใจใส่ผู้ให้บริการ การให้ความสนใจต่อผู้ให้บริการ

10. การสร้างสิ่งจำเป็นที่จำเป็นได้ ประกอบด้วย การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับให้บริการ การเตรียมอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการ และการจัดสถานที่ให้บริการสวยงาม สะอาด

2.3.8 ลักษณะของการบริการ

การให้บริการที่จะให้ผู้รับบริการเกิดความประทับใจและพึงพอใจ จะต้องมียุทธศาสตร์ของการบริการที่ดีซึ่งคุณลักษณะของการบริการที่ดีมีลักษณะดังนี้ (ริน ช่างสาร. 2537 : 1-8)

1. สะดวก รวดเร็ว งานมีประสิทธิภาพ
2. ผู้ให้บริการมีอัธยาศัยดี สร้างความประทับใจ ให้ความเป็นกันเอง เอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. ใช้กฎหมาย ระเบียบที่ง่ายไม่ซับซ้อน มีแบบพิมพ์ที่กรอกง่าย ลดขั้นตอนในการติดต่อขอรับบริการ มีการปรับปรุงขั้นตอนอยู่เสมอ
4. มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี
5. ทำงานตรงเวลา
6. สถานที่สะดวก สบาย มีอุปกรณ์พร้อม สามารถติดต่อกับงานที่เกี่ยวข้องไม่ไกลนัก หรือรวบรวมบริการไว้ในจุดเดียว
7. บริการด้วยความเสมอภาค เพื่อสร้างความพอใจแก่ประชาชนและพยายามสนองตอบความต้องการให้เป็นที่น่าพอใจ
8. ไม่เรียกร้องสิ่งใดๆ จากประชาชน
9. มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ ได้รับการฝึกฝนมาด้วยความชำนาญ และเจ้าหน้าที่ระดับล่างสามารถที่จะตัดสินใจได้ในบางเรื่อง
10. ให้บริการก่อนและหลังเวลาราชการ หรือให้บริการในวันหยุด
11. สามารถตรวจสอบการให้บริการได้ว่ามีปัญหาที่ใด
12. เมื่อมีปัญหาสามารถค้นหากฎหมายและระเบียบได้ทันที

2.3.9 ลักษณะของผู้ให้บริการที่ดี

ลักษณะของผู้ให้บริการที่ดี เป็นการบริการที่สามารถบริการให้ประชาชนประทับใจในงานบริการ โดยยึดจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนที่มีต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อประชาชนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อที่ว่าด้วยจรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธา. 2545 : ออนไลน์)

1. พึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความที่เป็นธรรมชาติ เพื่อมีน้ำใจ และให้เกียรติจากที่สุภาพอ่อนโยน กรณีเรื่องที่ไม่สามารถปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนที่จะปฏิบัติได้ควรชี้แจงเหตุผล หรือแนะนำให้ติดต่อหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น

2. พึงปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือของบุคคลทั่วไป

3. พึงละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะพึงให้กัน โดยเสนอหาจากผู้มาติดต่อ หรือหากได้รับแล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัยให้รายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณี

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน

2.4.1 ความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน

ทinker (Tinker. 1952 : 15) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด เพียงมีความเข้าใจที่แจ่มแจ้งแต่อย่างเดียวก็น่าเพียงพอแก่การรวบรวมความคิดในสิ่งที่เราอ่านได้ ฉะนั้น การสอนอ่านจึงควรย้ำความสำคัญของการส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านให้มาก

คาร์เรลล์ (Carrell. 1986 : 251) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความเข้าใจในประโยคโดยเฉพาะความเข้าใจรูปแบบการเรียบเรียงเรื่อง หรือโครงสร้างของข้อเขียน หรือสรุปความหมายโดยกว้างได้ว่าความเข้าใจในการอ่าน คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากงานเขียน

คาร์ (Car. 1983 : 27) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นการตีความเรื่องที่อ่านจากประสบการณ์ของผู้อ่านโดยใช้ความรู้เดิมในการตีความ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

จากความหมายของความเข้าใจในการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในกระบวนการอ่าน ผู้อ่านต้องอาศัยความรู้ความสามารถทางความคิด และทางภาษาที่มีอยู่รวมทั้งประสบการณ์ของผู้อ่าน เพื่อทำความเข้าใจตีความในข้อความที่อ่านได้ตรงกับความต้องการ และสามารถเข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้เรียนได้ ก็ถือว่าการอ่านนั้นได้ประสบผลสำเร็จแล้ว

2.4.2 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านนั้น สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2528 : 26) ได้กล่าวไว้ว่า ความเข้าใจในการอ่านของเด็กจะอยู่ในระดับสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ คือ

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน เด็กแต่ละคนจะจับใจความแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม และวัตถุประสงค์ในขณะนั้นว่าต้องการอ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญหารายละเอียดที่สำคัญ ศึกษาคำแนะนำต่างๆ คัดการณ์เรื่องที่อ่าน หากคุณค่าของสิ่งที่อ่านสรุปเรื่องหรือเปรียบเทียบกับเรื่องอื่น และอ่านเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสำหรับนำไปใช้

2. พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้นและถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับพิสัยของหมู่คำที่เด็กแต่ละคนจะสามารถอ่านเข้าใจได้ สถิติปัญญา ประสบการณ์เดิมและความยากง่ายของข้อความ

3. ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่านย่อมแตกต่างกันความวัย ประสบการณ์และความยากง่ายของข้อความที่อ่าน

4. ระดับความเข้าใจในการอ่านขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างเป็นต้นว่าสติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจในคำศัพท์ วิธีการอ่านและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

5. ความเร็วของความเข้าใจในการอ่าน ต้องมีความเข้าใจคำศัพท์ความสามารถในการนึกเห็นภาพสิ่งที่อ่าน ความยากง่ายของข้อความ ชนิดข้อความและสิ่งอื่นๆ

ส่วน บอนด์ และทินเกอร์ (สมพร วัฒนศิริ. 2533 : 20-21 ; อ้างอิงจาก Bon; & Tinker. 1957 : 234-235) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านมีพื้นฐานมาจาก สิ่งเหล่านี้ คือ

1. การเข้าใจความหมายของคำ เป็นรากฐานสำคัญของความเข้าใจในการอ่าน ถ้าเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ชัดเจนและกว้างขวาง

2. การเข้าใจหน่วยความคิด เพื่อให้เข้าใจประโยค เด็กจะต้องอ่านเป็นหน่วยความคิด คือ แบ่งอ่านเป็นกลุ่มคำ ให้ได้ความหมายของคำที่ต่อเนื่องเป็นกลุ่มๆ แทนการอ่านทีละคำ จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจในแต่ละประโยค

3. การเข้าใจประโยค คือ การเอาหน่วยความคิดย่อยมาสัมพันธ์กันจนได้ความเข้าใจประโยค

4. การเข้าใจตอน คือ ความสมารถที่จะนำประโยคแต่ละประโยคในตอนนั้นๆ มาสัมพันธ์กัน จึงอ่านได้เข้าใจดีขึ้น

5. การเข้าใจเรื่อง คือ จะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญๆ ในแต่ละตอน จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน มีองค์ประกอบหลายประการที่ต้องฝึกฝนจนเกิดทักษะ จึงจะสามารถอ่านจับใจความได้ สรุปความ ดีความ หรือเข้าใจในสิ่งที่อ่านอย่างถ่องแท้

2.4.3 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ในเรื่องของความเข้าใจในการอ่านนั้น กรมวิชาการได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในเนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้

1. เข้าใจคำศัพท์และความหมายของคำได้
2. อ่านจับใจความได้ และเข้าใจได้ถูกต้อง
3. จับใจความจากเรื่องที่อ่านได้
4. ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้
5. วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้
6. เกิดอารมณ์คล้อยตามเรื่องที่อ่านได้
7. อ่านและบันทึกสรุปเป็นความรู้ได้
8. ถ่ายทอดสาระสำคัญ และความรู้สึกนึกคิดในสิ่งที่อ่านได้

แต่ว่า ดอลล์แมน และคนอื่นๆ (Dallman and others. 1974 : 166) ได้แบ่งระดับความเข้าใจการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง (Factual Level) หมายถึง ความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้
2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ (Interpretation Level) คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ และแปลความจากเรื่องที่อ่านได้
3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า (Evaluation Level) คือ ความสามารถในการประเมินค่า สิ่งที่ผ่านมาโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านพิจารณาตัดสิน

ส่วน นววิลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2524 : 75) ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกัน ตามจุดประสงค์และความสามารถของผู้อ่าน ไว้คล้ายกับของ Dallman และคนอื่นๆ ไว้เป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกันดังนี้

1. การอ่านเอาเรื่อง (Literal Reading) การอ่านระดับนี้บังคับแล้วว่า อ่านหนังสือออกอ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องราวเรื่องอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ผู้อ่านจะใช้ความสามารถด้านความจำ เป็นส่วนใหญ่
2. การอ่านแปลความ ตีความ ขยายความ (Interpretive Reading) ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือ ต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ต้องขยายความเป็นระดับความเข้าใจที่สูงไปกว่าระดับอ่านเอาเรื่อง
3. การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเรื่อง การแปลความเป็นพื้นฐาน ต่อจากนั้นผู้อ่านจะต้องอาศัยประสบการณ์ของตน หรือความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์การประเมิน

คำ ช่วยในการตัดสินใจวิจัยเรื่องและข้อความที่ตนอ่าน ซึ่งได้จัดอันดับความเข้าใจในการอ่านได้ใกล้เคียงกับ เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์ (2531 : 83) ดังนี้ คือ

1. ระดับความเข้าใจความหมายตัวอักษร (Literal Comprehension) ระดับความเข้าใจขั้นต้น เข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนไว้โดยตรง
 2. ระดับความเข้าใจในชั้นตีความ (Interpretation) หมายถึง การที่ผู้อ่านต้องการเข้าใจความหมายที่อ่านได้ละเอียด และลึกซึ้งกว่าในระดับแรก
 3. ระดับความเข้าใจในชั้นวิจารณ์หรือการอ่านเชิงวิเคราะห์ (Critical Reading) หมายถึง การที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้ความคิดของตนเอง วิเคราะห์สิ่งที่อ่านได้ ซึ่งในระดับนี้ผู้อ่านมีความเข้าใจในระดับต้นและในระดับตีความก่อนแล้วเป็นอย่างดี
- ในขณะเดียวกัน แม้นมาส ชวลิต (2530 : 263) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. อ่านออก คือ สามารถผสมสระและพยัญชนะได้ รู้ความหมายของคำ
 2. อ่านได้ คือ อ่านได้คล่องแคล่ว รู้ความหมายของคำและข้อความนั้นๆ
 3. อ่านเป็น คือ อ่านเข้าใจความ จับความหมายของประโยค ข้อความ และเรียงความทั้งหมดได้ สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ รู้จักประเมิน สังเคราะห์ นำไปใช้ประโยชน์ได้
- ซึ่งสอดคล้องกับ บันลือ พฤษะวัน (2532 : 66) ได้กล่าวถึงระดับความเข้าใจในการอ่าน อาจแบ่งได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับคำ ได้แก่ การอ่านที่มุ่งให้ข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งสังเกตจากข้อเท็จจริง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร
2. ระดับที่มีความเข้าใจสูงขึ้น มุ่งให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์เหตุผล และสรุปเรื่องที่อ่านจากการตั้งคำถาม เช่น ทำไม เหตุใด อย่างไร
3. ระดับที่มีความเข้าใจสูงสุด มุ่งให้ผู้อ่านได้รับกระบวนการทางความคิดของตนเอง ตรวจสอบ พิสูจน์ แล้วตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือไม่ เป็นประโยชน์สมควรนำมาปฏิบัติ หรือเป็นโทษควรหาวิธีวางแนวป้องกัน

2.4.4 การวัดความเข้าใจในการอ่าน

สายสุนี สกุลแก้ว (2534 : 30-31) ได้กล่าวถึงการวัดความเข้าใจในการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ ไว้ดังนี้

การวัดความเข้าใจในการอ่านเพื่อจับใจความอาจกระทำได้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งควรจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความเข้าใจในการอ่าน แบ่งเป็น 2 ชนิด

1. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) ข้อสอบนี้นำไปให้นักเรียนหรือนักศึกษาทำเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติ (Norms) แบบทดสอบนี้ประกอบไปด้วย ข้อความเป็นตอนๆ หรือเรื่องสั้นๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบ เรียงจากง่าย

ไปหายาก จำกัดเวลา นักเรียนจะได้คะแนนตามความสามารถของความเข้าใจในการอ่านแบบทดสอบ คะแนนจะออกมาในรูปแบบคะแนนดิบ (Raw) เปอร์เซนต์ไทล์ (Percentile) หรือระดับ (Grade Equivalent)

2. แบบชนิดอิงเกณฑ์ (Criterion – Referenced tests) มีข้อสอบเป็นตอนๆ หรือเป็นเรื่องสั้นๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบ แต่ไม่เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติหรือกลุ่มนักเรียนอื่นๆ คะแนนของนักเรียนขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์การอ่าน เกณฑ์ที่ถือว่านักเรียนประสบผลสำเร็จจากการอ่านนั้นอยู่ระหว่างเกณฑ์ 80 และ 90 เปอร์เซนต์

จะเห็นได้ว่าการสอนอ่านในระดับประถมศึกษาชั้นนั้น นอกจากจะสอนให้นักเรียนอ่านได้ สะกดตัวได้ถูกต้องแล้ว จะต้องฝึกให้นักเรียนได้อ่านเพื่อเข้าใจความหมายของตัวอักษร ดีความ แปลความ สรุปความ และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งเป็นระดับหนึ่งของความเข้าใจในการอ่าน

2.4.5 ความหมายของการเขียน

ประกาศรี สืออำไพ (2524 : 340) ให้ความหมายของการเขียนว่า เป็นการแสดงความคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วน วรณ แก้วแพรก (2526 : 2) กล่าวว่า การเขียน คือ การแสดงออกซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการเจตคติ และประสบการณ์ โดยใช้ภาษาเขียนหรือลายลักษณ์อักษรอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องมือ เพื่อสื่อสารสิ่งดังกล่าวออกมาให้ผู้อ่านทราบตามที่ต้องการซึ่งกล่าวได้คล้ายกับ นมดล จันทรเพ็ญ (2531 : 91) ว่าการเขียนคือ การแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษาตัวอักษรเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และความในใจของเราให้ผู้อื่นทราบ การเขียนเป็นลักษณะการสื่อสารที่ถาวรสามารถคงอยู่ยาวนาน ตรวจสอบได้ เป็นหลักฐานอ้างอิงนานนับพันปี ถ้ามีการรักษาให้คงอยู่ในสภาพเดิมไว้ได้ และสอดคล้องกับ วิมล จิโรจพันธ์ และคนอื่นๆ (2539 : 84) กล่าวว่า การเขียนคือการแสดงความรู้ ความคิดและความต้องการของผู้ส่งสารออกไปเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ผู้รับสารสามารถอ่านเข้าใจ ได้รับทราบความรู้ความคิดและประสบการณ์แก่บุคคลชั้นหลังๆ ได้โดยถูกต้องสมบูรณ์ การถ่ายทอดโดยวิธีบอกเล่าปากต่อปาก หรือที่เรียกว่า มุขปาฐะ อาจทำให้สารตกหล่นหรือคลาดเคลื่อนได้ง่าย ลายลักษณ์อักษรหรือตัวหนังสือที่เขียนเอาไว้วันนั้นแท้ที่จริง ก็คือเครื่องหมายที่ใช้แทนคำพูดนั่นเอง

จากความหมายของการเขียนดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การเขียนเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางภาษา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในด้านความคิด ความรู้สึก จินตนาการ และประสบการณ์ของผู้เขียนประกอบกันสมควรที่จะได้รับการฝึกฝนอยู่เสมอไม่ว่าเป็นงานเขียนรูปแบบใดก็ตาม

2.4.6 ความสามารถในการเขียน

ความสามารถในการเขียนเป็นความสามารถในการเรียบเรียงข้อความได้อย่างเป็นระบบโดยใช้ความคิด ความรู้ และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความเข้าใจระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

แวลีตต์ (Valette. 1977 : 271) กล่าวว่า ความสามารถในการเขียนเป็นความสามารถในการใช้คำศัพท์ การสะกดตัว และไวยากรณ์โดยเขียนอย่างเชี่ยวชาญในลีลาของภาษา

ไวท์ (ทัตพร เกตุพนอม. 2540 : 30; อ้างอิงจาก White. 1980 : 6) กล่าวว่า ความสามารถในการเขียนเป็นความสามารถในการเรียบเรียงลำดับประโยค ให้เชื่อมกันอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสมเหตุสมผล เขียนได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ สื่อสารในสิ่งที่ต้องการได้ เขียนได้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ

สรุปได้ว่า ความสามารถในการเขียนเป็นความสามารถในการใช้คำศัพท์มาเรียบเรียงเป็นความคิดของผู้เขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ โดยการเขียนสื่อสารเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้อง เขียนได้ชัดเจนไม่คลุมเครือ

2.4.7 องค์ประกอบของความสามารถในการเขียน

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนที่สุดในทักษะภาษาทั้ง 4 ทักษะ จากความหมายของความสามารถในการเขียน ทำให้ทราบว่าความสามารถในการเขียน เป็นความสามารถที่ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ หลายด้าน เพื่อให้ความสามารถในการเขียนของผู้เขียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

ไวท์ (ทัตพร เกตุพนอม. 2540 : 30; อ้างอิงจาก White. 1980 : 6) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความสามารถในการเขียนจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ความถูกต้องของภาษาหมายถึง ผู้เขียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักการต่างๆ ของภาษา

2. ความเหมาะสมของลีลาภาษา หมายถึง ผู้เขียนสามารถเขียนงานเขียนนั้นด้วยลีลาที่เหมาะสมต่อเนื้อเรื่องที่เขียน มีการเลือกใช้คำ และภาษาที่สละสลวย

3. เอกภาพของแก่นของเรื่องและประโยคใจความสำคัญ หมายถึง ผู้เขียนจะต้องนำเสนอความคิดและเรียบเรียงข้อความให้สัมพันธ์กัน และมีเอกภาพในเรื่องที่เขียนนั้น โดยนำความรู้ของผู้เขียนมาถ่ายทอดให้เหมาะสมกับหัวเรื่อง โดยคำนึงถึงผู้อ่านด้วย ซึ่งคล้ายคลึงกับศิริพร พัวพันธ์ (2532 : 17-18) ได้สรุปองค์ประกอบของความสามารถในการเขียนไว้ ดังนี้

- 1) กลไกในการเขียน ได้แก่ การสะกดตัวอักษรที่ถูกต้อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการใช้อักษรตัวใหญ่ให้ถูกต้องตามระเบียบวิธีการเขียนของแต่ละภาษา

- 2) หลักภาษา ได้แก่ การเขียนประโยคให้ถูกต้องตามหลักภาษานั้น

- 3) เนื้อหาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ได้แก่ สารในการเขียนให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการ และเหมาะสมกับผู้อ่าน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของงานเขียนนั้นประกอบไปด้วย องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ในสิ่งที่เขียน ความสามารถในการใช้ภาษาเขียน และความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความถนัดทางการเรียน

3.1.1 ความหมายของความถนัดทางการเรียน

นักการศึกษา นักจิตวิทยา และนักวัดผลทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของความถนัด (Aptitude) ไว้ตามความเชื่อความคิดของแต่ละบุคคล ดังนี้

ฟรีแมน (Freeman. 1966 : 431) กล่าวว่า ความถนัดเป็นผลรวมของคุณลักษณะต่างๆ ที่จะชี้ให้เห็นสมรรถภาพที่จะพูดภาษา จะเป็นนักดนตรี จะทำงานทางจักรกล ฯลฯ

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2525 : 41) กล่าวว่า ความถนัดหมายถึงความสามารถที่บุคคลได้รับประสบการณ์ฝึกฝนตนเองและมีการสั่งสมไว้มากจนเกิดเป็นทักษะที่เด่นชัดด้านใดด้านหนึ่งพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ดี

บิงแฮม (Bingham. 1987 : 17) อธิบายว่า ความถนัดเป็นสภาวะที่แสดงถึงความเหมาะสมของบุคคลที่สำคัญประการแรกคือ ความพร้อมของบุคคลในการเพิ่มพูนความชำนาญให้แกตนเองหรือเป็นศักยภาพของบุคคลนั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือความพร้อมที่จะสนใจในความสามารถนั้นๆ

ชวาล แพรัตกุล (2517 : 50) จะมองความถนัดในรูปความสามารถของบุคคลที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง จึงให้ความหมายของความถนัดว่าหมายถึง ความพยายามที่จะคาดคะเนหรือพยากรณ์ภายหน้า อันเป็นเรื่องราวของอนาคตกาล โดยอาศัยข้อเท็จจริงในปัจจุบันเป็นรากฐานว่าเด็กสามารถไปได้ไกลเพียงใด จะเรียนรู้สิ่งนั้น สิ่งนี้ได้เท่าใด ถ้าเขาได้รับการฝึกสอนที่เหมาะสม

อิงลิชและอิงลิช (English; & English. 1958 : 40) ให้ความหมายของความถนัดทางการเรียนว่าเป็นคุณลักษณะพิเศษส่วนบุคคลที่ทำให้ผู้นั้นมีความสามารถสำเร็จในงานวิชาการ

ครอนบาช (Cronbach. 1970 : 38) กล่าวว่า ความถนัดทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางสมองที่ร่วมกันทำงานเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จในกิจกรรมทางปัญญา

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความถนัด หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ และสะสมมาจนสามารถเพิ่มพูนสติปัญญาได้ ตามความสามารถนั้นได้สำเร็จ

3.1.2 แบบทดสอบวัดสติปัญญาหรือความถนัด

การ์เรท (Garrett) ออกแบบทดสอบวัดสติปัญญาหรือความถนัดเป็น 3 ประเภท (Garret. 1965 : 4) ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดสติปัญญารายบุคคล
2. แบบทดสอบวัดสติปัญญาเป็นกลุ่ม
3. แบบทดสอบวัดสติปัญญาภาคปฏิบัติ

3.1.1.1 แบบทดสอบวัดสติปัญญารายบุคคล (Individual Intelligence Test)

แบบทดสอบวัดสติปัญญารายบุคคล คือ แบบทดสอบที่วัดสติปัญญา โดยสอบครั้งละหนึ่งคนตัวต่อตัวผู้ดำเนินการสอบจะถามปากเปล่า และผู้สอบสอบโดยการชี้ การพูด หรือการกระทำงานบางอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด. 2521 : 28) แบบทดสอบวัดสติปัญญาเป็นรายบุคคล มีดังนี้

แบบทดสอบวัดสติปัญญา สแตนฟอร์ด – บิเนท์ (Stanford Binet Scale) เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถของสมองเป็นรายบุคคล จากเด็กอายุ 2 ขวบ จนถึงผู้ใหญ่ สิ่งที่แบบทดสอบวัด มีดังนี้

- ภาษา (Language) เรียกชื่อวัตถุจากภาพ นิยามคำหาคำที่เรียก สอดคล้องกัน
- เหตุผล (Reasoning) ให้ตอบปัญหา (ไม่ใช่คณิตศาสตร์) ให้หา ข้อความที่ถามประหลาดๆ ใช้คำถามตรรกวิทยาต่างๆ
- มโนภาพ (Conceptual) อธิบายสุภาพนิต หาพื้นฐานที่สิ่งนั้นเหมือนกัน
- ความจำ (Memory) จำประโยค จำตัวเลข
- ความรู้ทางด้านสังคม (Social Intelligence) ที่เข้าใจเอกลักษณ์ของ สังคมและความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์นั้นๆ หาภาพที่แสดงออกแบบเลาๆ
- เหตุผลทางตัวเลข (Numerical Reasoning) เปลี่ยนตัวเลขทักษะใน การแก้โจทย์คณิตศาสตร์
- การมองเห็น (Visual – Motor) การประกอบรูปได้ตามที่กำหนด (ล่วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2525 : 55-66)

แบบทดสอบเวชส์เลอร์ (Wechsler Scales) แบบทดสอบชุดนี้สร้าง โดยเวชส์เลอร์ (Wechsler) ได้ปรับปรุงมาเรื่อยๆ แบบทดสอบชุดนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิด ของสแตนฟอร์ด – บิเนท์มาก แบบทดสอบของเวชส์เลอร์มีอยู่สามอย่าง คือ

1. ดัชนี.เอ.ไอ.เอส. (WAIS : Wechsler Adult Intelligence Scale)
2. ดัชนี.ไอ.เอส.ซี. (WISC : Wechsler Intelligence Scale for Children)
3. ดัชนี.พี.พี.ไอ. (WPPI : Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence)

ดัชนี.ไอ.เอส.ซี.อาร์. (WISC-R) เป็นแบบทดสอบสำหรับเด็ก ได้ทำ การปรับปรุงและพิมพ์ในปี 1974 และองค์ประกอบที่วัดมีดังนี้

1. แบบทดสอบภาษา (Verbal Scale) มีชุดแบบทดสอบย่อยดังนี้
 - 1.1 วัดด้านความรู้ทั่วไป (Information) เป็นการวัดความจำของ ความรู้ทั่วไป มีการกำหนดคำถาม เพื่อให้ผู้ตอบระลึกถึงความจริงที่เคยเรียนมานำมาตอบคำถามนั้นๆ
 - 1.2 วัดด้านความเข้าใจ (Comprehension) เป็นการวัดความเข้าใจ ยกวัตถุหรือสถานการณ์ให้ แล้วให้อธิบายคุณสมบัติหรือสาเหตุของสิ่งนั้นหนึ่งหรือสองอย่าง

1.3 วัดเลขคณิต (Arithmetic) เป็นการวัดความสามารถด้านตัวเลขที่กำหนดโจทย์ปัญหาที่ต้องให้ภาษาในการอธิบาย แล้วให้ผู้สอบคำนวณหาคำตอบที่ถูกต้อง

1.4 วัดความเหมือน (Similarities) เป็นการวัดความสามารถด้านเหตุผล โดยการกำหนดสิ่ง A. และ B. ขึ้น แล้วถามหาความสัมพันธ์

1.5 คำศัพท์ (Vocabulary) การวัดความสามารถด้านภาษาโดยตรง มีการกำหนดคำให้ แล้วก็ถามความหมายของคำหรือศัพท์นั้นว่าหมายถึงอะไร

1.6 เรียงลำดับตัวเลข (Digit Span) เป็นการวัดความสามารถด้านความจำลำดับตัวเลข โดยมากมีเลขเดี่ยวๆ เรียงสามตัว หรือมากกว่านั้น ผู้ดำเนินการสอบพูดตัวเลขนั้น แล้วให้ผู้สอบตอบคำถามทันทีทันใด

3.1.1.2 แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test หรือ SAT)

แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test หรือ SAT) เป็นเครื่องมือวัดความสามารถที่ได้รับการพัฒนาแล้ว (Developed Ability) ของผู้เรียน ความสามารถดังกล่าวนี้อาจอยู่ในรูปของกรอบความคิดหรือกรอบการวิเคราะห์ที่ผู้เรียนได้สร้างสมมา หรืออาจอยู่ในรูปความสามารถที่ผู้เรียนจะประกอบกรอบความคิดหรือกรอบการวิเคราะห์ขึ้นมาใหม่อย่างฉับพลันทันที เพื่อใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความสามารถรูปแบบแรกแสดงถึงเชาว์ปัญญาที่ตกผลึก (Crystallized Intelligence) ส่วนรูปแบบหลังแสดงถึงเชาว์ปัญญาที่เลื่อนไหล (Fluid Intelligence) ความสามารถทั้งสองประการที่รวมกันเป็นความถนัดทางการเรียนนี้ เป็นผลสะสมระยะยาวของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับทั้งในและนอกห้องเรียน ผลการสอบวัดความถนัดทางการเรียน นอกจากจะบ่งชี้ถึงปริมาณและคุณภาพของความสามารถที่ผู้เรียนได้พัฒนาแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสและความพยายามของผู้เรียนในการพัฒนาความสามารถดังกล่าวด้วย

แบบทดสอบฉบับนี้ใช้สำหรับประเมินนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีองค์ประกอบของแบบทดสอบ 3 องค์ประกอบ คือ

1) ความสามารถทางภาษา (Verbal Ability) ข้อสอบด้านนี้วัดความรู้ความเข้าใจ และเหตุผลเชิงภาษาของผู้เรียน โดยครอบคลุมพื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางภาษา ความสามารถในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และประเมินความสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ระหว่างศัพท์สำนวน ข้อมูล และแนวความคิดที่สื่อในรูปข้อความหรือบทความ เหตุผลเชิงภาษา (Verbal Reasoning) และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reading)

2) ความสามารถทางการคิดคำนวณ (Numerical Ability) ข้อสอบด้านนี้วัดความเข้าใจในความคิดรวบยอดและหลักการทางคณิตศาสตร์ระดับเบื้องต้น ทักษะการคำนวณระดับพื้นฐาน ความสามารถด้านเหตุผลเชิงปริมาณ (Quantitative Reasoning) การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และประเมินข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง แผนภูมิ และประโยคสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาในรูปของจำนวนหรือปริมาณ การวัดความสามารถทางการคิดคำนวณ

3) ความสามารถเชิงวิเคราะห์ ข้อสอบด้านนี้วัดความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ คือ

(1) การสังเกตเห็นและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สนเทศต่างๆ เช่น ระหว่างหลักฐานและข้อสมมติฐาน ระหว่างสาเหตุและผลสรุป และระหว่างข้อเท็จจริงกับคำอธิบาย เป็นต้น

(2) การพิจารณาและประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

(3) การสรุปความจากข้อมูลหรือสาระที่ซับซ้อน

(4) การใช้วิธีหรือขั้นตอนในการจัดประเด็นหรือทางเลือกที่ผิดเพื่อนำไปสู่การสรุปผลอย่างถูกต้อง

(5) การสรุปและการสร้างหลักเกณฑ์จากความสัมพันธ์ที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่เป็นนามธรรม สัญลักษณ์ หรือแผนภาพต่างๆ

(6) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มหรือการจัดประเภทที่มีความเหลื่อมล้ำในลักษณะต่างๆ หรือที่เป็นอิสระไม่คาบเกี่ยวกัน

จากองค์ประกอบของแบบทดสอบ 3 ด้าน ได้โครงสร้างของแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (SAT) ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษา

1.1 การเพิ่มความให้สมบูรณ์

1.2 อุปมาอุปไมยทางภาษา

1.3 การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

2. ความสามารถทางการคิดคำนวณ

2.1 ความสามารถพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

2.2 การเปรียบเทียบเชิงปริมาณ

2.3 การตีความข้อมูล

2.4 การประเมินความเพียงพอของข้อมูล

3. ความสามารถเชิงวิเคราะห์

3.1 การวิเคราะห์เชิงภาษา

3.2 การวิเคราะห์แผนภูมิเชิงตรรกะ

3.3 การวิเคราะห์เชิงภาพและสัญลักษณ์

- อุปมาอุปไมยด้วยภาพ

- การจัดประเภทภาพ

- อนุกรมภาพ

- อนุกรมภาพ 2 มิติ

3.2 พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน

3.2.1 ความหมายของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ธีรยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 33) กล่าวว่า พฤติกรรมในการเรียนของผู้เรียน หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนกระทำหรือแสดงออกในขณะที่เรียนเพื่อมุ่งพัฒนาในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในวิชาต่างๆ

โสภา ชูพิกุลชัย (2528 : 11) ให้ความหมายของพฤติกรรมการเรียนว่า หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการเรียน การตอบสนองหรือปฏิกิริยาที่นักเรียนมีต่อประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมในขณะที่เรียน ดังนั้นพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 6/2 – 6/22) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ที่เป็นคุณลักษณะของบุคคลตามมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องว่า บุคคลจะต้องมีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2543 :1-2) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษา คือ การเสริมสร้างให้บุคคลมีพฤติกรรมการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังว่าผู้ที่ผ่านการศึกษาดังกล่าว จะมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ มีความสามารถในการคิด ความใฝ่รู้ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การที่บุคคลมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน มีความตั้งใจเรียน มีความอดสาหะในการเรียน การรู้จักค้นคว้า การแสวงหาความรู้อยู่เสมอจึงเป็นคุณลักษณะบุคคลที่มีพฤติกรรมใฝ่เรียน ซึ่งหมายถึง การที่นักเรียนมีการกระทำ หรืออาการแสดงออกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้าโดยมีคุณลักษณะเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน มีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ มีทักษะในการแสวงหาความรู้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและพยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.3.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ลุล่วงไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ และพยายามทำให้ดีที่สุดกว่าบุคคลอื่นๆ หรือแข่งขันกันเพื่อให้ได้ถึงมาตรฐานอันดีเยี่ยม บุคคลที่มีแรงจูงใจจะมีความสบายใจ ถ้ากระทำสิ่งนั้น ๆ สำเร็จและจะมีความวิตกกังวล ถ้าหากประสบความล้มเหลว แรงจูงใจ มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความต้องการสังคมสัมพันธ์ (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2. ด้านความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการที่จะให้ผู้อื่นรู้สึกว่าคุณมีความเหนือกว่า สำคัญกว่า

3. ด้านความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Need for Achievement) เป็นความต้องการที่จะพยายามกระทำเพื่อให้ได้มาตรฐานอันดีเยี่ยมในสิ่งที่ตนต้องทำ

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1953 : 110-111) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำได้ดีกว่าคนอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวล เมื่อไม่สำเร็จหรือประสบความสำเร็จล้มเหลวแต่ พยัคฆ์ (มณีรัตน์ ตรีรัตนพันธ์, 2516 : 102; อ้างอิงจาก Prayag, 1986 : 8) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อาจแสดงอย่างหนึ่งอย่างใด ตามลักษณะ 3 ประการนี้

1. ความต้องการให้งานซึ่งตนเองทำ มีความสำเร็จในระดับสูงหรือมาตรฐานอันสูงส่ง

2. งานที่เป็นเอกลักษณ์ (Unique of Characteristic) คืองานที่ทำสำเร็จได้อย่างดี มีลักษณะเป็นของตนเอง ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของตนเอง เป็นผลงานที่สร้างขึ้นมาจากงานศิลปะและงานอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากธรรมดา

3. งานที่ต้องใช้เวลานาน (Long Term of Work) ลักษณะหนึ่งของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ก็คือ ต้องการความตั้งใจที่ยาวนานในการทำงานที่จะทำให้สำเร็จในชีวิต เช่น ความมุ่งมั่นหมายที่จะเป็นวิศวกร แพทย์ นักกฎหมายและนักธุรกิจ ที่ประสบความสำเร็จหรืออื่น ๆ

เมอเรย์ (Murray, 1966 : 19) เป็นบุคคลแรกที่กล่าวถึง ความต้องการผลสัมฤทธิ์ว่าเป็นความต้องการที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน เป็นความต้องการทางจิตของมนุษย์ ที่จะเอาชนะอุปสรรคฝ่าฟันการกระทำที่ยาก ๆ ให้สำเร็จ เมอเรย์ อธิบายไว้ว่า เป็นความปรารถนาหรือแนวโน้มที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจัดอยู่ในความต้องการมีอำนาจ และความต้องการทางสังคม

เวเนอร์ (Winner) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเปรียบเทียบกับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ไว้ดังนี้ (ประหยัด ทองมาก, 2518 : 6; อ้างอิงมาจาก Weiner, N.d.)

1. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ชอบริเริ่มกระทำการต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเองมากกว่า และภูมิใจที่ได้เลือกงานยากมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตั้งใจทำงานดีกว่า อดทนต่อความล้มเหลวสูงกว่า ชอบเลือกงานสลับซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

พรณี ชูทัย เจนจิต ได้กล่าวถึงลักษณะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ ดังต่อไปนี้ (พรณี ชูทัย เจนจิต, 2523 : 29)

1. เป็นผู้ที่มีความบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่าง ๆ พยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง

2. เป็นผู้ทำงานมีแผน

3. เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

ลินด์เกรน (Lindgren. 1967 : 31-34) เชื่อว่า พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น จะมีความทะเยอทะยาน (Ambition) มุ่งการแข่งขัน (Competitiveness) และพยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น (Self Improvement) แรงจูงใจมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมาก นักเรียนที่ตั้งใจสูงมักจะประสบผลสำเร็จในการเรียน มีพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนาตามมาตรฐานของสังคม นักเรียนที่ขาดความสนใจหรือไม่ตั้งใจเรียนก็จะไปไม่ถึงเป้าหมาย พฤติกรรมที่ตามมาภายหลังก็จะเป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาในด้านการปรับตัวหรือปัญหาด้านสุขภาพ

3.3.2 ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1961 : 207-256) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ว่ามีลักษณะดังนี้

1. กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate risk-taking) มีการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยว บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ไม่พอใจทำสิ่งที่ยาก ๆ ซึ่งไม่ต้องใช้ความสามารถ หากแต่เลือกทำสิ่งที่ยากเหมาะสมกับความสามารถของตน และทำสิ่งที่ยากได้สำเร็จนั้นทำให้ตนเองพอใจ ส่วนผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มักไม่กล้าเสี่ยงเพราะกลัวไม่สำเร็จ หรือไม่ก็เสี่ยงจนเกินไปทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่สำเร็จแต่ก็หวังพึ่งโชค

2. ความกระตือรือร้น (Energetic) หรือความขยันขันแข็งในการกระทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไม่ได้ขยันไปทุกกรณี แต่จะเอาใจใส่มานะพากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทาย ย้ำความสามารถของตน เป็นงานที่ต้องใช้สมองขบคิด และจะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกได้ว่าได้ทำงานสำคัญสำเร็จลุล่วงไป

3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจของตนเอง มิใช่จะหวังให้คนอื่นยกย่องตน ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการว่าตนควรจะทำอย่างนั้นอย่างนี้

4. ต้องการทราบแน่ชัดในการตัดสินใจ (Knowledge of result of decision) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะติดตามผลการกระทำของตนว่ามีผลเป็นอย่างไร ไม่ใช่คาดคะเนว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ และเมื่อทราบผลการตัดสินใจหรือการกระทำแล้วยังพยายามทำให้ดีกว่าเดิมอีก

5. คาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation of future possibilities) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่มีแผนการระยะยาว (Long-range planning) เพราะเล็งเห็นการณ์ไกลกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

6. มีทักษะในการจัดระบบงาน (Organizational Skill) ข้อนี้ยังไม่มีความรู้พื้นฐานการค้นคว้าเพียงพอ แต่เป็นลักษณะที่น่าจะทำให้เกิดสมรรถภาพในการจัดระบบงานยิ่งขึ้น แมคเคลแลนด์

ได้อ้างถึงการค้นคว้าของ เฟรนด์ ว่า ในการเลือกผู้ร่วมงานนั้น ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะเลือกผู้ที่มีความสามารถในงานนั้นมากกว่าที่จะเลือกเพื่อนฝูงหรือผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างอื่น

ต่อมา แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1969 : 104) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นดัชนีชี้บ่งถึงควมมีคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างหนึ่ง และได้กำหนดลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ดังนี้

1. ทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จมากกว่าทำเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
2. เลือกทำสิ่งที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับความสามารถของตน
3. มีความตั้งใจจริงในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จอย่าแท้จริง ไม่ใช่เกิดจาก

โอกาสและไม่เชื่อในสิ่งมหัศจรรย์

4. ทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุมาตรฐานของตนเอง ไม่ใช่มีจุดมุ่งหมายที่รางวัล
- กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 437-439) กล่าวถึงลักษณะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า

ประกอบด้วย

1. ความทะเยอทะยานทั่วๆ ไป คือ บรรลุหน้าที่จะทำกิจการนั้นให้สำเร็จ
2. มีความเพียรพยายาม ได้แก่งานให้เป็นผลสำเร็จ
3. มีความอดทนเต็มใจที่จะลำบากแม้ยากเพียงใดก็ตาม

แอทคินสัน (Atkinson. 1964 : 256-261) กล่าวว่า คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กล้าแข็ง จะมองหางานที่ยากขึ้น ถ้างานนั้นง่ายหรือปานกลาง ความสนใจของเขาจะลดลงหลังจากงานชิ้นแรกประสบผลสำเร็จ ถ้างานชิ้นแรกง่ายและเขาล้มเหลว ความคาดหวังประสบผลสำเร็จจะลดลงมา ความล้มเหลวในครั้งต่อๆ มา จะคอยทำให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำลง และความคาดหวังจะต่ำลง

ลินด์เกรน (Lindgrin. 1967 : 31-34) พบว่า พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้นจะมีความทะเยอทะยาน (Ambition) การมุ่งแข่งขัน (Competitiveness) การพยายามปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น (Self improvement)

เฮอร์แมน (Herman. 1970 : 354) ได้รวบรวมลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. มีระดับความทะเยอทะยานสูง (Aspiration level)
2. มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบผลสำเร็จถึงแม้ผลการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส (Risk – taking behavior)
3. มีความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้นไป (Upward mobility)
4. อดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน (Persistence)
5. เมื่องานที่กำลังขัดจังหวะ หรือถูกรบกวนจะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ

(Task tension)

6. รู้สึกว่าเวลาเป็นสิ่งไม่หยุดนิ่ง และสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (Time

perception)

7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก (Time perspective)

8. เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก (Partner choice)

9. ต้องการให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนเองให้ดีขึ้น

(Recognition behavior)

10. พยายามปฏิบัติสิ่งต่างๆ ของตนให้ดีขึ้นเสมอ (Achievement behavior)

ไวเนอร์ (Winer. 1972 : 203-215) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เปรียบเทียบกับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำไว้ดังนี้

1. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตั้งใจทำงานดีกว่า อดทนต่อความล้มเหลวสูง ชอบเลือกงานสลับซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ชอบริเริ่มกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเองมากกว่า และภูมิใจในที่ได้เลือกงานยากมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

เมห์ราเบียน (Mehrabian. 1968 : 496 - 497) ได้ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้โครงสร้างของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 8 ส่วน คือ

1. ความเป็นอิสระ (Independence)
2. การเลือกกิจกรรมที่แสดงความสำเร็จ หรือเกี่ยวข้องกับความสำเร็จ
3. ความรู้สึกทางด้านการต้องการความสำเร็จมากกว่าหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
4. การหลีกเลี่ยงในระดับที่เหมาะสม มีระดับความคาดหวังตรงกับสภาพความเป็นจริง
5. การเลือกงานที่ยากและท้าทายความสามารถ
6. การเลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน และฝึกความชำนาญ
7. ความสามารถที่จะรอรับผลในระยะยาว
8. ความผูกพันกับอนาคตมากกว่าอดีตและปัจจุบัน

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2522 : 47-48) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมที่แสดงที่แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีดังนี้

1. ทำสิ่งที่ยากๆ มีความมานะพยายาม สนุกสนาน และชอบที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ
2. ชอบการแข่งขัน ต้องการชัยชนะ
3. มีความทะเยอทะยาน
4. ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเสมอ
5. มีจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมที่เด่นชัดและแน่นอน
6. พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีเอกลักษณ์ของตัวเอง

พรณี ซูทัยเงินจิต (2523 : 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่างๆ พยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง
2. เป็นผู้ที่ทำงานมีแผน
3. เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังสูง

ดาร์นี วงษ์อยู่น้อย (2525 : 73-74) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ 2 พวก คือ

บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีพฤติกรรมดังนี้

1. กล้าเสี่ยงพอสมควร
2. มีทักษะในการจัดระบบงาน
3. มีระดับความทะเยอทะยานสูง
4. ตั้งระดับความคาดหวังไว้อย่างสูง
5. อดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน
6. เล็งการณ์ไกล และมีแผนระยะยาว
7. เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
8. ต้องการทราบแน่ชัดว่า การตัดสินใจของตนมีผลอย่างไร
9. ขยันขันแข็งในงานที่ต้องใช้สมองขบคิด และงานที่ไม่ซ้ำแบบใคร
10. ชอบทำงานให้เสร็จตามความพอใจของตนไม่ให้ใครบงการ
11. มักเลือกทำสิ่งที่เป็นไปได้ และเหมาะสมกับความสามารถ
12. มุ่งที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จมากกว่าทำเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
13. เมื่องานที่กำลังทำอยู่เกิดถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวน จะพยายามทำต่อไป

ให้สำเร็จ

14. จะทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานของตนเอง ไม่มุ่งรางวัลหรือ

ชื่อเสียง

15. คิดว่าทุกสิ่งจะสำเร็จลงได้ด้วยความตั้งใจจริง และทำงานจริงของตนไม่ใช่เกิดจากโอกาส และไม่เชื่อในสิ่งมหัศจรรย์

บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ จะมีลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

1. มักผัดวันประกันพรุ่ง
2. มักขาดระบบในการทำงาน
3. ชอบทำงานตามคำสั่งของผู้อื่น
4. ทำงานไม่ค่อยเสร็จตามกำหนด
5. ขาดความตั้งใจจริงในการทำงาน
6. มักไม่ตั้งความคาดหวังในผลสำเร็จจากการทำงาน
7. ทำงานเพียงเพื่อพอเสร็จ ไม่สนใจคุณภาพของงาน
8. ชอบคอยขอรับความช่วยเหลือจากเพื่อน หรือบุคคลอื่น
9. ขณะทำงานถ้าถูกรบกวนจะไม่สามารถทำงานต่อไปได้
10. เชื่อว่าบุญวาสนาจะทำให้งานที่กำลังทำอยู่ประสบความสำเร็จได้
11. มุ่งหวังรางวัล หรือชื่อเสียงมากกว่าความสำเร็จของงาน
12. เมื่อประสบอุปสรรค มักหลีกเลี่ยง ไม่กล้าเผชิญหน้ากับอุปสรรคนั้นๆ

จากลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า
คุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ควรจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ความทะเยอทะยาน
2. ความกระตือรือร้น
3. ความกล้าเสี่ยง
4. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
5. การรู้จักวางแผนงาน
6. ความมีเอกลักษณ์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

จินดา นูเร (2539 : 89-90) ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งศึกษารูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน คือ แนวคิดพื้นฐานในการจัดศูนย์การเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และบทบาทหน้าที่ การจัดการและประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานในการจัดศูนย์การเรียนรู้

1.1 หลักการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรเป็นของชุมชน ดำเนินการโดยชุมชน และเพื่อชุมชน กระจายอำนาจการบริหารให้ชุมชนดำเนินการยึดหลักบูรณาการ การเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิตเข้าด้วยกันอาศัยหลักความร่วมมือและการพึ่งพาตนเอง หลักความสอดคล้อง ระหว่างธรรมชาติสังคมและท้องถิ่นหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่าแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรให้ประชาชนเป็นผู้สร้าง ผู้ดูแลรักษา เปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการศึกษาเน้นระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรบุคคล วัสดุ ครุภัณฑ์จากชุมชน โดยสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดศูนย์การเรียนรู้ตามสภาพของชุมชน

1.3 วิธีการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า วิธีดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การดำเนินการให้ชุมชนคิดรูปแบบ และวิธีดำเนินการเอง โดยความร่วมมือจากรัฐและเอกชน ก่อนดำเนินการศึกษาวิจัยในแหล่งชุมชนในทุกประเด็นเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ประเมินว่ามีความจำเป็นต้องมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่ ประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานและชุมชนให้เข้าใจถึงประโยชน์และมีการจัดทำคู่มือในการดำเนินการให้ชัดเจน

1.4 วัตถุประสงค์ในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้ เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ตอบสนองความต้องการและ

ความจำเป็นของชุมชน เพื่อการกระจายโอกาสทางการศึกษาสู่ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เป็นศูนย์บริการการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในชุมชน

1.5 เป้าหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า เป้าหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งให้เกิดระบบการศึกษาตลอดชีวิตในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ สามารถอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ได้

1.6 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและจัดกิจกรรมเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นสถานที่จัดการให้มีการเรียนของชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน และเป็นแหล่งให้บริการทรัพยากรการศึกษาชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โครงสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โครงสร้างและแผนผังการบริหารงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีชุมชนเป็นเจ้าของ ผู้บริหารชุมชนเป็นผู้บริหาร ควบคุม ดูแลกิจการโดยมีประธานศูนย์ คณะกรรมการบริหาร เลขานุการฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น มีนักศึกษาการศึกษาสามัญ วิธีเรียนทางไกลเป็นผู้ให้บริการ โดยโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้จะร่วมกันคิดพิจารณาตามความเหมาะสมสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกควรร่วมกัน สวຍงาม มีสนามเด็กเล่น เป็นต้น

3. แนวคิดด้านบทบาทหน้าที่ การจัดการและประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบชุมชนรับผิดชอบดำเนินการเอง

3.2 หน่วยงานสนับสนุนการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า หน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยงานทุกกรมในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีสถานศึกษาระดับอำเภอ หน่วยงานราชการท้องถิ่น และหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่

3.3 งบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า งบประมาณในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรมาจากงบองค์การบริหารส่วนตำบลงบประมาณของชุมชน และเงินบำรุงการศึกษาจากนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดหาอาสาสมัครให้บริการ จัดหาอาคาร สถานที่ รับผิดชอบจัดการดูแลและให้บริการ ให้แนวคิดในการพัฒนา ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนมาใช้บริการ

3.5 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเป็นจุดเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการศึกษาและอาชีพของชุมชน สร้างโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เป็นจุดรวมกิจกรรมของสังคม ชุมชนทราบการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนของตน

3.6 รูปแบบการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรเป็นองค์กรอิสระ ชุมชนคิดและจัดเอง จัดโดยกระจายความรับผิดชอบ จัดเป็นสถานศึกษาสาขา จัดแบบรับผิดชอบร่วมระหว่างชุมชนกับรัฐ รูปแบบการจัดการหลายระดับ โดยเป็นโครงการย่อยและจัดโดยชุมชนในรูปคณะกรรมการ

3.7 สื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อบุคคล สื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ในการจัดศูนย์การเรียนรู้สื่อต่างๆ สื่อผลิตโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่วี วัตทัศน์ จานรับสัญญาณดาวเทียม

3.8 ระยะเวลาในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า การเปิดให้บริการตามสภาพความต้องการของผู้ใช้บริการ

3.9 ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรเป็นบุคคลซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าเหมาะสม และอาสาสมัครในชุมชน

3.10 การประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า การประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรประเมินจากความพอใจของผู้รับบริการ ประเมินผลโดยคณะกรรมการดำเนินงาน สภาตำบลเป็นผู้ประเมินติดตามผล

จูลาร์ตัน เพ็ชรจันทิก (2541 : 116-121) ได้ศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานปัญหาที่พบคือ ครูและนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่มีเวลาไปร่วมกิจกรรมกับชุมชน ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ไว้คอยบริการชุมชน ทางราชการไม่มีงบประมาณสนับสนุนแก้ปัญหาโดยการศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า

1. ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ปัญหาที่พบคือ มีบุคลากรน้อย แต่งานมาก ในการประสานงานบางครั้งไม่ได้รับความสะดวก งบประมาณด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอนน้อย การเบิกจ่ายค่าตอบแทน และการออกหลักฐานการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดล่าช้า

2. ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพปัญหาที่พบคือ มีงบประมาณให้จำกัด ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ต่อเนื่องและวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าได้ เพราะวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย มีขั้นตอนในการขออนุญาต และการเบิกจ่ายค่าตอบแทนวิทยากรมาก กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรลดขั้นตอนเพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรม

3. ด้านการจัดกิจกรรมศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้แบ่งสัดส่วนพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนให้สะดวก ในการที่ชุมชนเข้ามาใช้บริการได้ตลอดเวลาโดยให้ห้องคือนักศึกษาได้เข้ามามีบทบาท ปัญหาที่พบคือ ขาดวัสดุอุปกรณ์ สื่อการประชาสัมพันธ์ ขาดงบประมาณสนับสนุน การจัดกิจกรรม ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

นันทนา อุ่นเจริญ (2542 : 120-137) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่เป็นอาคารชั่วคราว สามารถใช้งานได้ดี ดำเนินการสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และด้านงบประมาณ เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม ยกเว้นตู้เก็บเอกสาร ส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอ มีการประสานงานกับองค์กรต่างๆและจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

2. ปัญหาในการดำเนินงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและเป็นรายได้ออยู่ในระดับมาก สำหรับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของตัวแปรทั้งหมด พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ มีความเห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากกว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

นิพนธ์ ดำเนินผล (2542 : 137-141) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสังกัดศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดหนองคาย พบว่า สภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการศึกษาสายอาชีพ และด้านการศึกษาตามอัธยาศัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1. การดำเนินการจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการศึกษาสายสามัญมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และการดำเนินงานที่ค่าเฉลี่ยมากคือ การเตรียมความพร้อมของผู้ให้บริการ (ครูผู้สอน,ครูประจำกลุ่ม) การรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ ประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อกำหนดสถานที่เรียนที่สะดวกและเหมาะสม

2. การดำเนินการจัดการศึกษาสายอาชีพ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยคือ ขาดการจัดทำแผนโครงการ เสนอเข้าแผนพัฒนาตำบลเพื่อของบประมาณจาก อบต. และการกำหนดหลักสูตรวิชาชีพ ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย

3. การดำเนินการจัดการกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยพบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากคือ ความล่าช้าของเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่อการให้บริการ

สมเดช มนตรีพงษ์ (2542 : 122-123) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีต่อบทบาทที่เป็นจริง และ

บทบาทที่คาดหวังของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทที่คาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสรุปได้ว่า ในบทบาทที่เป็นจริงผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเห็นว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ดมีบทบาทด้านการให้คำปรึกษาแนะแนวมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการประเมินผลและสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการประสานงานเครือข่าย ด้านการสำรวจข้อมูล ด้านการจัดทำแผนและโครงการ และด้านการประชาสัมพันธ์ ส่วนบทบาทที่คาดหวังพบว่า ความคาดหวังในครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการให้คำปรึกษาแนะแนวมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประสานงานเครือข่ายด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดทำแผนและโครงการ ด้านการสำรวจข้อมูล ด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการประเมินผล และด้านการประชาสัมพันธ์

สุรติ วิภักดิ์ (2542 : 94-95) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตการศึกษา 10 ตามทรงศนะของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เพียงด้านเดียวคือ ด้านการจัดกิจกรรม ส่วนด้านอื่นๆสภาพการดำเนินงานยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะองค์กรท้องถิ่นยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณและการกระจายอำนาจการบริหารลงไปให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยตรง นอกจากนี้ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีทัศนะต่อปัญหาในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีทัศนะต่อปัญหาในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ มากกว่าผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ โดยเฉพาะด้านงบประมาณมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก เพราะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนมากเป็นบุคลากรใหม่ ไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านการเงินมาก่อน ขาดความชัดเจนในระเบียบปฏิบัติ

นิวัฒน์ สวัสดิ์เอื้อ (2543 : 89-93) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูประจำศูนย์และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้าน ปัญหายู่งยากในระดับปานกลาง ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการจัดทำแผนและโครงการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสำรวจข้อมูล ด้านการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการให้คำปรึกษาแนะแนว สำหรับคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และเป็นปัญหามากที่สุดคือ ด้านการจัดหาสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และงบประมาณ รองลงมาคือ ด้านการวางแผน การปฏิบัติงาน ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการกำกับดูแล ด้านการสรรหาครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและการประเมินผล การปฏิบัติงาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา จำนวน 1,005 คน และ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มผู้ให้บริการ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 166 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ คือ กลุ่มผู้รับบริการ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา จำนวน 316 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ให้ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์

2. ทำการสุ่มประชากรแต่ละเขตของกลุ่มผู้รับบริการโดยวิธีการทำการเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างแต่ละเขตให้เท่ากัน 31.50 % ของทุกศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นไปได้ง่าย และถือปฏิบัติในการเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างเท่ากับจำนวนที่ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างไว้ คือ จำนวน 316 คน

กลุ่มที่สองเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มผู้ให้บริการ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรโดยมีเกณฑ์ในการเลือกตามจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ผู้บริหาร มีเกณฑ์ในการเลือก คือ ประสบการณ์ในการทำงาน, เพศ, จำนวนนักศึกษาในการบริหารจัดการ จำนวน 3 คน

2. ศีกษานิเทศก์ มีเกณฑ์ในการเลือก คือ ประสบการณ์ในการทำงาน , เพศ จำนวน 1 คน

3. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีเกณฑ์ในการเลือก คือ ประสบการณ์ในการทำงาน, เพศ, จำนวนนักศึกษาในการบริหารจัดการ จำนวน 3 คน

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้รับบริการ สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1

โซน	เขต	จำนวน ผู้รับบริการ	กลุ่มตัวอย่าง
สนิทชนนี	บางกอกน้อย	58	18
	บางพลัด	91	28
	ตลิ่งชัน	63	20
รามากุทิศ	ราษฎร์บูรณะ	115	36
	จอมทอง	73	23
	บางขุนเทียน	257	81
ศรีตากสิน	บางกอกใหญ่	28	9
	คลองสาน	39	12
	ธนบุรี	53	17
เพชรกาญจนา	หนองแขม	114	36
	บางแค	75	24
	ภาษีเจริญ	39	12
รวม		1,005	316

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามผู้รับบริการเกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิหลังส่วนตัว ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา คะแนนความสามารถทางการเรียนด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน

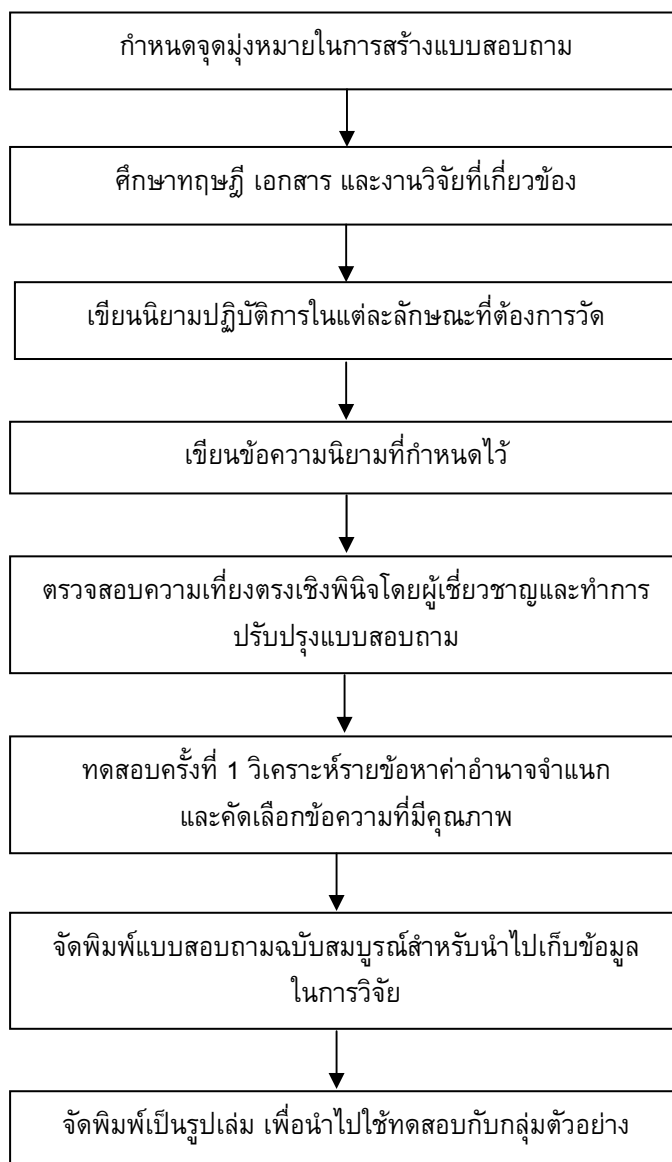
ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 2 ด้านนี้ผู้วิจัยนำมาใช้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ โดยแต่ละด้าน มี 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสร้างเอง

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามประเด็นการรับรู้ต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จะนำไปใช้สนับสนุนแบบสอบถามผู้รับบริการ

วิธีสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบ 7 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือ

เชิงปริมาณ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถามประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และตามปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านการบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ มิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียนและคิดคำนวณพื้นฐาน

2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านการบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ มิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียนและคิดคำนวณพื้นฐาน

3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด จากแนวทางการศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. เขียนข้อคำถามของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งมีทั้งข้อความเชิงบวกและลบ

5. นำข้อคำถามที่สร้างเสร็จแล้วไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face validity) ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินการวัดผลการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และด้านการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 4 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ (IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ 1	คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยาม
ให้ 0	คะแนน	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยาม
ให้ -1	คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามนิยาม

คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

8. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช ระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เนื่องจากข้อจำกัดในด้านสถานที่ทำงานของผู้วิจัยที่ได้เดินทางมาปฏิบัติงานที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงไม่สามารถทำการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กรุงเทพมหานครได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยตระหนักดีว่ากลุ่มตัวอย่างที่ต่างบริบทกันทำให้มีความแตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยก็ได้ทำการเลือกทดลองกับนักเรียนกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มที่เรียนอยู่ในตัวเมือง และได้ผ่านการเรียนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์มาแล้ว หลังจากนั้นได้คัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ผลดังนี้ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตั้งแต่ .9771 - .9784 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .9783

9. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้วมาจัดพิมพ์ข้อความเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
10. จัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย

เชิงคุณภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ให้บริการ เกี่ยวกับความคิดแง่บวกหรือประเด็นตามการรับรู้ต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เป็นคำถามที่นำไปสู่ภาพสะท้อนของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ โดยมีลักษณะของถ้อยคำ สำนวนทางภาษาที่ง่ายต่อการสื่อความหมายเพื่อความเข้าใจของตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ และจะต้องสอดคล้องกับประเด็นคำถามการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พร้อมทั้งกำหนดสถานที่ทำการสัมภาษณ์ การติดต่อตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินและวัดผลทางการวิจัยทางการศึกษาตรวจสอบข้อคำถามว่าสอดคล้องและครอบคลุมกับประเด็นคำถามการวิจัย

3. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง (data triangulation) ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยตัวของผู้วิจัยเอง

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านต่างๆ ที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 1 ภูมิหลังส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้เติมข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

(0) เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

(00) อายุ ปี เดือน

(000) สถานภาพการสมรส

☐ โสด

☐ สมรส

☐ หม้าย/หย่าร้าง

(0000) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา

คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษา คะแนน

คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลข คะแนน

(00000) คะแนนความสามารถทางการเรียนด้านการอ่าน เขียนและคิดคำนวณพื้นฐาน

คะแนนความสามารถทางการเรียนด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) คะแนน

คะแนนความสามารถทางการเรียนด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) คะแนน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามด้านต่างๆ ดังนี้

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่ามีลักษณะตามข้อความนั้นๆ มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้สึก โดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่ไม่เกิดขึ้นเลย

แบบสอบถาม	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	(0) ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ					
	(00) ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างอ่านหนังสือเสริมความรู้					
	(0) ข้าพเจ้ามีความพยายามที่จะทำคะแนนในทุกวิชาที่เรียนให้สูงกว่าเพื่อนทุกคนในชั้นเรียน					
	(00) เมื่อเพื่อนของข้าพเจ้าได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเรียนเก่ง ข้าพเจ้าจะเกิดความปรารถนาที่จะเป็นเช่นนั้น					

เกณฑ์การให้คะแนน

บ่อยที่สุด	ให้	5 คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้	2 คะแนน
ไม่เคย	ให้	1 คะแนน

วิธีการแปลความหมายคะแนน

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 แปลว่า มีความรู้สึกอยู่ในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 แปลว่า มีความรู้สึกอยู่ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 แปลว่า มีความรู้สึกอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 แปลว่า มีความรู้สึกอยู่ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 แปลว่า มีความรู้สึกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่าน โดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความพึงพอใจน้อยที่สุด

แบบสอบถาม	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการให้บริการ	(0) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้บริการชุมชน					
	(00) มีความเสมอภาคในการให้บริการ					
ด้านการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	(0) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดนิทรรศการ การให้บริการสื่อการศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน					
	(00) มีการจัดการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ					
ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	(0) ท่านปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างดีด้วยความตั้งใจ					
	(00) ท่านให้ความเป็นกันเองกับผู้มารับบริการทุกครั้ง					
ด้านสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้	(0) มีการจัดและบำรุงสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ					
	(00) มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้อย่างหลากหลาย					

เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	ให้	5 คะแนน
มาก	ให้	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน
น้อย	ให้	2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน

วิธีการแปลความหมายคะแนน

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 แปลว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 แปลว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 แปลว่า มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 แปลว่า มีความพึงพอใจในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 แปลว่า มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้บริการในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 1 ภูมิหลังส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้เติมข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

(0) ตำแหน่งของท่านในหน่วยงาน

☐ ผู้บริหาร

☐ ศึกษานิเทศก์

☐ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

(00) เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

(000) อายุ ปี เดือน

(0000) สถานภาพการสมรส

☐ โสด

☐ สมรส

☐ หม้าย/หย่าร้าง

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้บริการตามการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังนี้

(0) “ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพียงใด และมีวิธีทำงานอย่างไรบ้าง เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติงาน หรืองานอื่นๆ”

(00) “การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านมา ท่านพบปัญหาในเรื่องใดและได้แก้ไขปัญหานั้นอย่างไร”

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวาระดังนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในการขอความร่วมมือจากผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ทั้ง 12 เขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต เพื่อกำหนดแนวทางและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกันยายน พ.ศ. 2550

3. จัดเตรียมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูล

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลา ที่นัดหมายในแต่ละศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อลดความตึงเครียด และผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามภายในวันที่ไปเก็บข้อมูล ส่วนแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 316 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. นำคะแนนที่ได้ในแต่ละด้านไปทำการทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้น และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทำการทดสอบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยระเบียบวิธีการทางสถิติ มีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 314)

3. ค้นหาตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
 $\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.1.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pedhazur. 1997 : 39)

$$r_{xy} = \frac{S_{xy}}{S_x S_y}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
 S_{xy} แทน ความแปรปรวนร่วมระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้อที่เหลือ
 S_x แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรายข้อ
 S_y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวมของข้อที่เหลือ

5.1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานประมาณค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) คะแนนแต่ละข้อเป็น 5,4,3,2,1 (ล้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ. 2538 : 200 ; อ้างอิงจาก Cronbach. 1951)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 N แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน จำนวนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

5.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน

5.2.1.1 คะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 35)

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

5.2.1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 64 - 65)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน ข้อมูล
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

5.2.2 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient)

โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment Correlation Coefficient)
 (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 314)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนน Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของคะแนน X กับ Y ทุกคู่
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2.3 การทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร

t - test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 317)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าจากการแจกแจงแบบที
	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2.4 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้จากสูตร (Kerlinger; &

Pedhazur. 1973 : 75)

$$R_{y.123\dots m} = \sqrt{\sum \beta_i r_{iy}}$$

เมื่อ	$R_{y.123\dots m}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่าง ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง n กับตัวแปรตาม (y)
	β_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	r_{iy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ (i) กับตัวแปรตาม (y)

5.2.5 การทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร

ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F - Distribution) (Pedharzur. 1997 : 105)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)}$$

โดย $df_1 = k$ $df_2 = N - k - 1$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F - Distribution)
	R^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

5.2.6 คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ คำนวณโดยใช้สูตร
ค่า score weight (b) (Pedhazur. 1997 : 103)

$$\beta_i = \beta_j \frac{S_Y}{S_j}$$

เมื่อ	β_i	แทน	ค่าน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระ ตัวที่ i
	β_j	แทน	ค่าน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระ ตัวที่ j
	S_Y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของตัวแปรตาม
	S_j	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของตัวแปรอิสระตัวที่ j

5.2.7 การทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้หนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ
คำนวณโดยใช้ t – test (Pedhazur. 1997 : 107)

$$t_j = \frac{b_j}{SE_{bj}}$$

เมื่อ	t_j	แทน	การแจกแจงแบบทีของค่าน้หนักความสำคัญของตัวที่ j
	b_j	แทน	ค่าน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระ ตัวที่ j
	SE_{bj}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้หนักความสำคัญ ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กระทำโดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมา
วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 11.5

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 5 ประการ คือ ประการแรกเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ประการที่สองเพื่อศึกษาระดับความสามารถในด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะผู้รับบริการการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประการที่สามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของอายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านความพึงพอใจในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประการที่สี่เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของอายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านระดับความสามารถในด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน และประการที่ห้าเพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลด้านการบรรลุเป้าหมายตามการรับรู้และการตีความของผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะผู้ให้บริการการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอนหลัก ดังนี้

ตอนที่ 1 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบสภาพลักษณะของข้อมูลเชิงปริมาณที่รวบรวมมาได้ โดยพิจารณาถึงลักษณะความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล การแจกแจงของข้อมูล การวัดค่าและความสัมพันธ์ตัวแปรอิสระด้วยกันและตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านภูมิหลังส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา ปัจจัย

ด้านพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน ที่วิเคราะห์จากผู้รับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนหลัก มีจุดมุ่งหมายเพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยตามที่ระบุไว้หน้า 9 ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความพึงพอใจในการใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blockwise selection

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความสามารถทางการเรียนในการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blockwise selection

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความสามารถทางการเรียนในการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blockwise selection

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้มีความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลผลดังนี้

X_{sex}	แทน	ผู้รับบริการ เพศหญิงเปรียบเทียบกับเพศชาย
X_{age}	แทน	อายุของผู้รับบริการ
X_{single}	แทน	ผู้รับบริการสถานภาพโสดเปรียบเทียบกับสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง
X_{mar}	แทน	ผู้รับบริการสถานภาพสมรสเปรียบเทียบกับสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง
X_{sthai}	แทน	คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา
X_{smath}	แทน	คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา
X_{learn}	แทน	พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน
X_{moti}	แทน	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
Y_{satis}	แทน	ความพึงพอใจของผู้รับบริการ
Y_{athai}	แทน	ความสามารถทางการเรียนในการอ่าน เขียน (ภาษาไทย)
Y_{amath}	แทน	ความสามารถทางการเรียนในการคิดคำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์)
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sk	แทน	ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	แทน	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
R_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ (Score Weight)
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta Weight)
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดในรูปคะแนนดิบ
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
t	แทน	ค่าสถิติในการวิเคราะห์ด้วย t-test
F	แทน	ค่าสถิติในการวิเคราะห์ด้วย F-test
** $p < 0.01$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
* $p < 0.05$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนเบื้องต้น

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบหาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านภูมิหลังส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา ปัจจัยด้านพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และความสามารถในการอ่าน-เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน ที่วิเคราะห์จากผู้รับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามปัจจัยในแต่ละด้าน ดังตาราง 2-3 ดังนี้

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแต่ละด้าน

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	Sk	Ku	การแปลความหมาย
ตัวแปรอิสระ						
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	316	4.01	0.473	-0.175	-0.352	มาก
2. พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน	316	3.94	0.450	-0.015	0.024	มาก
ตัวแปรตาม						
1. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ	316	3.76	0.508	0.027	0.046	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรอิสระนั้น กลุ่มตัวแปรมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนโดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01 และ 3.94 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรตาม คือ มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้นมีค่าเฉลี่ยแสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ใช้บริการภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาพรวม มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.508

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแต่ละด้าน

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	Sk	Ku
ตัวแปรอิสระ					
1. คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา					
1.1 คะแนนความถนัดทางด้านภาษา	316	15.40	3.018	-1.319	2.514
1.2 คะแนนความถนัดทางด้านตัวเลข	316	17.47	2.885	-1.657	2.746
ตัวแปรตาม					
1. ความสามารถทางการเรียน					
1.1 ด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย)	316	16.53	4.525	-0.107	-0.057
1.2 ด้านคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์)	316	26.16	7.955	-0.448	-0.995

จากตาราง 3 พบว่าปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมาของผู้รับบริการ แยกตามรายวิชา ดังนี้ คะแนนความถนัดด้านภาษา ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีค่าคะแนนความถนัดด้านภาษา เฉลี่ยเท่ากับ 15.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.018 และคะแนนความถนัดด้านตัวเลข ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีค่าคะแนนความถนัดด้านตัวเลข เฉลี่ยเท่ากับ 17.47 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.885

ส่วนมิติด้านความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียนและคิดคำนวณพื้นฐาน พบว่าความสามารถในด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ แยกตามรายวิชา ดังนี้ ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน-เขียน(ภาษาไทย) ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีค่าคะแนนความสามารถในการอ่าน-เขียน เฉลี่ยเท่ากับ 16.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.525 และความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีค่าคะแนนความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ เฉลี่ยเท่ากับ 26.16 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.955

จากตาราง 2 และ 3 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) ของตัวแปรแต่ละตัว พบว่า ลักษณะของตัวแปรส่วนใหญ่เป็นแบบเบ้ซ้าย (ความเบ้เป็นลบ) แสดงให้เห็นว่าคะแนนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรนั้น ยกเว้นตัวแปรความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีลักษณะการแจกแจงของตัวแปรเป็นแบบเบ้ขวา (ความเบ้เป็นบวก) แสดงว่าคะแนนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรนั้นและยังพบว่าตัวแปรความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้นมีค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ ($sk = 0.027$) แสดงว่าการแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งปกติ และเมื่อพิจารณา

ค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรแต่ละตัวพบว่าตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถทางการเรียนด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) และความสามารถทางการเรียนด้านคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) มีลักษณะการแจกแจงของตัวแปรเป็นลบแสดงว่าลักษณะการแจกแจงของตัวแปรเหล่านี้ต่ำกว่าโค้งปกติ ยกเว้นตัวแปรพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษา คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลข และความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีค่าความโด่งเป็นบวก แสดงว่าลักษณะการแจกแจงของตัวแปรมีความสูงกว่าโค้งปกติ

โดยสรุปจะเห็นว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าความเบี่ยงอยู่ระหว่าง -1.657 ถึง 0.027 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.995 ถึง 2.746 เมื่อทดสอบความเป็นโค้งปกติด้วยการตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ

1.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังตาราง 4-6

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ตัวแปร	X _{sex}	X _{age}	X _{single}	X _{mar}	X _{sthai}	X _{smath}	X _{moti}	X _{learn}	Y _{satis}
X _{sex}	1.00	.328**	-.239**	.205**	.103	.124*	.132*	.114*	.096
X _{age}		1	-.652**	.606**	.016	.057	.021	.025	.108
X _{single}			1	-.934**	-.049	-.045	-.028	-.093	-.092
X _{mar}				1	.068	.047	.032	.104	.076
X _{sthai}					1	.471**	.076	.116*	.064
X _{smath}						1	.050	.106	.088
X _{moti}							1	.561**	.424**
X _{learn}								1	.405**
Y _{satis}									1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีค่าตั้งแต่ -.934 ถึง .606 ซึ่งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .132 รองลงมาคือปัจจัยด้านเพศกับคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .124 และปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา กับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .116

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านอายุกับสถานภาพสมรส ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษากับคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลข และปัจจัยด้านเพศกับอายุ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .606 .561 .471 และ .328 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดคือปัจจัยด้านเพศกับสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .205

และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดในด้านลบ คือ ปัจจัยด้านสถานภาพโสดกับสถานภาพสมรสมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.934 รองลงมาคือปัจจัยด้านอายุกับสถานภาพโสด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.652 ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ปัจจัยด้านเพศกับสถานภาพโสด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -.239

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .424 ถึง .405 ซึ่งตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดกับตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .424 รองลงมาคือ พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .405

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับความสามารถทางการเรียนในด้านอ่าน เขียน (ภาษาไทย)

ตัวแปร	X _{sex}	X _{age}	X _{single}	X _{mar}	X _{sthai}	X _{smath}	X _{moti}	X _{learn}	Y _{athai}
X _{sex}	1	.328**	-.239**	.205**	.103	.124*	.132*	.114*	.047
X _{age}		1	-.652**	.606**	.016	.057	.021	.025	.011
X _{single}			1	-.934**	-.049	-.045	-.028	-.093	-.015
X _{mar}				1	.068	.047	.032	.104	.044
X _{sthai}					1	.471**	.076	.116*	.636**
X _{smath}						1	.050	.106	.293**
X _{moti}							1	.561**	-.056
X _{learn}								1	.013
Y _{athai}									1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีค่าตั้งแต่ -.934 ถึง .606 ซึ่งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .132 รองลงมา

คือปัจจัยด้านเพศกับคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .124 และปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมากับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .116 ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .114

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือปัจจัยด้านอายุกับสถานภาพสมรส ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมากับคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา และปัจจัยด้านเพศกับอายุ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .606 .561 .471 และ .328 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .205

และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดในด้านลบ คือ ปัจจัยด้านสถานภาพโสดกับสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.934 รองลงมาคือปัจจัยด้านอายุกับสถานภาพโสด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.652 ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ปัจจัยด้านเพศกับสถานภาพโสด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -.239

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .293 ถึง .636 ซึ่งตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดกับตัวแปรตาม คือ คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .636 รองลงมาคือคะแนนความถนัดทางด้านตัวเลขที่ผ่านมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .293

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับความสามารถทางการเรียนในด้านคิดคำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์)

ตัวแปร	X _{sex}	X _{age}	X _{single}	X _{mar}	X _{sthai}	X _{smath}	X _{moti}	X _{learn}	Y _{amath}
X _{sex}	1	.328**	-.239**	.205**	.103	.124*	.132*	.114*	.063
X _{age}		1	-.652**	.606**	.016	.057	.021	.025	.066
X _{single}			1	-.934**	-.049	-.045	-.028	-.093	-.057
X _{mar}				1	.068	.047	.032	.104	.072
X _{sthai}					1	.471**	.076	.116*	.424**
X _{smath}						1	.050	.106	.903**
X _{moti}							1	.561**	.060
X _{learn}								1	.109
Y _{amath}									1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีค่าตั้งแต่ -.934 ถึง .606 ซึ่งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .132 รองลงมาคือปัจจัยด้านเพศกับคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .124 และปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมากับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .116 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .114

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านอายุกับสถานภาพสมรส ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมากับคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .606 .561 และ .471 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเพศกับสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .205

และตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดในด้านลบ คือ ปัจจัยด้านสถานภาพโสดกับสถานภาพสมรส มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.934 รองลงมาคือปัจจัยด้านอายุกับสถานภาพโสด ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.652 ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ปัจจัยด้านเพศกับสถานภาพโสด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -.239

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ ความสามารถ ทาง การ เรียน ใน ด้าน คำนวณ พื้นฐาน (คณิตศาสตร์) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .903 ถึง .424 ซึ่งตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดกับตัวแปรตาม คือ ความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลข มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .903 รองลงมาคือ ความถนัดทางการเรียนด้านภาษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .424

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนหลัก

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blockwise selection

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และความพึงพอใจของผู้รับบริการ

Model	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	R ²	F	R ² Change	F Change
1	Regression	4	1.390	.348	.017	1.353	-	-
	Residual	311	79.869	.257				
	Total	315	81.260					
2	Regression	6	1.903	.317	.023	1.235	.006	.998
	Residual	309	79.357	.257				
	Total	315	81.260					
3	Regression	8	18.990	2.374	.234	11.703	.210	42.123
	Residual	307	62.269	.203				
	Total	315	81.260					

Model 1 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar})

Model 2 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath})]

Model 3 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath}), (X_{moti} , X_{learn})]

* $p < .05$

จากตาราง 7 พบว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .017 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวนั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้เท่ากับ 1.7% ($R^2 \times 100$) ซึ่งเมื่อทำการทดสอบด้วย F-test พบว่า ($F_{4, 311} = 1.353$, $p > .05$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาและคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมาเข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรที่ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด , สมรส ,หม้าย/หย่าร้าง) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

เท่ากับ .023 เพิ่มขึ้นจากเดิม .006 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 ชุดนั้น ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 2.3% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 0.6% (R^2 change $\times 100$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรที่เข้าสมการพยากรณ์ก่อนหน้านี้ คือ เพศ อายุ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาและคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์พบว่าค่ามีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .234 เพิ่มขึ้นจากเดิม .211 ซึ่งเมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติ F-test ($F_{8,307} = 42.123$, $p < .05$) พบว่าเป็นค่าคงที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ชุดนั้น ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 23.4% หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนเพิ่มพูน 21.1%

ตาราง 8 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ

Model	ตัวแปร	b	β	SE.b	t
1	X_{sex}	.068	.066	.061	1.109
	X_{age}	.033	.062	.040	.817
	X_{single}	-.111	-.102	.181	-.614
	X_{mar}	-.080	-.071	.177	-.450
a = 3.752					
2	X_{sex}	.057	.056	.924	.062
	X_{age}	.033	.063	.827	.040
	X_{single}	-.118	-.108	-.649	.181
	X_{mar}	-.089	-.080	-.503	.178
	X_{sthai}	.005	.028	.433	.011
	X_{smath}	.001	.063	.989	.011
a = 3.498					
3	X_{sex}	-.008	-.008	.055	-.140
	X_{age}	.050	.095	.035	1.399
	X_{single}	-.128	-.117	.161	-.796
	X_{mar}	-.142	-.127	.158	-.899
	X_{sthai}	-.001	-.006	.010	-.099
	X_{smath}	.008	.047	.010	.824
	X_{moti}	.307	.286	.065	4.722*
	X_{learn}	.272	.241	.609	3.943*
a = 1.356					

Model 1 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar})

Model 2 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath})]

Model 3 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath}), (X_{moti} , X_{learn})]

* $p < .05$

จากตาราง 8 พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการ คำนำนั้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านเพศ และอายุ ส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีค่าเท่ากับ .066 และ .062 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่านำนั้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านสถานภาพโสดและสถานภาพสมรส ส่งผลทางลบต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีค่าเท่ากับ -.102 และ -.071 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา และคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่า คำนำนั้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรอิสระต่างๆ มีค่าตั้งแต่ -.108 ถึง .063 โดยส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาและคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์พบว่า คำนำนั้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีค่าเท่ากับ .286 และ .241 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า เมื่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจะเพิ่มพูนขึ้น .286 และ .241 หน่วยตามลำดับ

ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y'_{(satis)} = 1.356 + 0.307 (\text{แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์}) + 0.272 (\text{พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_{(satis)} = 0.286 (\text{แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์}) + 0.241 (\text{พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน})$$

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความสามารถทางการเรียน
ในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blockwise selection

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และความสามารถทางการเรียนในด้านอ่าน เขียน (ภาษาไทย)

Model	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	R ²	R ² Change	F	F Change
1	Regression	4	64.804	16.201	.010	-	.789	-
	Residual	311	6383.940	20.527				
	Total	315	6448.744					
2	Regression	6	2625.636	437.606	.407	.397	35.369*	103.489*
	Residual	309	3823.108	12.373				
	Total	315	6448.744					
3	Regression	8	2695.144	336.893	.418	.011	27.554*	2.842
	Residual	307	3753.600	12.227				
	Total	315	6448.744					

Model 1 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar})

Model 2 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}) , (X_{sthai} , X_{smath})]

Model 3 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}) , (X_{sthai} , X_{smath}) , (X_{moti} , X_{learn})]

*p<.05

จากตาราง 9 พบว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .010 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 นั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) ได้กับ 1% ($R^2 \times 100$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา และคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .407 เพิ่มขึ้นจากเดิม .397 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 ชุดนั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) ได้เท่ากับ 40.7% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 39.7% ($R^2 \text{ change} \times 100$)

เมื่อนำชุดตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาและคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .418 เพิ่มขึ้นจากเดิม .011 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรชุดที่ 3 ที่เพิ่มเข้าในสมการไม่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) ได้

ตาราง 10 คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนในด้านอ่าน-เขียน (ภาษาไทย)

Model	ตัวแปร	b	β	SE.b	t
1	X_{sex}	.486	.053	.546	.889
	X_{age}	-.053	-.011	.356	-.150
	X_{single}	2.155	.221	1.621	1.329
	X_{mar}	2.427	.247	1.586	1.559
a = 14.179					
2	X_{sex}	-.155	-.017	.428	-.362
	X_{age}	.124	.027	.277	.450
	X_{single}	1.447	.149	1.260	1.149
	X_{mar}	1.270	.127	1.234	1.028
	X_{sthai}	.957	.639	.075	12.797*
	X_{smath}	-.010	-.006	.078	-.122
a = 0.427					
3	X_{sex}	-.026	-.003	.429	-.061
	X_{age}	.107	.023	.276	.388
	X_{single}	1.483	.152	1.252	1.184
	X_{mar}	1.330	.133	1.228	1.083
	X_{sthai}	.967	.645	.075	12.970*
	X_{smath}	-.008	-.005	.078	-.103
	X_{moti}	-.984	-.103	.505	-1.948
	X_{learn}	-.036	-.004	.535	-.068
a = 4.273					

Model 1 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar})

Model 2 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath})]

Model 3 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath}), (X_{moti} , X_{learn})]

*p<.05

จากตาราง 10 พบว่า ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) คำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านเพศ สถานภาพโสด และ สถานภาพสมรส ส่งผลทางบวกต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) มีค่าเท่ากับ .053 .221 และ .247 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านอายุ ส่งผลทางลบต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) มีค่าเท่ากับ -.011 อย่างไรก็ตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา และคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่า คำน้ำหนักความสำคัญในรูป คะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาส่งผลทางบวก ต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) มีค่าเท่ากับ .639 อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าเมื่อคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) จะเพิ่มพูนขึ้น .639 หน่วย

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าสมการ พยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส คะแนนความถนัด ทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์พบว่า คำน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาส่งผลทางบวกต่อความสามารถ ทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) มีค่าเท่ากับ .645 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าเมื่อคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) จะเพิ่มพูนขึ้น .645 หน่วย

ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน(ภาษาไทย) ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y'_{(athai)} = 0.427 + 0.957 (\text{คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_{(athai)} = 0.639 (\text{คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา})$$

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความสามารถทางการเรียน
ในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blockwise
selection

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และความสามารถทางการเรียนในด้านการ
คิดคำนวณ (คณิตศาสตร์)

Model	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	R ²	F	R ² Change	F Change
1	Regression	4	193.041	48.260	.010	.760	-	-
	Residual	311	19740.361	63.474				
	Total	315	19933.402					
2	Regression	6	16346.781	2724.464	.820	234.722*	.810	695.851*
	Residual	309	3586.621	11.607				
	Total	315	19933.402					
3	Regression	8	16356.143	2044.518	.821	175.460*	.000	.402
	Residual	307	3577.258	11.652				
	Total	315	19933.402					

Model 1 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar})

Model 2 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath})]

Model 3 : [(X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath}), (X_{moti} , X_{learn})]

* $p < .05$

จากตาราง 11 พบว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ตัวแปรกลุ่มนี้มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .010 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 นั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) ได้กับ 1% ($R^2 \times 100$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาเข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .820 เพิ่มขึ้นจาก เดิม .810 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 ชุดนั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) ได้เท่ากับ 82% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 81% ($R^2 \text{ change} \times 100$)

เมื่อนำชุดตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .821 ซึ่ง

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ไม่เพิ่มขึ้นจากเดิม แสดงว่าตัวแปรชุดที่ 3 ที่เพิ่มเข้าในสมการไม่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์)

ตาราง 12 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์)

Model	ตัวแปร	b	β	SE.b	t
1	X _{sex}	.776	.048	.961	.808
	X _{age}	.300	.037	.625	.479
	X _{single}	2.139	.125	2.851	.750
	X _{mar}	2.763	.157	2.789	.991
a = 22.822					
2	X _{sex}	-.952	-.059	.414	-2.297*
	X _{age}	.200	.025	.268	.747
	X _{single}	1.480	.086	1.220	1.213
	X _{mar}	1.904	.108	1.196	1.593
	X _{sthai}	.000	.000	.072	-.004
	X _{smath}	2.502	.908	.076	33.041*
a = -18.976					
3	X _{sex}	-1.000	-.062	.419	-2.390*
	X _{age}	.210	.026	.269	.781
	X _{single}	1.469	.086	1.223	1.202
	X _{mar}	1.872	.106	1.199	1.561
	X _{sthai}	-.004	-.002	.073	-.058
	X _{smath}	2.501	.907	.076	32.899*
	X _{moti}	.294	.018	.493	.597
	X _{learn}	.119	.007	.522	.227
a = -20.516					

Model 1 : (X_{sex}, X_{age}, X_{single}, X_{mar})

Model 2 : [(X_{sex}, X_{age}, X_{single}, X_{mar}), (X_{sthai}, X_{smath})]

Model 3 : [(X_{sex}, X_{age}, X_{single}, X_{mar}), (X_{sthai}, X_{smath}), (X_{moti}, X_{learn})]

*p<.05

จากตาราง 12 พบว่า ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) คำนำนัยความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านเพศ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ส่งผลทางบวกต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) มีค่าเท่ากับ .157 .125 .048 และ .037 ตามลำดับ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมาเข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพโสด และสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมาส่งผลทางบวกต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) มีค่าเท่ากับ .908 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยทางด้านเพศส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) มีค่าเท่ากับ -.059 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าเมื่อคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) จะเพิ่มพูนขึ้น .908 หน่วย และเมื่อปัจจัยด้านเพศเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) จะลดลง .059 หน่วย

เมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าสมการพยากรณ์โดยควบคุมชุดตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพโสด สถานภาพสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมาส่งผลทางบวกต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) มีค่าเท่ากับ .907 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านเพศส่งผลทางลบต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) มีค่าเท่ากับ -.062 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่าเมื่อคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) จะเพิ่มพูนขึ้น .907 หน่วย และเมื่อปัจจัยทางด้านเพศเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) จะลดลง .062 หน่วย

ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ(คณิตศาสตร์) ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y'_{(amath)} = -18.976 + 2.502 (\text{คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา}) - 0.952 (\text{เพศ})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_{(amath)} = 0.908 (\text{คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขที่ผ่านมา}) - 0.059 (\text{เพศ})$$

ตาราง 13 สรุปผลการร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม	Model : 1										Model : 2										Model : 3									
	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t												
			$(X_{sex}, X_{age}, X_{single}, X_{mar})$						$[(X_{sex}, X_{age}, X_{single}, X_{mar}), (X_{sthai}, X_{smath})]$																					
																$(X_{sthai}, X_{smath}), (X_{moti}, X_{learn})$														
ความพึงพอใจ ของผู้รับบริการ																														
1. X _{sex}	-		.068	.066	.061	1.109			.057	.056	.062	.924			-.018	-.008	.055	-.140												
2. X _{age}	-		.033	.062	.040	.817			.033	.063	.040	.827			.050	.095	.035	1.399												
3. X _{single}	.017		-.111	-.102	.181	-.614	.023	.006	-.118	-.108	.181	-.649	.210	.210	-.128	-.117	.161	-.796												
4. X _{mar}	-		-.080	-.071	.177	-.450			-.089	-.080	.178	-.503			-.142	-.127	.158	-.899												
5. X _{sthai}	-		-	-	-	-			.005	.028	.011	.433			-.001	-.006	.010	-.099												
6. X _{smath}	-		-	-	-	-			.011	.063	.011	.989			.008	.047	.010	.824												
7. X _{moti}	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.307	.286	.065	4.722*												
8. X _{learn}	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.272	.241	.069	3.943*												

ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม	Model : 1					Model : 2					Model : 3							
	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t
			$(X_{sex}, X_{age}, X_{sin gle}, X_{mar})$						$[(X_{sex}, X_{age}, X_{sin gle}, X_{mar}), (X_{sthai}, X_{smath})]$						$[(X_{sex}, X_{age}, X_{sin gle}, X_{mar}), (X_{sthai}, X_{smath}), (X_{moti}, X_{learn})]$			
ความสามารถ ทางการเรียนใน ด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย)																		
1. X_{sex}	-		.486	.053	.546	.889			-.155	-.017	.428	-.362			-.026	-.003	.429	-.061
2. X_{age}	-		-.053	-.011	.356	-.150			.124	.027	.277	.450			.107	.023	.276	.388
3. $X_{sin gle}$	.010			.2155	.221	1.621	1.329	.407		.1447	.149	1.260	1.149		1.483	.152	1.252	1.184
4. X_{mar}	-		2.427	.247	1.586	1.559		.397	1.270	.127	1.234	1.028	.418	.011	1.330	.133	1.228	1.083
5. X_{sthai}	-		-	-	-	-			.957	.639	.075	12.797*			.967	.645	.075	12.970*
6. X_{smath}	-		-	-	-	-			-.010	-.006	.078	-.122			-.008	-.005	.078	-.103
7. X_{moti}	-		-	-	-	-			-	-	-	-			-.984	-.103	.505	-1.948
8. X_{learn}	-		-	-	-	-			-	-	-	-			-.036	-.004	.535	-.068

ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม	Model : 1						Model : 2						Model : 3					
	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t	R^2	R^2 change	b	β	SE _b	t
ความสามารถ ทางการเรียนใน ด้านการคิด คำนวณ (คณิตศาสตร์)																		
1. X_{sex}	-		.776	.048	.961	.808			-.952	-.059	.414	-2.297*			-1.000	-.062	.419	-2.390*
2. X_{age}	-		.300	.037	.625	.479			.200	.025	.268	.747			.210	.026	.269	.781
3. $X_{sin gle}$	.010		-	.2139	.125	2.851	.750		1.480	.086	1.220	1.213			1.469	.086	1.223	1.202
4. X_{mar}	-		2.763	.157	2.789	.981	.820	.810	1.904	.108	1.196	1.593	.821	.000	1.872	.106	1.199	1.561
5. X_{sthai}	-		-	-	-	-			.000	.000	.072	-.004			-.004	-.002	.073	-.058
6. X_{smath}	-		-	-	-	-			2.502	.908	.076	33.041*			2.501	.907	.076	32.899*
7. X_{moti}	-		-	-	-	-			-	-	-	-			.294	.018	.493	.597
8. X_{learn}	-		-	-	-	-			-	-	-	-			.119	.007	.522	.227

Model 1 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar})
 Model 2 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath})
 Model 3 : (X_{sex} , X_{age} , X_{single} , X_{mar}), (X_{sthai} , X_{smath}), (X_{moti} , X_{learn})

*p<.05

ตอนที่ 2 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในด้านการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามการรับรู้และการตีความของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้บริการ ดังนี้

2.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามบทบาทของศึกษานิเทศก์ พบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

2.1.1 ด้านสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยส่วนใหญ่สถานที่จัดตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะจัดตั้งอยู่ในพื้นที่ของชุมชนที่ได้ให้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ประจำชุมชนขึ้น เช่น โรงเรียน วัด มัสยิด ศาลาประชาคม กลุ่มประชาคมในชุมชน ซึ่งในบางพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาได้เนื่องจากชุมชนนั้นเข้มแข็งและประชาชนในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาให้กับคนในชุมชน จึงมีการสนับสนุนและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ประจำชุมชน ส่วนสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยหรือไปจัดตั้งอยู่ในชุมชนที่ไม่เข้มแข็งก็จะได้ไม่ได้รับการพัฒนาเพราะบางชุมชนนั้นประชาชนในชุมชนยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรจึงทำการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อาคาร สถานที่ ที่เป็นแบบถาวร ดังที่ศึกษานิเทศก์กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า “โดยหลักการเห็นด้วยที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดตั้งอยู่ในชุมชนเพราะนอกจากนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนจะได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว ต้องให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนได้มีโอกาสได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” (บทสัมภาษณ์ : วันที่ 23 พฤศจิกายน 2550)

2.1.2 ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทุกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำอยู่ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ให้บริการ คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ผู้มาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งลักษณะหรือการปฏิบัติตัวที่ดีของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน แสดงให้เห็นถึงความเสียสละ ตั้งใจปฏิบัติงาน และสามารถจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังที่ศึกษานิเทศก์กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า “ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ใช่ครูที่ทำหน้าที่สอนแต่เป็นนักจัดการ นักจัดกิจกรรม” (บทสัมภาษณ์ : วันที่ 23 พฤศจิกายน 2550)

2.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น จะเน้นไปที่การจัดการศึกษาพื้นฐาน (สายสามัญ) และการพัฒนาทักษะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เนื่องจากความต้องการทางการศึกษาพื้นฐานยังอยู่ในระดับที่สูงมาก และผู้เรียนยังต้องการวุฒิบัตรทางการศึกษาไปใช้ในการสมัครงานหรือหางานทำต่อไปในอนาคต ดังที่ศึกษานิเทศก์กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเน้นการจัดการศึกษาพื้นฐานแต่โดยหลักการจะต้องจัดทุกกิจกรรม ทั้งเวทีประชาคมก็ต้องทำที่ชุมชน การจัดอาชีพ ทักษะชีวิตก็ต้องจัดในชุมชน” (บทสัมภาษณ์ : วันที่ 23 พฤศจิกายน 2550)

2.1.4 ด้านสื่อและวัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมแล้วศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษาที่พอเพียง แม้ว่าในบางครั้งในการจัดกระบวนการพบกลุ่มจะต้องใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียน วัด

2.1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยส่วนใหญ่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในหลายบทบาทด้วยกัน เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน และบางคนก็อยู่ในฐานะผู้ร่วมสนับสนุนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังที่ศึกษานิเทศก์กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า “ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการศึกษาออกโรงเรียน ประชาชนมีเวลาว่างที่จะมาร่วมกิจกรรมกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับทางวัด ซึ่งประชาชนในชุมชนนั้นสามารถทำศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นของชุมชนได้จริง” (บทสัมภาษณ์ : วันที่ 23 พฤศจิกายน 2550)

2.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามบทบาทของผู้บริหาร พบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

2.2.1 ด้านสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาในด้านสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพราะจะจัดตั้งอยู่ตาม โรงเรียน วัด มัสยิด ศาลาประชาคมในชุมชนที่มีการสนับสนุนและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ประจำชุมชน ส่วนน้อยที่จะมีปัญหาถ้ามีก็จะเป็นในส่วนที่สถานที่การจัดตั้งที่ไม่เป็นเอกเทศ ศูนย์การเรียนรู้เหล่านั้นก็จะไม่ได้รับการพัฒนาเพราะถ้าศูนย์การเรียนรู้ไม่เป็นเอกเทศจะต้องใช้สถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาได้ จึงควรมีการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชนทราบเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่และผลประโยชน์ที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อาคาร สถานที่ ที่เป็นแบบถาวร ดังบทสัมภาษณ์ผู้บริหารคนที่ 1 กล่าวไว้ว่า “เรื่องของสถานที่ บางแห่งที่บอกแล้วว่าสถานที่มันไม่เป็นเอกเทศ เมื่อมันมีปัญหาเราก็ต้องเข้าไปพูดจะกับทางผู้นำชุมชน เจริญกับวัด ถ้าไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องมีการย้ายต้องไปหาสถานที่ใหม่” (บทสัมภาษณ์ : 23 พฤศจิกายน 2550)

2.2.2 ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ถ้ามองในภาพรวมจำนวนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่รับผิดชอบครู 1 คนต่อศูนย์การเรียนรู้ 1 ศูนย์ก็มีความเหมาะสมดี แต่การที่จะทำให้ตัวครูที่ไปประจำอยู่ตามศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำงานร่วมกับชุมชนได้ดีนั้นจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน แสดงให้เห็นถึงความเสียสละ ตั้งใจปฏิบัติงาน และสามารถจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังบทสัมภาษณ์ผู้บริหารคนที่ 3 กล่าวไว้ว่า “แต่นโยบายของ กศน. เน้นว่าครูไม่จำเป็นจะต้องสอนแบบในระบบ แต่ครูจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก” (บทสัมภาษณ์ : 24 พฤศจิกายน 2550)

2.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมุ่งเน้นไปที่การจัดการศึกษาพื้นฐาน การพัฒนาทักษะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือการเสริมสร้างอาชีพ แต่การศึกษาพื้นฐานนั้นประชาชนยังมีความต้องการอยู่ในระดับที่มาก เพราะผู้เรียนยังต้องการวุฒิทางการศึกษาไปใช้ในการสมัครงานหรือหางานทำ ส่วน

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพนั้นศูนย์การเรียนรู้แต่ละที่มีการจัดที่แตกต่างกันตามความต้องการของประชาชนที่สนใจและต้องการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ นวดแผนโบราณ ซึ่งวิชาชีพเหล่านี้จะเป็นความรู้ติดตัวในการประกอบอาชีพ ดังบทสัมภาษณ์ผู้บริหารคนที่ 3 กล่าวไว้ว่า “เน้นให้ตรงตามความต้องการและบริบทของชุมชน” (บทสัมภาษณ์ : 24 พฤศจิกายน 2550)

2.2.4 ด้านสื่อและวัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ ในด้านสื่อและอุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตได้มีการสนับสนุนอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แต่หากสื่อหรืออุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุนจากงบประมาณของทางการศึกษานอกโรงเรียนอย่างเดียวก็ไม่เพียงพอ แต่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นก็ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ที่ให้ความช่วยเหลือให้การสนับสนุนและส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังบทสัมภาษณ์ผู้บริหารคนที่ 1 กล่าวไว้ว่า “ถ้าพูดถึงว่าเพียงพอไม่ ยังไม่เพียงพอ แต่ว่าโดยใช้ผู้เรียนหรือชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้ทุนทางสังคมมาสนับสนุน” (บทสัมภาษณ์ : 23 พฤศจิกายน 2550)

2.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมแล้วประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลายบทบาท เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทของการเป็นกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในบทบาทของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน และบางคนก็อยู่ในบทบาทของผู้ร่วมสนับสนุนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังบทสัมภาษณ์ผู้บริหารคนที่ 2 กล่าวไว้ว่า “เราก็สามารถบริหารได้ใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้ชุมชนมาช่วยกัน โดยใช้องค์กรนักศึกษาบ้าง ใช้บริษัทห้างร้านต่างๆ เข้ามาช่วยเพื่อที่จะให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน” (บทสัมภาษณ์ : 24 พฤศจิกายน 2550)

2.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ตามบทบาทของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

2.3.1 ด้านสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถานที่ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น ถ้าเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีการพัฒนาและจัดตั้งอยู่ในชุมชนที่ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วม พร้อมทั้งเล็งเห็นคุณค่าและประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็จะได้รับการพัฒนา แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่เป็นเอกเทศจะต้องใช้สถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการจัดกิจกรรม ซึ่งในด้านการที่สถานที่ไม่เป็นเอกเทศนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังบทสัมภาษณ์ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนที่ 1 กล่าวไว้ว่า “ปัญหาด้านสถานที่ เนื่องจากที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่เป็นเอกเทศ คือไม่มีสถานที่ที่เป็นของตัวเอง ต้องอาศัยสถานที่ของบุคคลอื่น ทำให้จัดกิจกรรมได้ไม่ค่อยดี บางครั้งสถานที่ไม่ว่าง เนื่องจากเจ้าของสถานที่เขาใช้ เราเลยจัดกิจกรรมไม่ได้” (บทสัมภาษณ์ : 25 พฤศจิกายน 2550)

2.3.2 ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำเร็จเพราะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เหมือนกับเป็นประชาสัมพันธ์หรือผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และบุคลิกลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้ครูศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนทำงานในชุมชนได้สำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ตั้งใจปฏิบัติงาน ให้ความเมตตา ความช่วยเหลือ และสามารถจูงใจให้ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากยิ่งขึ้น ดังบทสัมภาษณ์ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนที่ 2 กล่าวไว้ว่า “หลักในการประสานงานแสวงหาความร่วมมือกับชุมชน ประชาชนและผู้มาใช้บริการนั้นโดยส่วนตัวแล้วจะใช้หลักความจริงใจและให้ความช่วยเหลือกับคนที่เราจะขอความร่วมมือด้วย ซึ่งในการประสานงานนั้นเราจะต้องใช้หลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นคำพูดของเรา กริยามารยาทในการติดต่อประสานงาน ซึ่งทุกอย่างที่กล่าวมานั้นจะเป็นตัวช่วยเรา ในการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายกับชุมชน” (บทสัมภาษณ์ : 25 พฤศจิกายน 2550)

2.3.3 ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน การจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะมีการจัดกิจกรรมในทุกด้าน เช่น การศึกษาพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ การศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต แต่ส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะเน้นไปในการศึกษาพื้นฐานมากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากว่าคนในชุมชนยังต้องการวุฒิการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการสมัครงานหรือเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังบทสัมภาษณ์ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนที่ 2 กล่าวไว้ว่า “มุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพื้นฐานซึ่งในการดำเนินงานนั้นก็จะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลรู้หนังสือ ให้สามารถอ่านออกเขียนได้และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน” (บทสัมภาษณ์ : 25 พฤศจิกายน 2550)

2.3.4 ด้านสื่อและวัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ สื่อและวัสดุภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นโดยภาพรวมแล้วยังไม่เพียงพอ หรือมีเพียงพอแต่ก็มีความล้าสมัย ดังบทสัมภาษณ์ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนที่ 3 กล่าวไว้ว่า “ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนนั้นก็มีการขอสนับสนุนจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตจาก สน.กทม.1 และในบางครั้งก็มีการขอสนับสนุนจากประชาชนในชุมชน” (บทสัมภาษณ์ : 26 พฤศจิกายน 2550)

2.3.5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในส่วนรวมแล้วประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในระดับดีและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลายบทบาทด้วยกัน เช่น กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน และบางคนก็สนับสนุนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังบทสัมภาษณ์ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนที่ 3 กล่าวไว้ว่า “ส่วนชุมชนที่ศูนย์การเรียนรู้จัดตั้งอยู่ก็ให้ความร่วมมือกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน ทุกส่วนก็พร้อมที่จะช่วยเหลือและให้การสนับสนุนกับทางศูนย์การเรียนรู้ด้วยดี” (บทสัมภาษณ์ : 26 พฤศจิกายน 2550)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแปรด้านผู้รับบริการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และตัวแปรด้านประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ มิติด้านความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ

โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการวิจัย 5 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ประการที่สองเพื่อศึกษาระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะผู้รับบริการการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประการที่สามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านความพึงพอใจในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประการที่สี่เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน และประการที่ห้าเพื่อศึกษาประสิทธิผลด้านการบรรลุเป้าหมายตามการรับรู้และการตีความของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะผู้ให้บริการการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านของการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษากับบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ คือกลุ่มผู้รับบริการ ได้แก่ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษา จำนวน 316 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และกลุ่มที่สอง คือกลุ่มผู้ให้บริการ ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 7 คน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการติดต่อขอรายชื่อสถานศึกษา จำนวน นักศึกษา ข้อมูลผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในสังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 และติดต่อขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ในการออกหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย เป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามผู้รับบริการเกี่ยวกับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย แบบสอบถามภูมิหลังส่วนตัวของผู้รับบริการ จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามปัจจัยด้านพฤติกรรมใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7303 แบบสอบถามปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ มีค่าความ เชื่อมั่น เท่ากับ 0.8116 แบบสอบถามปัจจัยด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการกับการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9783 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ไม่มีการขาดหายของกลุ่มตัวอย่างโดยได้รับแบบสอบถามกลับคืน ครบตามจำนวน 316 ฉบับ และฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายในการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามประเด็นการรับรู้ต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนเบื้องต้น ได้แก่ ผลการตรวจสอบปริมาณและลักษณะรูปแบบการขาดหายของข้อมูล และผลการวิเคราะห์ ค่าสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต้น ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรด้านผู้รับบริการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข)พฤติกรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน จำแนกตามมิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ และมิติด้านความสามารถในการอ่าน - เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของผู้รับบริการ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากนั้นจึงทำการ วิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนหลัก ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความ พึงพอใจของผู้รับบริการและความสามารถในการอ่าน - เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน โดยวิธีการ วิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ด้วยวิธี Blocwise selection โดยใช้โปรแกรม SPSS (version 11.5) for Window

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในการเข้ารับการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้น มีความพึงพอใจต่อการใช้บริการด้านต่างๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.508

2. ผลการศึกษาระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐานของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะผู้รับบริการการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ผู้รับบริการมีความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) เฉลี่ยเท่ากับ 26.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.955 และความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) เฉลี่ยเท่ากับ 16.53 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.525

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของเพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านความพึงพอใจในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า

3.1 ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 1.7% อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 2.3% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 0.6% อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 24.1% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 21.6% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้น มีค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการในการใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการในการใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการศึกษาระดับความสัมพันธ์และน้ำหนักความสำคัญของเพศ อายุ สถานภาพการสมรส คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษา

การศึกษานอกโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในด้านระดับความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน พบว่า

4.1 ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) ได้เท่ากับ 1% และปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านคิดคำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์) ได้เท่ากับ 1% อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) ได้เท่ากับ 40.7% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 39.7% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) ได้เท่ากับ 82% ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 81% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน นั้นไม่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) และความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) ได้

4.4 มิติด้านความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) และความสามารถในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) พบว่า ด้านความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) มีค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านความถนัดทางการเรียนด้านภาษาส่งผลทางบวกต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลข แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) พบว่า มีค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรด้านคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขส่งผลทางบวกต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ ส่งผลทางลบต่อความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการศึกษาประสิทธิผลด้านการบรรลุเป้าหมายตามการรับรู้และการตีความของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะผู้ให้บริการการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านของการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า

5.1 ด้านสถานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนอาคารสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น ได้รับการสนับสนุนจากวัด หรือกลุ่มประชาคมในชุมชน จะเห็นได้ว่าความพร้อมของอาคารสถานที่ ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อาคาร สถานที่ ที่เป็นแบบถาวร ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนมีประชาชนเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เห็นคุณค่าของการศึกษาที่การศึกษาได้ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5.2 ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ บุคลิกลักษณะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน ชาวบ้าน ที่แสดงให้เห็นถึงความเสียสละ อุทิศตน ตั้งใจปฏิบัติงาน จนกระทั่งประชาชนชาวบ้านรักใคร่ เมตตาให้ความช่วยเหลือ และสามารถจูงใจให้ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

5.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ รูปแบบการจัดการศึกษาออกโรงเรียน โดยกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะมุ่งเน้นไปที่การจัดการศึกษาพื้นฐาน (สายสามัญ) และการพัฒนาทักษะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการหรือการประกอบอาชีพ เนื่องจากความต้องการทางการศึกษาพื้นฐานยังอยู่ในระดับที่สูงมาก เนื่องจากผู้เรียนยังต้องการวุฒิบัตรทางการศึกษาไปใช้ในการสมัครงานหรือหางานทำต่อไปในอนาคต ส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพนั้นศูนย์การเรียนรู้แต่ละที่มีการจัดที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน และตามความต้องการของประชาชน ชาวบ้านที่สนใจและต้องการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นความรู้ติดตัวในการประกอบการสมัครงานหรือประกอบอาชีพ ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นจะต้องตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชนชาวบ้าน แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ทางการศึกษาออกโรงเรียนที่สามารถเรียนได้ในระยะสั้นและเห็นผลเร็วชัดเจน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใช้หลักสูตรเดียวกันในทุกภูมิภาคเพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน สำหรับหลักสูตรในด้านอาชีพนั้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะจัดตามหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติแล้วจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

5.4 ด้านสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ที่สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1 โดยภาพรวมแล้วศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษาที่พอเพียง ถึงแม้ว่าในบางครั้งในการจัดกระบวนการพบกลุ่มจะต้องใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียน วัด

5.5 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น ประชาชน ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในหลายบทบาทด้วยกัน เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในฐานะนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน และบางคนก็อยู่ในฐานะผู้ร่วมสนับสนุนกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าอภิปรายได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในมิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการมากที่สุด คือ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้รับบริการ ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ เพราะเมื่อผู้รับบริการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูงจะทำให้ผู้รับบริการมีความกระตือรือร้น ความมานะพยายาม ขวนขวายในการที่จะมาใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และจะส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในระดับดีหรือมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของลินด์เกรน (Lindgren. 1967 : 31-34) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นั้นจะมีความทะเยอทะยาน มุ่งการแข่งขันและพยายามปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น แรงจูงใจมีบทบาท สำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก นักเรียนที่ตั้งใจสูงมักจะประสบผลสำเร็จในการเรียน มีพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนาตามมาตรฐานของสังคม นักเรียนที่ขาดความสนใจหรือไม่ตั้งใจ เรียนก็จะไปไม่ถึงเป้าหมายและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ได้สอดคล้องกับความหมายและหลักการของ ความพึงพอใจของ พิน คงกุล (2529 : 29) ที่ได้เสนอไว้ว่า ความพึงพอใจนั้นเป็นความรู้สึกรัก รู้สึก ชอบ รู้สึกยินดี รู้สึกเต็มใจหรือเจตคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการด้าน วัตถุและด้านจิตใจ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ในมิติด้านความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) และความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) นั้น มีปัจจัยที่ ส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนทั้งสองด้าน คือคะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมาของ ผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า หากผู้รับบริการมีความสามารถ ทางการเรียนด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) สูงผู้รับบริการผู้นั้นก็จะมีคะแนนความถนัดทางการ เรียนด้านภาษาดีควบคู่กันไปด้วย และหากผู้รับบริการมีความสามารถทางการเรียนด้านการคิด คำนวณ (คณิตศาสตร์) สูงก็จะมีคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขดีควบคู่กันไปด้วย ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ครอนบาช (1970 : 38) ที่กล่าวว่า ความถนัดทางการเรียนนั้นเป็น ความสามารถทางสมองที่ร่วมกันทำงานเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จในกิจกรรมทางปัญญา ซึ่งผู้ที่มี ความถนัดและความสามารถทางการเรียนด้านภาษานี้จะสามารถวัดความรู้ ความเข้าใจทางภาษา ของผู้เรียน โดยครอบคลุมพื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางภาษา ความสามารถในการวิเคราะห์ การ ประเมินความสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ระหว่างคำศัพท์ สำนวน เหตุผลเชิงภาษาและการอ่านอย่างมี วิจารณญาณ ส่วนความสามารถและคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) นั้นก็จะบ่งบอกถึงความเข้าใจในความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคำนวณ พื้นฐาน ความสามารถด้านเหตุผลเชิงปริมาณ หากผู้รับบริการที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนมีคะแนนความถนัดทางการเรียนและความสามารถในการอ่าน เขียนและคิดคำนวณ พื้นฐานในระดับที่ดีก็จะส่งผลให้เห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประสิทธิผลในส่วนของ การให้การสนับสนุนและการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถให้แก่ผู้รับบริการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3. จากผลการวิจัยพบว่า มิติด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้นมีชุดตัวแปรปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวน ความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 1.7% และเมื่อนำชุดตัวแปรปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและ ด้านตัวเลข) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 2.3% และชุด ตัวแปรปัจจัยด้าน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัด ทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษาและด้านตัวเลข) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เท่ากับ 21% เนื่องจากตัวแปรด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้รับบริการที่มาใช้บริการ ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นได้แสดงออกมาในขณะที่ทำกิจกรรมหรือมาพบกลุ่มในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อมุ่งพัฒนาในด้านความรู้ เจตคติหรือทักษะตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในรายวิชา ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโสภา ชูพิกุลชัย (2528 : 11) ซึ่งกล่าวไว้ว่าพฤติกรรมการเรียน นั้นเป็นการกระทำหรือกิจกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการเรียน การตอบสนองหรือปฏิกิริยาที่ นักเรียนมีต่อประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมในขณะที่เรียน ดังนั้นพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจึง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2543 : 1-2) ที่กล่าวว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษา คือ การเสริมสร้างให้ บุคคลมีพฤติกรรมการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังว่าผู้ที่ผ่าน การศึกษาแต่ละคน จะมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ มีความสามารถในการคิด ความใฝ่รู้ การ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่วนปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะผลักดันทำให้ความปรารถนาในการเรียนหรือการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของแมคเคลนแลน (McClelland. 1953 : 110-111) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นเป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่ง สิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยมหรือทำได้ดีกว่าคนอื่นที่เกี่ยวข้อง พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวล เมื่อไม่ สำเร็จหรือประสบความสำเร็จล้มเหลว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแอทกินสัน (Atkinson. 1964 : 256- 261) ที่กล่าวว่า คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กล้าแข็ง จะมองหางานที่ยากขึ้น ถ้างานนั้นง่ายหรือ ปานกลาง ความสนใจของเขาจะลดลงหลังจากงานชิ้นแรกประสบความสำเร็จ ถ้างานชิ้นแรกง่ายและ เขาล้มเหลว ความคาดหวังประสบความสำเร็จจะลดลงมา ความล้มเหลวในครั้งต่อๆ มา จะค่อยทำให้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำลง และความคาดหวังจะต่ำลง

ส่วนมิติด้านความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) และความสามารถทางการเรียนในด้านคิดคำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์) พบว่า ชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) ได้เท่ากับ 1% และชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านภาษา) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) ได้เท่ากับ 40.7% ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของคะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา กับความสามารถทางการเรียนของผู้รับบริการว่าหากผู้รับบริการมีคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษาสูงจะทำให้ความสามารถทางการเรียนในด้านการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) สูงด้วยเช่นกัน ส่วนชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านคิดคำนวณพื้นฐาน (คณิตศาสตร์) ได้เท่ากับ 1% และชุดตัวแปรปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส (โสด สมรส และหม้าย/หย่าร้าง) คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา (ด้านตัวเลข) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) ได้เท่ากับ 82% ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขกับความสามารถทางการเรียนด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) ของผู้รับบริการว่าหากผู้รับบริการมีคะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลขสูงจะทำให้ความสามารถทางการเรียนในด้านการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) สูงด้วยเช่นกันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิงลิชและอิงลิช (English & English. 1958 : 40) ที่กล่าวว่าความถนัดทางการเรียนว่าเป็นคุณลักษณะพิเศษส่วนบุคคลที่ทำให้ผู้ที่มีความสามารถสำเร็จในงานวิชาการ สอดคล้องกับ ครอนบาช (Cronbach. 1970 : 38) ที่กล่าวว่า ความถนัดทางการเรียนคือความสามารถทางสมองที่ร่วมกันทำงานเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จในกิจกรรมทางปัญญา และสอดคล้องกับ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2525 : 41) ที่กล่าวว่า ความถนัดคือ ความสามารถที่บุคคลได้รับประสบการณ์ฝึกฝนตนเองและมีการสั่งสมไว้มากจนเกิดเป็นทักษะที่เด่นชัดด้านใดด้านหนึ่งพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์สำหรับการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ ทั้งในระดับศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ผู้บริหารศึกษานิเทศก์ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

โดยภาพรวมแล้วความพึงพอใจของผู้รับบริการในการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจของการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ว่าจะเป็นในด้านการให้บริการ ด้านการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีการดำเนินการโดยชุมชน โดยมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมหรือการจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นมากกว่านี้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมีการเร่งรัดที่จะมีการส่งเสริมและการพัฒนาในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในด้านต่างๆ เช่น การปฏิบัติงานในชุมชน การแสวงหาความร่วมมือ การจัดทำแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น เพื่อให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในชุมชนควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำ การจัดทำแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน บทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน วิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1 ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการนำตัวแปรที่ผู้วิจัยทำการศึกษาไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันไป เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 2, 3 และ 4 เพื่อจะได้ทราบสภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและจะได้นำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิผลต่อไป
2. ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น คุณลักษณะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 เท่านั้นจึงควรมีการดำเนินการวิจัยกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอื่นๆ เพื่อจะได้นำผลจากการวิจัยมาสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติ ตยัคคานนท์. (2532). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ท็อปปริ้นท์.
- กิติมา ปรีดีดิolk. (2537). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- กชกร สังขชาติ. (2533). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์.
- กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ :
ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณิก จิตต์บรรเทา. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การเรียนภาษาอังกฤษ
กับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กล้า สมตระกูล. (2546). ประวัติความเป็นมาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. บทสัมภาษณ์อธิบดี
กรมการศาสนา.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาของคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์
เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- (2539). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรรณการพิมพ์.
- (2539). คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์บริษัทประชาชน จำกัด.
- (2539). คู่มือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- (2540). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- (2540). คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปี 2541. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2541). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- (2542). กศน. 47 : ครึ่งปีและก้าวต่อไป. กรุงเทพฯ: ธีการพิมพ์.
- (มปป.). แนวทางการศึกษาตลอดชีวิต และปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน
ในโครงการอบรมผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ. กรุงเทพฯ:
มิตรการพิมพ์.
- (มปป.). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กรมวิชาการ. (2543). ทิศทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิชาการ. 2(1) : 1-2.

- โกศิต แก่นอิน. (2531). การศึกษาปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษาจังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒสงขลา. ถ่ายเอกสาร.
- ขนิษฐา วิเศษสาธ. (2534). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จินดา นูเร. (2538). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.
มหาสารคาม: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม.
- (2539). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.
มหาสารคาม: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม.
- จุรรรัตน์ เพ็ชรจันทิก. (2541). ศึกษาการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกรมการศึกษา
นอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหินโคน ตำบลหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เจ็ดหล้า สุนทรวิภาต. (2534). คุณลักษณะผู้นำและประสิทธิผลของงานในภาคของ
คณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยไทย. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. อัดสำเนา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2526). การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2527). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารงานพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. (2524). จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชนิดา รัชพลเมือง. (2532). การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชวาล แพรัตกุล. (2517). การทดสอบเพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาญ กองจันทร์ดี. (2543). องค์ประกอบการจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดกิจกรรมของศูนย์
การเรียนรู้ชุมชน เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ชารี มณีศรี. (2538). การนิเทศศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- ชม ภูมิภาค. (2537). เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- ชลทิศ เอี่ยมสำอาง; และสุมาลี สังข์ศรี. (2528). การศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาทฤษฎีและ
การปฏิบัติ. อัดสำเนา.

- วิชญ์กร พรภาณุวิชญ์. (2540). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาจังหวัดแพร่.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.
- ชีรวณ์ นิเจนตร. (2528). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา.
ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2517, พฤศจิกายน-ธันวาคม). แนวคิดการจัดระบบพัฒนาหลักสูตรและการ
จัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้. วารสารครุศาสตร์. 5 : 30-31.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2520). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เทพนิรมิต
การพิมพ์.
- . (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: เทพนิรมิต
การพิมพ์.
- ดารณี วงษ์น้อย. (2525). การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยวิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ถวิล เกื้อกุลวงศ์. (2530). การบริหารการศึกษสมัยใหม่ : ทฤษฎี วิจัยและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงศักดิ์ พลดาหาญ. (2543). การพัฒนาระบบการเงินของสถาบันราชภัฏเลย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อัดสำเนา.
- ทองปลิว ชมชื่น. (2529). ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพวัลย์ มาแสง. (2539). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทิตนา แหมมณี. (2524). คู่มือสำหรับผู้ศึกษาเทปโทรทัศน์ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ในการ
ทำงาน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2544). ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทัศพร เกตุถนอม. (2540). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียน
ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแนวธรรมชาติโดยอาศัยสื่อ
อรรถลักษณะกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 10 . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรยุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. (2525). พฤติกรรมในการเรียนการสอน. เอกสารชุดวิชา
พฤติกรรมการสอนประถมศึกษาหน่วยที่ 6 – 10. กรุงเทพฯ: พันนี้พับบลิชชิง.
- ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์. (2534). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

- นภดล จันทรเพ็ญ. (2531). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2527). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: อนงค์ศิลป์การพิมพ์.
- นัฐพงศ์ เกาะสูงเนิน. (2532). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สนับสนุน
โครงการพัฒนาและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ:
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ถ่ายเอกสาร.
- นันทนา จันทรผืน. (2545). *การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับความคาดหวังในอนาคตของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดเชียงรายด้วยการวิเคราะห์พหุระดับ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการ
ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทนา อุณเจริญ. (2542). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัด
ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ ดำเนินผล. (2542). *การศึกษาสภาพปัญหาของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัด
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจังหวัดหนองคาย*. รายงานการศึกษาค้นคว้า
อิสระ. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- นียดา ภู่อุณาสสน์. (2531). *การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังในชีวิตของเด็กวัดสระแก้วกับเด็ก
ครอบครัวปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิวัฒน์ สวัสดิ์เอื้อ. (2543). *ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูประจำศูนย์และ
คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *กลวิธีแนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชน*. หน้า 177-191. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2544). *ประชากรกับคุณภาพชีวิตระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2520, พฤษภาคม). *กรมการศึกษานอกโรงเรียน*. วารสารครูปริทัศน์.
- บันลือ พุกกะวัน. (2522). *อุปเทศการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาแนวการบูรณาการ
ทางการสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2521). *การวัดเชาว์ปัญญาและความถนัด*. มหาสารคาม : ศูนย์เอกสารและ
ตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญเกื้อ คอราเวช. (2542). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: หจก. SR Printing.
- บุญเพรง บ้านบางพูน. (2527). *ศรัทธาพลังชุมชน*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์การพิมพ์.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การวัดและประเมินการเรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่)*.
ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญรัตน์ โตพิทักษ์. (2545). *แนวโน้มศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทศวรรษหน้า ปี พ.ศ. 2545 - 2554*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ปฐม นิคมานนท์. (2528). *การศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน : อนาคตภาพจากการประยุกต์โมเดลสมการโครงสร้างและ
การสนทนากลุ่ม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ค.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2527). *ทรงคนบางประการในเรื่องสภาพตำบล กับการมีส่วนร่วมของชุมชน*.
หน้า 81-88. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสการพิมพ์.
- ประพันธ์ ทรรคนิยากร. (2540). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในอำเภอเมือง
เชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ประกาศี สีหอำไพ. (2524). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2521). *การศึกษากับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน*. วิทยานิพนธ์
กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). *ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประหยัด ทองมาก. (2518). *ความวิตกกังวล นิสัยในการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน
ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ปิติพงษ์ ประเสริฐผล. (2535). *การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความ
คาดหวังในชีวิตกับความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมคงคา
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนันต์โรจน์. (2532). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปราณี พรณวิเชียร. (2530). *วิชาหลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพรึก.

- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2533). “หน่วยที่ 2 ลักษณะโครงสร้างของประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากร” ในเอกสารการสอนชุดวิชาประชากรศึกษา หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรประไพ อุทะนุต. (2542). เอกสารนิเทศการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมอวัดวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน พุทธศักราช 2530. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- พรรณี ชูทัย. (2523). ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม. จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. หน้า 2-3. กรุงเทพฯ: สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- พรรณี ชูทัยเจนจิต. (2533). ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม. จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. หน้า 2-30.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2534). องค์การและการจัดการ. คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์. (2517). การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เพชรตะบอง ไพศุลย์. (2541). ปัญหาการดำเนินงานศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์. (2527). ประชากรศาสตร์: สาระสำคัญโดยสังเขป. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2530). พฤติกรรมองค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพรัช เตชะรินทร์. (2525). ทบทวนปรัชญา และหลักการ การพัฒนาชนบท. ชนบทไทย กรุงเทพฯ: ยูนิตีพับลิเคชั่น.
- (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. หน้า 6-20. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ฝน แสงสิงแก้ว. (2526, มิถุนายน-กรกฎาคม) มนุษย์สัมพันธ์ แนะนำ. 17(87).
- ภัทรพล มหาจันทร์. (2545). การศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียน : อนาคตภาพจากการประยุกต์โมเดลสมการโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (พัฒนศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ภรณ์ (กิริติบุตร) มหานนท์. (2529). การประเมินประสิทธิผลขององค์การ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มณีรัตน์ ตรีรัตน์พันธ์. (2516). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์และความคิดแบบสืบสวน-สอบสวน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุมกลุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง.
- แม่นมาส ขวาลิต. (2530). การสร้างสังคมการอ่านและการใช้สารนิเทศ. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- (2529). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการศึกษานอกระบบ. หน้า 178-184.
- รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียนเล่ม 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ยุพดี เพิ่มสิน; และพิศิษฐ์ ชันประดิษฐ์. (2518, สิงหาคม-กันยายน). กลวิธีในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน. แนว. 9(40) : 68-85.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รัตนา พุ่มไพศาล; และประนอม โอทกานนท์. (2534). รายงานการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการจัดโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความต้องการของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. อุดลำนาค.
- รัตนา สิงขรรัตน์. (2540). ปัญหาของครูประจำกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ โดยวิธีการเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคกลาง. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัศมี ภิบาลแทน. (2530). คุณลักษณะความเป็นผู้นำ. วารสารรวมคำแหง. หน้า 40-47.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2525). ความถนัดทางการเรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2540). สถิติวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณ แก้วแพรง. (2526). คู่มือภาษาไทยชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียร์สโตร์.
- วารุณี กฤษเจริญ. (2528, มีนาคม-เมษายน). ข้อค้นพบบางประการเกี่ยวกับผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. สังคมพัฒนา. 2 : 17-29.
- วิชาการ บัวหอม. (2531). การศึกษาสมรรถภาพในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลตามทัศนะของผู้บริหาร และครู อาจารย์ สังกัดเทศบาลใน 14 จังหวัดภาคใต้. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

- วิจิตร ชีระกุล. (2518 , สิงหาคม). พฤติกรรมผู้นำ. วิทยาสาร. 28 : 19-21.
- วิจิตร อาวะกุล. (2527). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: อ.อิทธิพล.
- วิจิตร อาวะกุล. (2537). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมล จิโรจน์พันธ์ และคนอื่นๆ. (2539). คู่มือแบบเรียนแนวทดสอบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วิมล จำนงบุตร. (2546). คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท.
- วิจิต ทองนุ้ยและคณะ. (2529, ตุลาคม-ธันวาคม). การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริหารและผลงานของผู้บริหารดีเด่นโรงเรียนประถมศึกษา. วิจัยการศึกษา. 16(4) : 20-29.
- วิจิต ทองนุ้ย และประสาน เสริฐปัญญา. (2528). รายงานการวิจัย การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริหารและผลงานของผู้บริหารดีเด่นโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. อัดสำเนา.
- วิฑูรย์ สิมะโชติ. (2541). ทฤษฎีและเทคนิคปฏิบัติสำหรับยอดหัวหน้านาน. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด.
- วิทยา เทพยา. (2524). มนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- . (2524). มนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- วิรุฬห์ นิลโมจน์. (2530). บทบาทและงานของนักการศึกษาผู้ใหญ่ระดับวิชาชีพกรุงเทพมหานคร. เอกสารอัดสำเนา.
- วิรัช เคียงหงษาสกุล. (2530). ปัญหา อุปสรรค ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิรัช พานิชวงศ์. (2545). การวิเคราะห์การถดถอย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. (2528). เทคนิคการรักษาโรคประสาทด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: เยียร์บุคพับลิชเชอร์.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริพร พัวพันธ์. (2532). ระดับความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ. (2537). การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. หน่วยศึกษานิเทศก์. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2542). รูปแบบการนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน : กรณีศึกษานิเทศเพื่อพัฒนาครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน. รายงานการวิจัย หน่วยศึกษานิเทศก์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). *เส้นทางสู่ ศรช. เฉลิมพระเกียรติ*.

กรุงเทพฯ: ราไพล์เพรส.

สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2539). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนา*

โครงการสุพรรณบุรี : พื้นฐานของการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถาบัน
ดำรงราชานุภาพ.

สมเดช มนตรีพงษ์. (2542). *ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอก*

โรงเรียนอำเภอและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่
คาดหวังของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

(การศึกษาผู้ใหญ่). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2529). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมพร วัฒนศิริ. (2538). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้น*

ประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีสอนที่ใช้กิจกรรมแผนภาพโครงเรื่องกับกิจกรรมภาพชุด.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2528). *การประเมินผลกลุ่มทักษะภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 .

กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา กองวิชาการ.

สวัสดิ์ ตีชีน. (2541). *ครูพิโรธ ไกรธา กับการศึกษาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.

สัมพันธ์ เตชะอริก. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชน เป้าหมายของการพัฒนาชนบทและ*

สาธารณสุขมูลฐาน. หน้า 161-164. *พัฒนาสังคม*. คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์เผยแพร่งาน
พัฒนาเอกชน.

สายทิพย์ ระดมกิจ. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการศึกษา*

ของโรงเรียนคาทอลิกในเขตสังฆเขตราชบุรี ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ
และครูผู้สอน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

สายวรุณ ทองวิทยา. (2539). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและมนุษยสัมพันธ์*

ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที ดี เอ

(STDA). ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

สายสุนีย์ สุกุลแก้ว. (2534). *การพัฒนาชุดทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียน*

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.

- สาโรช ไชยสมบัติ. (2534). ความพึงพอใจในการทำงานของครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา).
- มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุชา จันท์เอม. (2525). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2542). คู่มือปฏิบัติงานตรวจสอบคุณภาพโรงเรียน
เอกชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8
(พ.ศ.2540 - 2544). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สิริวรรณ อัสวกุล. (2528). ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานที่กำหนดของ
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2529). การศึกษานอกโรงเรียน...เส้นทางไม่สิ้นสุด. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- สุนีย์ มหาอัมพรพฤษ. (2540). การศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน
เขตบางกะปิ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปรียา สัตย์วินิจ. (2532). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกับความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการ
ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). เทคนิคการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพยุคใหม่. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ธรรมนิติ จำกัด.
- สุภาวดี เขมะศรีสุวรรณ. (2543). การศึกษาปัญหา ความคาดหวังและวิธีการแก้ปัญหาของ
นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2529). การบริหารการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวชนบทไทย. ม.ป.ป.
- สุมาลี สังข์ศรี; และวีรฉัตร สุปัญญา. (2534). ประชาชนกับการพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษา
นอกระบบ. หน้า 247-279. การพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษานอกระบบ เล่มที่ 1
หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุรัตน์ วิภักดิ์. (2542). สภาพและปัญหาในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตการศึกษา 10 ตามทัศนะของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2519). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- สุรินทร์ แก้วมณี. (2531). อิทธิพลของปัจจัยคัดสรรทางการบริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก.
- เสนาะ ดิยาว. (2538). การบริหารแบบผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสาวนีย์ เลวลย์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เสาวนีย์ เลวลย์. (2542). การศึกษาชุมชน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2534). การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์พรินต์.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2522). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2527). หลักมนุษยสัมพันธ์ในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2535). ภาวะผู้นำ. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาบริหารการศึกษา. หน้า 2-11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสภา ชูพิชัยกุล. (2528). จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- หวน พันธุพันธ์. (2528). การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์.
- อคิน ระพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท ในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. หน้า 100-165. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- อนุภรณ์ สุวรรณสิทธิกร, รอ., (2529). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กสช. ปี 2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุณ รักธรรม. (2527). หลักมนุษยสัมพันธ์ในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อารี เพชรผุด. (2530). มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อุดมพร ตันตนะรัตน์. (2531). ความคาดหวังด้านอาชีพของเด็กในทัศนะของผู้ปกครองและเด็ก
หมู่บ้านอพยพ โครงการเชื่อมเขี้ยวหลาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- อุ้นตา นพคุณ. (2523). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- อุบลวรรณ สืบยุบล. (2529). ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่
อาศัย : ศึกษาเฉพาะกรณีการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้มีรายได้น้อย โครงการฟื้นฟูนครบางบัว
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2537). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: อนงค์ศิลป์การพิมพ์.
- Anastasi, Anne. (1982). *Psychological Testing*. New York : Macmillian Co.
- Arthur, Jones J. (1979). *Principles of Guidance*. 6 th ed. New Delhi: Tara McGraw-Hill
Publishing.
- Atkinson, John W. (1987). *An Introduction to Motivation*. Princeton : D. Van Nostrand Co.
- Bingham, Walter Van Duke. (1987). *Aptitude and Aptitude Testing*. New York : Harper and
Brothers Publishers.
- Buchanan, Bruce. (1974). *Building Organization Commitment : The socialization. Of
Manager in Work Organization*. In administration Science Quarterly.
19 (December).
- Budd L.Hall; & J. Roby Kidd. (1978). *Adult learning : A Design for Action* (Oxford :
Pergamon Press Ltd.,). p. 27.
- Caldwell, Patrick. (1989, August). Discipline in the Classroom. The Character and
Professional and Competence. 19(3) : 34-43.
- Car, Eilen M. and others. (1983). *The Effect of inference Training on Children's
Comprehension of Expository Text*. *Journal of Reading Behavior*.
- Carrell, P.L. and Eisthcid. *Schema Theory and ESL Reading Pedagogy*. TESOL Quarterlt.
17 ; December, 1986.
- Cherrington, Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. (1980) *Participation's place in rural
development : seeking clarity through specificity*. World Development.
- Coombs, Philip H. (1973, December). *"Non-formal Education for Rural Development"*.
Journal of New East studies. Vol.25 : 12-13.

- Coombs, Phillip H. and others. (1973). *New Paths to Learning For Rural Children and Youth*. Israel, Babara Barid ed. New York : International Council for Education Development.
- Coombs, Phillip H. and Ahmed, Manzoor. (1974). *Attrancting Rural Poverty : How Nonformal Education Can Help*. Baltimore : The Johns Hopkins University Press.
- Cronbach, Lee J. *Essentials of Psychological Testing*. New York : Harper and Row Publishers, 1970.
- Cross, K. Patricia. (1982). *Adult as Learners*. Josses-Bass Publishers, p. 263.
- Dallman, Martha and others. *The Teaching of Reading*. 4th ed. New York : Halt, Rinchart and wimston. Inc., 1974.
- Davis, R.H.,ed. (1976). *Foundation of Lifelong Education*. Pergamon press.
- Eisenberger, R., and others. (1990). *Perceived Organization Support and Employee Dillgence, Commitment, and Innovation*, In Journal of Applied Psychology 75 (January) 51-59.
- Ernest E. McMahon. (1972). *The Needs of People and The Needs of Their Communtities Priorities in Adult Education* (New York : The Macmillan Company). p. 27.
- English, H.B.; & Champney A. English. *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms*. New York : David Mackay, Co., 1958.
- Finn, Jeremy D. (1962, June). *"Expectation and Education Enviroment."* Juarnal of Teacher Education. 42(2) : 3.
- Fitzgerald, Michael R.; & Robert F. Durant. (1980). *Citizen Evaluation and Urban Management : Service Delivery in an Era of Protest*. Public Administration Review.
- Flippo, Edwin B. (1966). *Principle of Personel Management*. 2 nd. Ed., New York, McGraw. Hill Book Company. p. 562.
- Freeman, Frank S. *Theory and Practice of Psychological Testing*. 3rd ed. New York : Holt Rineheart ant Winston, 1966.
- Garrett, Henry E. *Testing for Teachers*. 2nd ed. New York : American Book Company, 1965.
- Gibson, James L. Donnelly; & James H.,Jr. (1982). *Organizations : Behavior, Structure, Processes*.4th ed. Texas : Business. Publicotions, Inc.
- Gross, R. (1977). *The Lifelong Learner*. Simon Schuster : N.Y.
- Guilford, J.P. *Personality*. New York : McGraw-Hill Book Compant. 1959.
- Guilford, J.P; & Ralph, Hoepfner. *The Analysis of Intelligence*. New York : McGraw-Hill Book Co., 1971.

- Hall, Richard H. (1991). *Organizational : Structures Process and Outcome*. 5th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Herman, Herbert J.M. A Questionnaire Measure of Achievement Motivation. *Journal of Applied Psychology*. 54 : 353-363, August. 1970.
- Herzberg, Frederick, Barnard Mausner; & Barbara Syderman. (1959). *The Motivation to work*. New York : John Wiley & Sons, Inc.
- Heysey, Paul; & Kenneth, Blanchard H. (1982). *Management Organization Behavior*. 4th ed. New Jersey : Prentice – Hall.
- Hoy, Wayne K; & Cecil G. Miskel. (1991). *Educational Administration : Theory Research & Practice*. 4th ed. New York : Mc Graw – Hill, Inc.
- Hurlock, Elizabeth B. (1979). *Adolescent Development*. New York : Mc Graw Hill Book Company.
- Igarashi Koichi. (1982). *Japan Adult Education in Asia and the Pacific* Bulletin of the UNESCO Regional office for Education in Asia and Pacific Special Issue January.
- J. Lin Compton; & Howard Y. McClusky. (1980). *Community Education for Community Development, Serving Personal and Community Needs Through Adult Education* (Washington, D.C. : Adult Education Association of the United States of America). p.237.
- Jablin, Frederice M. "Formal Structural Characteristics of Organizations and Superior-Subordinate Communication," *Human Communication Research*. 8(4) : 338-347 : Summer, 1982.
- Kast, Fremont E; & James E. Rosenzweig. (1985). *Organization and Management : A System and Contingency Approach*. 4th ed. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Kast, Fremont E. and Others. Rosenzweig. (1974). *Organization and Management : A System Approach*. 2nd ed. New York : McGraw – Hill Book.
- Katz, Daniel; & Robert L. Kahn. (1978). *The Social Psychology of Organization*. New York : John Wiley and Sons.
- (1966). *The Social Psychology of Organization*. New York : John Wiley.
- Kerlinger , Fred N., Pedhazur; & Elazar J. (1973). *Multiple Regression in Behavioral Research*. USA : Holt , Rinehart and Winston.
- Kotler, Philip. (2000). *Marketing Management*. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall.

- Laird, Donald A. and others. *Psychology, Human Relations and Work Adjustment*. 6th ed., New York, McGraw-Hill Book Company. 1975. p. 399.
- Lawdermilk, M. and R.W. Lation. (1981). *Towards a Participatory Strategies for Intergrated Rural Deverlopment*. "Rural Sociology. 6(December) : 688-702.
- Lindgren, Henry C. *Educational Psychology in Classrooms*. New York : John Willey and Sons, 1967.
- Lingren, Henry C. *Educational Psychology in Classroom*. 3rd ed. New York : John Wiley and Sons, Inc., 1967.
- Marx, Melvin H. *Learning : interactions*. New York : Macmillam. 1970.
- Mathieu, John E, and James L. Farr. (1991). *Evidence for the Discriminate Validity of Measuares of Organizational communitment*. Job Involvement, and Job Satisfaction. In Journal of Applied Psychology. 76 (March).
- Maslow, Abraham H. (2001) *Maslow's Hierarchy of Needs*. (online). Available : <http://www.connect.net/georgen/maslow.htm>.
- McClelland, David C. *The Achievement - Motivation*. New York : Apleton Century Groff, Inc., 1953.
- McClelland, David C. *The Achievement Society..* New York : The Free Press. 1961.
- McClelland, David C; & Winter, David G. *Motivating Economic Achievement*. New York : The Free Press. 1969.
- McCormick, Ernest J; & Daniel, Ilgen R. (1980). *Industrial Psychology*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- McGregor, Douglas M. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York : McGraw-Hill Book Co.
- Mehrabian, Albert. *Male; & Femal Scale of the Tendency to Achieve. Educational and Psychological Measurement*. 18 : 493-502. 1968.
- Melvin L. DeFleur. *Theories of Mass Communication*. 2nd ed. (New York : David McDay Co., 1970) pp. 99-122.
- Miura Seiichiro, Matushotia Tomoko, Nakkamura Masayuki; etal. (1992). *Lifelong learning in Japan : An Introduction Japan : national Federation of social Education*.
- Morphet. E.L. (1967). *Educational Organization and Administration*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Mowday R., Richard M. Steers; & Lyman Porter. (1982). *Employee Organization Linkage : The Psychology of Commitment, Absenteeism and Turnover*. New York : Academe Press.

- Murray, Edward J. *Motivation; & Emotion*. New Jersey : Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1966.
- Pedhazur, Elazer J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York: Harcourt Brace College Publishing.
- Philip H. coombs; & Manzoor Ahmed. (1974). *Attacking Rural Poverty ; How Non – formal Education Can Help* (Washington, D.C. : The International Bank for Reconstruction and Development). p. 10.
- Porter, Lyman, and others. (1974). *Organizational Commitment, Job Satisfaction, and Turnover among Psychotic Technicians*. In *Journal of applied Psychology* 59(December).
- Porter, Cyril. (1990). *The Role of Community Educator. Community Education in the Western World*. Edited by Cyril Poster and Angelike Kruger London : Routledge.
- Reeder, W.W. (1971). *Partial Theory form th 25 tear research program on Directive Factor is Belive and Social Action*. New York : Minigraph.
- Reddin, William J. *Managerial Effectiveness*. (1970). New York : McGraw-Hill.
- Rizzo, John R, Robert J. House; & Sidney I. Lirtzman. "Role Conflict and Ambiguity in Complex Organizations," *Administrative Science Quarterly*. 15(2) : 150-163 : June, 1970.
- Robbins, Stephen P. (1994). *Essentials of Organizational Behavior*. 4th ed. New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Sergiovanni, Thomas J. (1980). *Education Governance and Administration*. New Jersey : Prentice Hall.
- Sheldon, Mary. (1971). *Investment and Involvement as Mechaism Producing Commitment to the Organization*. In *Administrative Science Quarterly*. 16(June).
- Shelly, Maynard W. (1975). *Responding to Social Chang*. Pennsylvania : Dowder, Hutchison Press, Inc.
- Simkins, Tim. (1977). *Non-formal Education and Development*. Dorset : Direct Design.
- Smith, Henry C. (1955). *Psychology of Industrial Behavilor*. New JerseyYork : Megraw-Hill Book Co.
- Stearns, Norman S,. Getehell, Marporie E; & Gold, Robert A. (1971). *Continuing Medical Education in Community Hospitals : A Manual for Program Development*. Boston Massachusetts, Medical Society.
- Steers, Richard M. (1977). *Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment*. In *Administrative Science Quarterly* 22(March).
- Strauss, George; & Leonard R. Sayles. (1960). *Personnal : The Human Probloms of Msnsgement*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall. Inc.
- Tiffin, Joseph; & Ernest J. Mc Cormick. (1968). *Industrial Psychology*. London : gorge Allen and Umvin Ltd.

- Tinker, Miles A. *Teaching Elementary Reading*. 2rd ed. New York : Appleton Century Crafts. Inc., 1952.
- UNESCO. (1977). *The General Conference Adopts a Recommendation on Adult Education*. (Adult Education Information Notes, No.1)
- UNESCO. (1995). *A Manual for the Development of Learning Centres*. Principle Regional Office for Asia and the Pacific. Bangkok.
- . (1999). *National Workshop on Development of Strategies for Promoting Continuing Education through Community Learning Centres in Myanmar*. Yangon Myanmar 23 February–4 March.
- . (2000). *Case Study Community Learning Centres in Nepal*. Community Learning Centres Meeting in Dhaka, Bangladesh. 28 February–4 March.
- . (2000). *Case Study Community Learning Centres in Cambodia*. Community Learning Centres Meeting in Dhaka, Bangladesh. 28 February–4 March.
- . (2000). *Case Study Community Learning Centres in Malaysia*. Community Learning Centres Meeting in Dhaka, Bangladesh. 28 February–4 March.
- . (2000). *Case Study Community Learning Centres in Indonesia*. Community Learning Centres Meeting in Dhaka, Bangladesh. 28 February–4 March.
- . (2000). *Case Study Community Learning Centres in Uzbekistan*. Community Learning Centres Meeting in Dhaka, Bangladesh. 28 February–4 March.
- . (2000). *Role of Local Government in NFE*. Principle Regional Office for Asia and the Pacific. Bangkok.
- Valette, Rebecca M. *Modern Language Testing*. 2nd ed. New York : Harcourt Brace Jovanovich Inc., 1977.
- Vella, Jane Kathryn. (1979, July). *“Community Education for Self-Reliance Development.”* Dissertation Abstracts International. 40(1) : 76-A.
- Weiner, Bernard. *Attribution Theory Achievement Motivation and the Education Process, Review of Educational Research*. 42 : 203-215 Spring, 1972.
- Whitaker. (1965). *Introduction to Psychology*. Chicago: Follett.
- Wisardjono, S. (1978). *People’s Participation at the Local Level in Jakarta*. P.66. People’s Participation at the Local Level. Bangkok : Union Publishing LTD.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper; & Rows, Publishers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์ละเอียด รัชเฝ้า

ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายวิมล จำนงบุตร

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

นายวิมล วัฒนา

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
นครศรีธรรมราช

อาจารย์จรรยา สิงห์ทอง

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

อาจารย์กัลยา สุทิน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 14 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ
ในการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา	ข้อ	IOC	ผลการพิจารณา
1	1.0	คัดเลือกไว้	29	1.0	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	30	1.0	คัดเลือกไว้
3	1.0	คัดเลือกไว้	31	1.0	คัดเลือกไว้
4	1.0	คัดเลือกไว้	32	0.4	ตัดทิ้ง
5	1.0	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้
6	-0.2	ตัดทิ้ง	34	0.4	ตัดทิ้ง
7	-0.2	ตัดทิ้ง	35	1.0	คัดเลือกไว้
8	-0.2	ตัดทิ้ง	36	1.0	คัดเลือกไว้
9	-0.2	ตัดทิ้ง	37	1.0	คัดเลือกไว้
10	-0.2	ตัดทิ้ง	38	0.4	ตัดทิ้ง
11	1.0	คัดเลือกไว้	39	1.0	คัดเลือกไว้
12	0.6	คัดเลือกไว้	40	0.8	คัดเลือกไว้
13	0.6	คัดเลือกไว้	41	0.6	คัดเลือกไว้
14	0.6	คัดเลือกไว้	42	1.0	คัดเลือกไว้
15	1.0	คัดเลือกไว้	43	1.0	คัดเลือกไว้
16	0.0	ตัดทิ้ง	44	0.4	ตัดทิ้ง
17	0.4	ตัดทิ้ง	45	1.0	คัดเลือกไว้
18	0.8	คัดเลือกไว้	46	0.8	คัดเลือกไว้
19	1.0	คัดเลือกไว้	47	0.8	คัดเลือกไว้
20	1.0	คัดเลือกไว้	48	1.0	คัดเลือกไว้
21	1.0	คัดเลือกไว้	49	1.0	คัดเลือกไว้
22	1.0	คัดเลือกไว้	50	0.0	ตัดทิ้ง
23	0.8	คัดเลือกไว้	51	0.4	ตัดทิ้ง
24	1.0	คัดเลือกไว้	52	1.0	คัดเลือกไว้
25	1.0	คัดเลือกไว้	53	0.0	ตัดทิ้ง
26	1.0	คัดเลือกไว้	54	1.0	คัดเลือกไว้
27	1.0	คัดเลือกไว้	55	-0.2	ตัดทิ้ง
28	1.0	คัดเลือกไว้			

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ
ในการใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.9775	28	.9779
2	.9774	29	.9780
3	.9775	30	.9780
4	.9784	31	.9777
5	.9778	32	.9776
6	.9782	33	.9778
7	.9777	34	.9775
8	.9783	35	.9771
9	.9778	36	.9771
10	.9778	37	.9775
11	.9780	38	.9772
12	.9778	39	.9774
13	.9779	40	.9772
14	.9780		
15	.9775		
16	.9775		
17	.9777		
18	.9775		
19	.9783		
20	.9779		
21	.9777		
22	.9776		
23	.9775		
24	.9778		
25	.9781		
26	.9782		
27	.9777		
ค่าความเชื่อมั่น			.9783

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัดศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลภูมิหลังส่วนตัว
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
2. ในการทำแบบสอบถาม ให้นักศึกษาปฏิบัติตามคำชี้แจงของแต่ละฉบับ
3. แบบสอบถามชุดนี้ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนใดๆ ของนักศึกษาทั้งสิ้น ขอให้นักศึกษาทำแบบสอบถามด้วยความตั้งใจและเต็มความสามารถ

ขอขอบคุณนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาวชาลิณี สุทธิเดช
นิสิตสาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 **ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม**

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ปี เดือน

3. สถานภาพการสมรส
 - ☐ โสด
 - ☐ สมรส
 - ☐ หม้าย / หย่าร้าง

4. คะแนนความถนัดทางการเรียนที่ผ่านมา
 - คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านภาษา คะแนน
 - คะแนนความถนัดทางการเรียนด้านตัวเลข คะแนน

5. คะแนนความสามารถทางการเรียนด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณพื้นฐาน
 - คะแนนความสามารถทางการเรียนการอ่าน เขียน (ภาษาไทย) คะแนน
 - คะแนนความสามารถทางการเรียนการคิดคำนวณ (คณิตศาสตร์) คะแนน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาข้อความเหล่านั้นว่าตรงกับ ความพึงพอใจ หรือความรู้สึกมากน้อยเพียงใด เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การตอบขอให้นักศึกษาตอบให้ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด โดยให้นักศึกษา เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับ ความพึงพอใจหรือความรู้สึกตามความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือต่างๆ เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม					
2	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย					
3	ข้าพเจ้าคิดว่าการติดตามข่าวสารข้อมูล ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้เสียเวลา					
4	ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารบ้านเมืองเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน					
5	ข้าพเจ้าชอบติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และข่าวสารบ้านเมือง					
6	ข้าพเจ้าชอบศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่ไม่เข้าใจ					
7	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ					
8	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ					
9	ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มีใครแก่เกินไปที่จะแสวงหาความรู้					
10	ข้าพเจ้าคิดว่าบุคคลที่ “ใฝ่เรียน ใฝ่รู้” เป็นบุคคลที่น่ายกย่อง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาข้อความเหล่านั้นว่าตรงกับ ความพึงพอใจ หรือความรู้สึกมากน้อยเพียงใด เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การตอบขอให้นักศึกษาตอบให้ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด โดยให้นักศึกษา เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับ ความพึงพอใจหรือความรู้สึกตามความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าตั้งใจจะทำคะแนนสอบให้ได้คะแนนสูงที่สุด					
2	เมื่อพบคนที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าทำงานดีเด่น ข้าพเจ้าจะเกิดความปรารถนาที่จะเป็นเช่นนั้น					
3	ข้าพเจ้ามักจะตั้งความหวังไว้สูงๆ เพื่อที่จะได้ใช้ความพยายาม และสามารถทำงานนั้นอย่างเต็มที่					
4	ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตของตนเองจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการเรียนรู้					
5	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง					
6	ข้าพเจ้าชอบทำงานด้วยความคิดของตนเอง ไม่ชอบทำงานผู้อื่น					
7	ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ					
8	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีกว่าที่เคยทำได้					
9	ข้าพเจ้ามีใจจดจ่ออยู่กับงานที่ได้รับมอบหมาย จนกว่าจะทำงานสำเร็จไม่ว่างานนั้นจะน่าเบื่อหน่ายเพียงใด					
10	ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็ตาม ข้าพเจ้าจะพยายามทำจนสุดความสามารถ					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาข้อความเหล่านั้นว่าตรงกับ ความพึงพอใจ หรือความรู้สึกมากน้อยเพียงใด เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การตอบขอให้นักศึกษาตอบให้ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด โดยให้นักศึกษา เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของข้อความแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับ ความพึงพอใจหรือความรู้สึกตามความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการให้บริการ						
1	ป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา					
2	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นปัจจุบัน					
3	ข้อมูลการศึกษาที่เผยแพร่ทันต่อเหตุการณ์					
4	จัดทำข้อมูลนักศึกษาเป็นรายบุคคล เช่น ประวัติส่วนตัว					
5	จัดทำข้อมูลนักศึกษาประจำภาคเรียน					
6	ป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของชุมชน					
7	จัดทำข้อมูลชุมชน เช่น จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน					
8	ข้อมูลการศึกษาของคนในชุมชน					
9	ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ทันต่อเหตุการณ์					
10	ความรู้ที่ได้รับจากข้อมูลข่าวสารนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
ด้านกิจกรรม						
11	การจัดการศึกษาพื้นฐาน (ประถม,ม.ต้น. ,ม.ปลาย)ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ					
12	การศึกษาพื้นฐาน (ประถม,ม.ต้น,ม.ปลาย) ช่วยให้ผู้รับบริการมีความรู้เพิ่มมากขึ้น					
13	การศึกษาสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือช่วยให้ผู้รับบริการอ่านออก เขียนได้					

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14	การศึกษาพื้นฐานเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
15	การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจัดอย่างหลากหลาย					
16	การพัฒนาอาชีพตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ					
17	การจัดวิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ					
18	การจัดวิชาชีพช่วยเสริมสร้างอาชีพให้กับผู้รับบริการ					
19	การจัดกิจกรรมแบบเข้าค่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ					
20	กิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน					
ด้านครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน						
21	มีความรู้ในวิชาที่สอน					
22	วิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสม					
23	การถ่ายทอดความรู้ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเข้าใจง่าย					
24	เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
25	มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการสอน					
26	ใช้น้ำเสียงที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส					
27	วิธีการพูดที่สุภาพอ่อนโยนเหมาะสมกับการเป็นครู					
28	ให้บริการผู้มารับบริการทุกคนด้วยความเสมอภาค					
29	ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ชัดเจน เข้าใจง่าย					
30	การช่วยเหลือนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนรู้					
ด้านสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก						
31	สื่อการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ					
32	สื่อการเรียนมีปริมาณเพียงพอต่อผู้รับบริการ					
33	อุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ เก้าอี้เพียงพอต่อผู้รับบริการ					
34	สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและน่าสนใจ					

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
35	สื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพและตรงกับเนื้อหาการเรียนการสอน					
36	หนังสือเสริมประกอบการค้นคว้าในการเรียนมีปริมาณเพียงพอต่อผู้รับบริการ					
37	จัดทำป้ายนิเทศหรือมุมเสริมความรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้รับบริการ					
38	จัดแสดงแผนผังสถานที่พบกลุ่มให้เห็นอย่างชัดเจน					
39	การเดินทางมาศูนย์การเรียนชุมชนมีความสะดวก					
40	ศูนย์การเรียนชุมชนที่ใช้เป็นสถานที่สำหรับพบกลุ่มมีลักษณะเป็นเอกเทศ					

สรุปแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้บริการ

แบบสัมภาษณ์ของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผล ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

ผู้ให้สัมภาษณ์ ศึกษานิเทศก์ ก

ถาม : แนวคิดของศึกษานิเทศก์ในการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถให้แก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอบ : แนวคิดที่จะเสริมสร้างความรู้ ความสามารถให้แก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นอยู่ที่ตัวครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเองว่าจะนำองค์ความรู้ไปใช้จริงหรือเปล่า เมื่อมีการอบรมเสร็จสิ้นตัวบุคคลเฉพาะคน เฉพาะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละคนจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้หรือไม่ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ใช่ครูที่ทำหน้าที่สอนแต่เป็นนักจัดการ นักจัดกิจกรรมเพราะช่วงเวลาการพบกลุ่มการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนมีน้อย ในแต่ละชั่วโมงจะมาสอนแบบในระบบไม่ได้เพื่อให้ครอบคลุมกับเนื้อหาหลักสูตรที่เทียบเท่ากับในระบบ ครูจะต้องเป็นนักจัดการคือจัดการอย่างไรแบ่งสัปดาห์ส่วนอย่างไรให้ผู้เรียนไปเรียนรู้อย่างไร แต่เมื่ออบรมแล้วครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนรู้หมดทุกอย่างว่าจะต้องทำแผนการเรียนรู้อย่างไร เช่น ยาก ปานกลาง ง่าย แต่เมื่อทำแผนสาระการเรียนรู้แล้วเราไม่นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและก็ใช้จริง ๆ แต่บางคนก็ทำแผนแต่ก็ไม่ได้ใช้ สาเหตุอาจมาจากมีกิจกรรมอื่นๆ แทรกเข้ามาในการเรียนการสอน เช่น เดินรณรงค์ประชาธิปไตย ซึ่งแผนที่วางไว้ในแต่ละอาทิตย์ก็ไม่ได้ทำซึ่งส่งผลต่อเวลาเรียนซึ่งมีน้อยอยู่แล้วจึงทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประเด็นหลักในการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถให้แก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คืออบรมมวลความรู้ทั้งหมดให้ครูแล้วก่อนที่จะไปปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แต่ที่สิ่งที่สำคัญคือตัวครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเองจะนำความรู้ที่ได้รับมานั้นไปใช้หรือไม่

ถาม : ท่านคิดว่าการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในชุมชนนั้นจะมีเกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการในชุมชนอย่างไร

ตอบ : โดยหลักการเห็นด้วยที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดตั้งอยู่ในชุมชนเพราะนอกจากนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนจะได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแล้ว ต้องให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนได้มีโอกาสได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพียงแต่ในกรุงเทพมหานคร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเน้นการจัดการศึกษาพื้นฐานแต่โดยหลักการจะต้องจัดทุกกิจกรรม ทั้งเวทีประชาคมก็ต้องทำที่ชุมชน การจัดอาชีพ ทักษะชีวิตก็ต้องจัดในชุมชน แล้วเวลาทำแผนซึ่งเป็นแผนแต่ละปีแผนที่ทำนั้นจะต้องมาจากชุมชน ซึ่งการศึกษานอกโรงเรียนของเราก็มีสังกัดแห่งที่จะทำแผนแบบนั้น ซึ่งคนประสานในการจัดทำแผนที่สำคัญ คือครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพราะทำงานอยู่ในชุมชน รู้ความต้องการของคนในชุมชน หากรู้ความต้องการของชุมชนว่าต้องการความรู้พื้นฐานเท่าไร อาชีพเท่าไรแล้วทำแผนเสนอขึ้นไปจากความต้องการของชุมชนมันก็จะเป็นอย่างไรที่มีคุณค่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของการศึกษา

นอกโรงเรียน แต่ในปัจจุบันนี้ยังมีสถานศึกษาที่ทำแบบนี้น้อยมากเพราะฉะนั้นในปัจจุบันนี้คนในชุมชนบางชุมชนยังไม่รู้จักงานการศึกษา นอกโรงเรียน

ถาม : ท่านคิดว่าการที่ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1 พยายามผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนนั้นจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างไร

ตอบ : ประโยชน์ที่ศูนย์การเรียนชุมชนมีอยู่ในชุมชนนั้นจะเป็นประโยชน์แก่คนในชุมชนเป็นอย่างมากในเรื่องการศึกษาและการยกระดับคุณภาพชีวิต แต่ในปัจจุบันเรายังไม่ได้ทำอย่างหลักการที่วางไว้เนื่องจากปัจจัยหลายๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นในด้านตัวครู สถานที่ ความไม่เข้าใจของคนในชุมชน ซึ่งนี่ก็เป็นส่วนประกอบหลายส่วนที่ทำให้ทองว่าศูนย์การเรียนชุมชนยังไม่ค่อยเห็นผลสักเท่าไร ยกเว้นในเขตที่เป็นชายเมือง เช่น บางขุนเทียนเพราะศูนย์การเรียนของเขตบางขุนเทียนนั้นประชาชนมีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนชุมชนมากเนื่องจากแถบนั้นยังมีความเป็นชนบทอยู่มาก ซึ่งประชาชนมีเวลาว่างที่จะมาร่วมกิจกรรมกับศูนย์การเรียนชุมชนกับทางวัด ซึ่งประชาชนในชุมชนนั้นสามารถทำศูนย์การเรียนให้เป็นของชุมชนได้จริงๆ แต่ว่าในเขตเมืองนั้นค่อนข้างจะทำได้ยากเพราะประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างไม่ค่อยอยู่ในชุมชนตอนเย็นถึงจะกลับมา เสาร์-อาทิตย์ก็ไม่อยู่บ้าน เมื่อมีกิจกรรมในศูนย์การเรียนชุมชนก็ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งหากคนกลุ่มนี้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก แต่เนื่องจากในปัจจุบันยังขัดข้องยังเป็นอุปสรรคอยู่ ผู้ดำเนินกิจกรรมหลักของการศึกษา นอกโรงเรียนคือครูศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งครูศูนย์การเรียนชุมชนที่มีประสบการณ์ที่เก่งก็มีการเปลี่ยนงาน มีครูใหม่เข้ามาจึงจำเป็นต้องมีการฝึกครูใหม่จึงคิดว่าการที่ครูศูนย์การเรียนชุมชนดำเนินงานไม่ต่อเนื่องจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ศูนย์การเรียนชุมชนมีโอกาสสัมฤทธิ์ผลมันไกลไป

ถาม : ท่านมีวิธีการอย่างไรในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แนวคิด นโยบาย ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1

ตอบ : ใช้ยุทธศาสตร์ลู่ถึงที่ คือ ครูศูนย์การเรียนชุมชน เจ้าหน้าที่ทุกคนของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนเขตลู่ถึงที่ไปประชาสัมพันธ์ไปบอกสื่อสารกับประชาชนให้รู้เรื่อง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้มาประมาณ 2-3 ปีแล้ว ซึ่งก็ได้ผลดี แต่อีกส่วนหนึ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนให้มากขึ้น และก็มี การประชาสัมพันธ์ระดับกรม ระดับสำนักฯ ต้องทำให้มากกว่านี้ ซึ่งแต่ละระดับจะต้องทำความเข้าใจในแต่ละระดับให้ประชาชนเข้าใจให้ชัดเจนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ถาม : ในการจัดทำเอกสาร สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่แนวคิดและนโยบายในการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน มีขั้นตอนการจัดทำและวิธีการจัดทำอย่างไร

ตอบ : เท่าที่ติดตาม ณ วันนี้ สื่อที่ใช้เหมาะสมกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ แต่ก็ไม่สามารถชี้ชัดได้ทั้งหมดว่าตัวไหนดีที่สุด เช่น แผ่นพับ หรือว่าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ มันก็แล้วแต่บริบทของชุมชนแต่ละชุมชนว่าประชาชนสนใจอะไร แต่เท่าที่ดูแล้วส่วนใหญ่ นักศึกษาการศึกษา นอกโรงเรียนส่วนใหญ่ที่มารับบริการส่วนใหญ่ ถามว่ารู้

จากงานศึกษานอกโรงเรียนจากแหล่งใด ส่วนใหญ่รู้มาจากปากต่อปาก หรือไม่เพื่อที่เคยมารับบริการชักนำมา กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน บอกมา ซึ่งโดยส่วนตัวคิดว่าสื่อบุคคลสำคัญที่สุดในการประชาสัมพันธ์

ถาม : ท่านได้เข้าร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่อย่างไร

ตอบ : ทุกขั้นตอนของการดำเนินงานศึกษานิเทศก์ต้องเข้าร่วมเพราะเป็นหน้าที่ตั้งแต่ประชุมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามปกติจะมีการจัดอบรมซึ่งในการอบรมนั้นไม่แน่ว่าจะไปขึ้นอยู่กับนโยบายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 และงบประมาณ แต่ในการประชุมสัมมนาแก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นอย่างน้อยหนึ่งต้องจัด 2 ครั้ง คือ ก่อนเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียน ส่วนในการนิเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะมีการนิเทศเทอมละ 3 ครั้ง

ถาม : ท่านได้ช่วยเหลือครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการประสานงานและแสวงหาเครือข่ายในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนหรือไม่อย่างไร

ตอบ : แล้วแต่ความต้องการของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตหากมีที่ไหนขอความร่วมมือมา ขอความช่วยเหลือมาก็จะไปทุกศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ยกเว้นศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตไหนไม่ต้องการก็จะไม่ไป ทุกวันนี้ใช้ทฤษฎีใหม่ในการปฏิบัติงาน คือสถานศึกษาไหน หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไหนต้องการความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ก็จะไป ขอให้บอกมาโดยการดูแลช่วยเหลือ ชี้แนะ แนะนำ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและคนในชุมชน

ถาม : การที่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การจัดการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ในฐานะที่ท่านเป็นศึกษานิเทศก์ ท่านได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา หรือคำแนะนำแก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไรบ้าง

ตอบ : ในความเป็นจริงมีการนิเทศ แนะนำเสมอ แต่ว่าโดยหลักการของผู้บริหารสถานศึกษาหากมีครูคนไหนที่เก่งก็มีความจำเป็นที่จะดึงมาเพื่อช่วยทำงานหลายๆหน้าที่ แต่จริงๆ งานหลักคือการทำหน้าที่จัดการเรียนรู้จัดการศึกษาให้กับนักศึกษา กลุ่มเป้าหมายการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาสามัญเท่านั้นเป็นหลัก

ซึ่งในการนิเทศแต่ละครั้งจะมีการบอกว่าในแต่ละอาทิตย์จะต้องมีเวลาให้กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำแผนการสอน เตรียมแผนการสอนอาทิตย์ละ 1 วัน สำหรับเตรียมใบงาน เตรียมใบความรู้ ทำการบ้านว่าเมื่อตนเองไปพบกลุ่มจะต้องนำอะไรไปให้นักศึกษา แต่ทุกวันนี้แทบจะไม่มีเลยถึงมีก็น้อยเพราะแม้แต่เอาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไปทำงานในสำนักงานเสีย

มากกว่า ทำให้เวลาของครูเหลือน้อยแล้วก็ทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมตัวในการสอน ทำให้เวลาสอนก็ต้องไปตายเอาดาบหน้าแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นผลมาจากการไม่ได้เตรียมการสอน ครูที่เป็นลักษณะแบบนี้มีเยอะมาก

ถาม : ท่านได้มีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอบ : เป็นประจำทั้งโดยการอบรม โดยการประชุม การนิเทศทุกรูปแบบที่จะไปทำความเข้าใจแต่ไม่สู่ความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย คือมีการเข้าและลาออกบ่อย อาจเนื่องมาจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในชุมชน อากาศร้อนอยู่ไม่ได้ จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนงานทำให้การจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่สัมฤทธิ์ผล ไม่เป็นไรก็ถือว่างานการศึกษาออกโรงเรียนได้ผลิตคนที่มีประสิทธิภาพเข้าสู่สังคม

ถาม : ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรในการพิจารณาข้อตกลงในการปฏิบัติงานระหว่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขต และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สัมพันธ์และส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้นักศึกษาและผู้มารับบริการการศึกษาออกโรงเรียนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

ตอบ : มีผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 เป็นคนให้นโยบายเวลาทำงานว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องทำงานมีบทบาทหน้าที่อย่างไร หุยนต์วันไหน ศึกษาในเทศก์ก็ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการ ซึ่งกำหนดเป็นนโยบายและสั่งการไปที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขต ให้ปฏิบัติตามนโยบายนี้ว่าบทบาทหน้าที่เป็นไปตามนี้ แต่สิ่งที่กำหนดไม่สามารถเป็นไปได้เท่าที่ควรเพราะมีข้อจำกัดของบุคลากรของแต่ละศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขต เราจำเป็นจะต้องใช้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ไปทำงานอย่างอื่นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ตกลงกันไว้เลยทำไมได้ร้อยเปอร์เซ็นต์

ถาม : ท่านได้ไปนิเทศ พบปะเยี่ยมเยียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้างหรือไม่ และมีการพูดคุยเกี่ยวกับงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไร

ตอบ : ปีละไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง

ถาม : ท่านได้ทำการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลในการนิเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละที่อย่างไร โดยวิธีการใดและข้อมูลที่ได้มานั้น สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง

ตอบ : ณ วันนี้ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้จัดเก็บเลยในฐานะศึกษานิเทศก์ เพราะมีนโยบายให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตเป็นผู้จัดเก็บข้อมูล และมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้จัดเก็บ แต่ตอนนี้มีพนักงานราชการ มีครูอาสาสมัครเป็นผู้จัดเก็บ

ด้วย ซึ่งจะมีการทำแผน ทำผลรายงานการดำเนินงาน มีแฟ้มเป็นรายบุคคลซึ่งในแฟ้มนั้นก็จะ มีข้อมูลรายละเอียดๆ ซึ่งครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบอกนโยบายหลักการให้กับศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนเขตทำแฟ้มเฉพาะรายบุคคลของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งข้อมูลต่างๆ ในแฟ้มก็จะมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เราจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่

ถาม : ความสำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นอย่างไร

ตอบ : ความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจริงๆ เท่าที่เห็นมีน้อยแห่ง สาเหตุหลักๆ ประเด็นแรกก็คือสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวย เพราะสถานที่ที่ไปจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ไม่มั่นคง วันนี้เขาให้เราใช้พรมนี้ไม่ให้ใช้ เมื่อไหร่ไม่ให้เขาก็ยึดสถานที่คืน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไหนที่ไม่มั่นใจในความมั่นคงในเรื่องสถานที่เราก็คงจะไม่พัฒนา ประเด็นที่สองคืองบประมาณที่จะไปพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจริงๆ มีน้อย ประเด็นที่สามชุมชนยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรเพราะฉะนั้นในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังไม่เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเท่าที่ควร

ถาม : การกำกับ ดูแลให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดทำข้อมูลเครือข่ายที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ท่านมีแนวทางและวิธีปฏิบัติอย่างไร

ตอบ : แนวทางหลักจริงๆ ทุกวันนี้พยายามเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งในปัจจุบันข้อมูลต่างๆ เทคโนโลยีต่างๆ ก้าวหน้า ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็มีการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่ในระบบอินเทอร์เน็ตเมื่อเราเข้าเว็บไซต์ เพื่อหาข้อมูลก็สามารถเชื่อมโยงหาข้อมูลต่างๆ ที่เราต้องการมาได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อไปนิเทศก็จะบอกเสมอว่าเราสามารถหาข้อมูลต่างๆ ได้ผ่านจากอินเทอร์เน็ต เพราะในความเป็นจริงเราไม่จำเป็นจะต้องไปสำนักงานสถิติหรือสำนักงานเขตเพื่อหาข้อมูลประชากรในชุมชนแล้ว เราสามารถเข้าเว็บไซต์เพื่อหาข้อมูลที่เราต้องการได้โดยตรง ซึ่งของการศึกษานอกโรงเรียนของเรายังไม่เอาข้อมูลที่รับผิดชอบเข้าไปเผยแพร่ในเว็บไซต์

ถาม : ในการสรุปผลการนิเทศศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ท่านมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติอย่างไร

ตอบ : ให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละที่รายงานขึ้นมาเอง ยกเว้นถ้ารายงานมาแล้วไม่น่าเชื่อถือ ก็จะสุ่มตรวจ ที่ผ่านมาก็เจอว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่ได้ไปปฏิบัติหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้เท่าที่ควร เช่นบอกว่าปฏิบัติงานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ระหว่างเวลา 09.00 – 16.00 น. แต่เมื่อไปดูครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็ไม่ได้ไปปฏิบัติงานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ถาม : ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอบ : สิ่งที่เป็นในศูนย์การเรียนรู้ คือ

1. บุคลากรหรือครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ลงไปประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. ข้าราชการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพ ส่วนมากจะเป็นอาจารย์ 3

หลักใหญ่คือ ข้าราชการที่มีอยู่ในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตจะต้องเป็นหลักให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เนื่องจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นลูกจ้างชั่วคราว ไม่มีความมั่นคงในอาชีพเมื่อได้งานที่ดีกว่า มีความมั่นคงกว่าก็ลาออก เมื่อขาดครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ข้าราชการในศูนย์ฯ จะต้องปฏิบัติหน้าที่แทนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ และในกรณีมีครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาใหม่ ข้าราชการเหล่านี้ก็สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูได้ ซึ่งในปัจจุบันศักยภาพของข้าราชการเหล่านี้ยังมีน้อย ซึ่งถ้าให้ดีมีประสิทธิภาพของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ไปสู่เป้าหมายแล้วก็มีความต่อเนื่อง ตัวแปรหรือองค์ประกอบใหญ่ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จคือ ผู้อำนวยการหรือข้าราชการที่คอยกำกับดูแล ซึ่งจะให้กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็จะทำให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เข้าสู่มาตรฐานเพื่อประโยชน์ของประชาชนที่มาใช้บริการจากศูนย์การเรียนรู้

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตในเรื่องประสิทธิผลในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สังกัดศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : แนวคิดและปรัชญาในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการจัดการศึกษาภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวคิดของท่านเป็นอย่างไร	ตอบ : แนวคิดของผมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการที่จะจัดการศึกษาออกโรงเรียนและอัยาศัยไม่ว่าจะเป็นการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยชุมชนนั้นๆ ต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และต้องมีรูปแบบของโครงสร้างคือต้องมีคณะกรรมการบริหารชุมชน โดยอาจจะมีการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของการศึกษาออกโรงเรียนไปเป็นเลขานุการ เพราะฉะนั้นเมื่อเรามีโครงสร้างแล้วศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของเราจะมีภารกิจในการดำเนินงานตามภารกิจที่เราได้พูดไว้ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนี้เป็นไปได้ว่าจะมีสถานที่ที่เป็นเอกเทศ ผมเห็นหลายๆศูนย์ไม่เป็นเอกเทศมีไปอาศัยอยู่ในวัดอยากให้เป็นเอกเทศที่คนสามารถที่จะติดต่อได้สะดวก	ตอบ : ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมันก็คือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ในชุมชน ปรัชญาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือ การทำอะไรก็ได้ที่ให้มีโอกาสของการศึกษาเข้าไปอยู่ในชุมชนนั้นๆ คือถ้าสังคมจะมีการเรียนรู้ได้จะต้องมีจุดที่เรียนรู้สำหรับคนในชุมชน เพราะฉะนั้นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือที่หรือแหล่งที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของคนในชุมชน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นพัฒนามาจากที่อ่านหนังสือ ในอดีตการศึกษาออกโรงเรียนใช้คำว่าที่อ่านหนังสือพิมพ์ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและก็เป็นแหล่งการเรียนรู้แล้วก็พัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เดิมเป็นเพียงที่ใช้อ่านหนังสือแต่ปัจจุบันมันหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเรื่องของกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ภายในชุมชนเพื่อให้ใกล้ชิดกับชาวบ้าน	ตอบ : ปรัชญาในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ลงไปอยู่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำงานประสานงานกับชุมชนให้ชุมชนมีส่วนร่วมและมีแบบสอบถามนำไปสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาอาชีพให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนของเรา

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : หลักการและวิธีปฏิบัติในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดเป็นอย่างไร	ตอบ : ในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดเรามองเชิงระบบ คือ Input Process Output ในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไปดำเนินงาน เราก็คือผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาการบริหารผมคิดว่าในการไปดูแลตรงนั้น ถ้ามองเชิงระบบมันต้องมีปัจจัยที่ค่อนข้างที่จะจำกัดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของงบประมาณสถานที่ แต่เราก็สามารถบริหารได้ใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้ชุมชนมาช่วยกัน โดยใช้องค์กรนักศึกษาบ้าง ใช้บริษัทห้างร้านต่างๆ เข้ามาช่วยเพื่อที่จะให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน	ตอบ : ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็เป็นของชุมชน ถ้าตราบใดที่เป็นของราชการของหน่วยงานของเรา หรือของสถานศึกษาของเรามันก็เท่ากับเราจะไปทำให้เขามันก็จะไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าเขาไม่มาทำหลักการที่สำคัญที่สุดของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคือการมีส่วนร่วมของประชาชน ถ้าประชาชนไม่มีส่วนร่วมก็ไม่มีประโยชน์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนถ้าชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมมันลำบากเพราะฉะนั้นวิธีปฏิบัติในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดคือทำอย่างไรก็ได้ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของบุคลากรภายในชุมชนของเขาเอากิจกรรมที่เขาเคยทำมารวมไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งกิจกรรมของเขามีอยู่แล้วในชุมชนเราก็เอาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม	ตอบ : มีการกระจายอำนาจ ให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีอิสระในการคิดการดำเนินงาน พัฒนาให้มันไปสู่ชุมชนอย่างจริงจังยั่งยืน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านได้มีการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแก่ผู้นำชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้รับทราบ มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างไร	ตอบ : เรื่องของการดำเนินการเราก็มีการประชุมชี้แจงตั้งแต่ 1. ประชุมชี้แจงตั้งแต่ระดับสถานศึกษาของเรา ประชุมชี้แจงข้าราชการ ครูศรช. พนักงานราชการ ตลอดเวลา และเราก็มีการประชุมคณะกรรมการของศรช. ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงประชุมชี้แจงของนักศึกษา ให้เข้าใจเรื่องของกิจกรรมกศน.เพื่อที่จะได้ช่วยศรช.	ตอบ : บุคคลที่เกี่ยวข้องที่สำคัญที่สุดคือ ผู้นำชุมชน ในบางชุมชนผมเข้าไปทำเวทีประชาคมด้วยตัวเอง จริง ๆ แล้วในชุมชนแต่ละแห่งมีปัญหาของชุมชนเอง การประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานสิ่งที่สำคัญที่สุด คือจะต้องเอาปัญหาของเขาเป็นตัวตั้งแล้วเราก็พูดคุยในเรื่องปัญหาของเขา แล้วก็ให้ศรช.เป็นส่วนหนึ่งที่เขาจะมาแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ซึ่งผมก็ใช้การศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องจากในชุมชนนั้นมีคนเรียน กศน.ให้ใช้การศึกษาพื้นฐานวิชาพัฒนาสังคม โครงการที่พัฒนาชุมชนของเราเสียเลย 1. คนที่เกี่ยวข้องคือผู้นำชุมชน อันนี้สำคัญ 2. นักศึกษา กศน. ที่เป็นสายสามัญของเราก็เอาเขาไปเป็นกลไกที่จะช่วยพัฒนาชุมชนเพราะตรงนี้เขาจะต้องทำโครงการ 3. คนที่เกี่ยวข้องคือ พวกครูอาสาฯ 4.ครู ศรช. คนเหล่านี้เวลาเราทำ เราลงพื้นที่ เราต้องเอาคนเหล่านี้มาสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ในการสร้างความเข้าใจในที่ประชุม คงไม่ค่อยมีประโยชน์ มันจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อ เราลงไปทำเวทีประชาคม คือ	ตอบ : อันดับแรกเลยคือ จะมีการประชุมข้าราชการ เจ้าหน้าที่โดยประชุมทุกวันจันทร์แล้วก็ให้เขาไปดำเนินการในวันที่เขาลงชุมชน แล้ววันศุกร์ก็มีการสรุปผลให้ครูมารายงานว่าในการลงไปในชุมชนมีปัญหาหรืออุปสรรคอะไร และนอกจากนี้เราก็จะลงไปประสานงาน ตัวครู ศรช.ต้องไปประสานชุมชน แล้วในส่วนที่ครูได้ทำการนัดผู้นำชุมชนที่จะให้ผอ.เข้าไปประสานเข้าไปพูดคุย จัดเสวนา เราก็จะเข้าไปบางครั้งบางคราวในส่วนที่จำเป็น ในส่วนงานส่วนรวมที่ทำให้ กศน.กทม.1 ก็มีการจัดประชุมผู้นำชุมชนทั้งหมด 50 ชุมชน ในเขตตลิ่งชัน เนื่องจากว่า 50 ชุมชนนั้นแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขตตลิ่งชันและทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน 40 ทวีวัฒนา 10 ชุมชนในความรับผิดชอบเยอะจึงได้มี

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
		การจะดำเนินงานในชุมชนไหน ก็ไปเชิญคนในชุมชนนั้นมาคุยกัน เช่น พระ ผู้นำชุมชน เพื่อให้มันได้แนวทางการดำเนินงาน เพราะสภาพแต่ละชุมชนต่างกัน จะไปประชุมอยู่ที่ ศบจ. เป็นไปไม่ได้	การประชุมใหญ่ซึ่งจัดไปแล้วเมื่อปีที่แล้วที่โรงแรม SD อเวนิว ประชุมผู้นำชุมชนในเรื่องเพื่อสร้างเสริมให้รู้เกี่ยวกับงานการศึกษาออกโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร และให้ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้นำชุมชน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ท่านได้มีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการหรือไม่ อย่างไร และมีวิธีการจัดทำกิจกรรม หรือการกำหนดกิจกรรมไว้ในแผนปฏิบัติการอย่างไร	ตอบ : ศรช.ในสังกัดมีประมาณ 12 ศรช. ซึ่งแต่ละศรช.ก็มีกิจกรรม กิจกรรมที่เรามีแน่นอนก็คือ กิจกรรมการศึกษาพื้นฐาน ซึ่งนศ. 80 คนต่อครู 1 คน เรามีแน่นอนอยู่แล้ว ด้านกิจกรรมอื่นๆ มันก็มีหลากหลาย เช่น สอนวาดแผนที่ไทย การสอนพระเครื่อง อย่างนี้เราก็จัดซึ่งพวกนี้เราก็มีแผนเป็นแผนงานตามปีงบประมาณ ซึ่งตอนนี้ก็ดำเนินการไปหลายชุมชน ซึ่งก็ได้รับการต้อนรับจากชุมชนเป็นอย่างดี	ตอบ : กิจกรรมไม่ได้เป็นคนกำหนดเอง แต่ให้ชุมชนมาประชุมแล้วก็เขียนแผน เนื่องจากว่าคนที่เขาเป็นแนวร่วม ทำงานการศึกษานอกโรงเรียน เราก็เชิญเขามาประชุมเมื่อสิ้นปีงบประมาณประมาณเดือน สค.-กย. เชิญมาประชุม ในครั้งแรกที่ประชุมก็จะบอกเขาว่า กศน. มีกิจกรรมอะไรบ้าง หลังจากนั้นก็ให้เขาจัดเสนอแผนในการพัฒนาชุมชนตามสิ่งที่เคยได้คุยกัน แล้วมาระดมความคิดว่ามีกิจกรรมหรือโครงการอะไรที่จะช่วยแก้ปัญหา เพราะฉะนั้นแผนของ ศรช. ในสังกัดเกิดขึ้นจากคนในชุมชนเสนอขึ้นมาเอง ผอ. มีหน้าที่จัดสรรให้เป็นไปตามงบประมาณ ซึ่งคนในชุมชนรู้วิธีการเบิกจ่ายของ กศน. เพราะผมเคยให้ความรู้เขา งานของเขาก็เกิดขึ้นด้วยตัวเขา หลักการคือ เกิดขึ้นจากตัวเขา ถ้าเกิดขึ้นจากตัวผมก็เหมือนผมอยากไปสอน ปัญหาของเขาอยู่ตรงไหน ก็ให้เขาแก้ไข เราก็แค่เข้าไปช่วยเหลือเข้าไปแก้เข้าไปทำ	ตอบ : มีการทำแผนปฏิบัติงาน ศรช. ต้องมีแผนปฏิบัติงานทุกเดือนเพื่อส่ง ศบช. ว่าจะจัดโครงการอะไร มีแผนที่จะทำอะไร ทั้งสายสามัญ สายอาชีพ วิธีการจัดกิจกรรมหรือกำหนดกิจกรรมไว้เป็นอย่างไร พร้อมทั้งมีการรายงานผลการปฏิบัติงานด้วยในบางครั้งอาจจะไม่ได้ทำให้เป็นไปตามแผนเนื่องจากมีงานอื่นเข้ามาแทรก

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการจัดทำข้อมูลชุมชนอย่างไร หรือมีวิธีการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนอย่างไร	ตอบ : ในการให้คำปรึกษาครู ศรช. ก็มีการประชุมการจัดการความรู้ทุกสัปดาห์ จะมีการประชุมครูทุกวันศุกร์ ให้คำปรึกษาแก่ครู ศรช. พนักงานราชการ รวมถึงข้าราชการต่าง ๆ ด้วย	ตอบ : ข้อมูลชุมชนพยายามทำให้เป็นระบบ การจัดการข้อมูลระบบชุมชนสำคัญมาก ชาวบ้านบางคนไม่ค่อยให้ความสำคัญ ข้อมูลชุมชนมีหลาย ๆ เรื่องที่เราควรจะต้องรู้ เช่น ข้อมูลประชากร ข้อมูลการศึกษา ข้อมูลผู้สูงอายุ ข้อมูลของคนไม่เรียนหนังสือ ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลเหล่านี้จริง ๆ ก็อยากจะจัดให้เป็นระบบ ในสมัยก่อนที่ กศน. เราทำเรียกว่า Micro planning เป็นแผนจุลภาพ แต่ว่าคนของเราไม่ค่อยให้ความสำคัญกับมัน ข้อมูลที่ใช้ไม่ได้เอาเทคโนโลยีมาใช้เป็นแบบตารางสารสนเทศ ได้มาก็เก็บเข้าแฟ้มเอาไว้ พอถึงจริง ๆ มันไม่เป็นปัจจุบัน ก็พยายามและปรึกษากับ กศน. กทม.1 ว่าจะจัดข้อมูลเหล่านี้ด้วย MS excel ง่ายๆ ได้ Data ที่เราต้องการ ก็พยายามที่จะทำแต่ตามว่ายังดีพอมัย ในกทม. มันก็มีความเคลื่อนไหวของประชากรมีปัญหาทับซ้อนเกี่ยวกับประชากรแฝงบ้าง มันมีปัญหที่สำคัญเลยคือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรแฝง คนกลุ่มนี้	ตอบ : มีการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดเวลาในการจัดทำข้อมูลชุมชน หรือ L&C Base ซึ่งคนที่รับผิดชอบดูแลข้อมูลตรงนี้โดยตรงคือพนักงานราชการ และครูอาสาฯ ซึ่งครูอาสาฯ ก็จะได้ข้อมูลจากครูศรช. เพราะแต่ละศรช.จะมีข้อมูลชุมชนอยู่แล้วว่าชุมชนนี้ผู้นำชุมชนคือใคร

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
		เข้ามาบางทีก็เข้ามาสร้างปัญหาให้เรา ก็ต้องจัดการศึกษาให้กับประชากรแฝงนี้เหมือนกัน ประชากรแฝงนี้เปรียบเหมือนกับข้อมูลปริมาณ ซึ่งมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอด เพราะฉะนั้น ข้อมูลนั้นจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. ปริมาณ 2. คุณภาพ ในด้านคุณภาพนั้นน่าจะเล่า หรือพรรณนาให้เห็นถึงสภาพของชุมชน และก็การจัดเก็บข้อมูลที่ดีนั้นก็น่าจะมีการ Update ข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารจัดการ บางครั้งในการให้คำปรึกษา เรามีวิสัยทัศน์ในการที่จะคิดแต่พอในทางปฏิบัติ สรุปข้อมูลควรจะแบ่งเป็น 2 ส่วน 1. Primary คือ จากกระดาษที่จัดเก็บมา 2. ข้อมูลที่เป็นกระดาษมันมีแต่มันไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ครบถ้วน แต่ในส่วนที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้จำเป็นมาก เราอยากได้โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่เอาเข้ามาช่วยในการจัดการข้อมูล	

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านมีหลักการในการบริหารการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไร	ตอบ : ในการบริหารกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน หลักที่สำคัญจริง ๆ ผมมองว่า 1. หลักการประสานงาน เพราะการไปทำงานในชุมชนนั้น ถ้าครู ศรช. ไม่สามารถที่จะประสานงานกับผู้นำชุมชน ประสานงานกับชุมชน กิจกรรมทั้ง 4 ด้านนี้ไม่เกิด สิ่งที่สำคัญเป็นครู ศรช. ที่จะไปจัด นอกจากเขาจะมีความรู้เรื่อง กศน. แล้ว เขาต้องมีเรื่องของการประสานงาน ทำอย่างไรที่จะให้หน่วยงานอื่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะมาร่วมกันจะทำงานกับเราได้	ตอบ : 1. การศึกษาพื้นฐานจะขึ้นอยู่กับอาจารย์ ครู ศรช. ให้มีความสัมพันธ์กับผู้เรียน คือ 1) ศรช. ก็มี 1 ครู ถึงแม้ว่าจะอย่างไรก็มีหนึ่งครู หากในกรณีที่จำนวนนักศึกษามากกว่า 80 คน ก็ใช้ คปก. เข้ามาช่วย และพยายามใช้ครู คปก. ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นผู้ที่เกษียณอายุ หรือมีคุณงามความดีในอดีต พยายามที่จะใช้ผู้สูงอายุพยายามที่จะเข้ามาทำงานการศึกษาพื้นฐาน เหตุผลเพราะว่าเป็นหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุให้มีโอกาสทำงานหลังจากเกษียณอายุ 2) มีประสบการณ์มีความดีงามในตัวของเขา อยากให้มอบสิ่งที่ดีงามที่มีอยู่ในตัวให้แก่เด็กรุ่นหลัง หลักการบริหารเรื่องการจัดการศึกษาพื้นฐาน คือ 1.) ศูนย์การเรียนรู้ต่อครู ศรช. 1 คน 2.) ที่เหลือจากครู ศรช. ซึ่งเป็นผู้จัดการ ศรช. แล้วก็มี คปก. ซึ่งเป็นผู้สูงอายุซึ่งจะให้เขามาช่วยพัฒนาเยาวชนในสังคม	ตอบ : มีหลักยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ คือ ตามนโยบายของกรม 1. การลงถึงที่ การเข้าพบปะประชาชนในชุมชน 2. ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน คือ จะมีหลักสูตรสถานศึกษา ตรงนี้ที่ทำ คือ หลักสูตรระยะสั้น เช่น หลักสูตรการดูแลคุณแม่หลังคลอด การทำสปาในบ้าน การทำสมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม และการนวดกดจุดสะท้อนฝ่าเท้า การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตก็พยายามให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในชุมชน ส่วนพัฒนาสังคมและชุมชนจะมีเวทีเสวนาให้ถึงกลุ่มเป้าหมายจริง ๆ 3. ขยายแหล่งเรียนรู้ 4. ฝึกกำลังภาคีเครือข่าย 5. บริการเยี่ยมคุณภาพ

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
		2. งานพัฒนาอาชีพ มีปัญหาโดยทั่วไปว่าใน กทม.สภาพแวดล้อมไม่ค่อยได้เนื่องจากจะต้องไปประกอบอาชีพ เพราะฉะนั้นการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาอาชีพค่อนข้างยาก ก็ทำได้บ้างแต่ส่วนใหญ่ต้องยอมรับว่าวิธีการของ กศน. มีปัญหาในเรื่องของการรวมคนมาเรียนหนังสือ มันลำบาก ถ้าเราไม่พัฒนาวิธีการในเชิงหลักสูตรในเชิงการจัดการ ได้ทดลองอยู่ที่หนึ่งคือ ทำอย่างไรให้คนมาเรียนไม่มีรอบไม่มีรุ่น ได้ตกลงกับวิทยากรท้องถิ่น คือ ถ้ามีคนมาเรียน 1 คน ก็ให้สอนวิธี ได้ผลดีกว่าการรวมกลุ่ม อีกอย่างหนึ่งคือ มีอาชีพอยู่แล้วในชุมชนกลุ่มอาชีพเดียวกันก็มารวมกลุ่มกันก็ได้แต่นั่นแต่ถ้าจะเอาสิ่งใหม่ ๆ เข้ามามันค่อนข้างยาก 3. พัฒนาทักษะชีวิต เน้นเรื่องสุขภาพอนามัย การออกกำลังกาย เรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง การบริโภค ตรงนี้พอจะทำได้เพราะในแต่ละชุมชนก็มีอยู่แล้วที่มีการออกกำลังกาย แต่ก็ช้า ๆ ชาก ๆ เช่น แอโรบิก	

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
		4.) พัฒนาสังคมและชุมชน เราก็นำให้ ศรช.ให้เป็นศูนย์กลางการแก้ปัญหาของคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็ทำกิจกรรม/โครงการ โดยประยุกต์มาจากการศึกษาพื้นฐาน ใน 4 ด้าน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมากที่สุด เพราะโดยธรรมชาติของคนกทม.จะไม่มีการรวมกลุ่มและมีปัญหาในเรื่องการประกอบอาชีพ	

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ก่อนที่จะปฏิบัติงานประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่อย่างไร	ตอบ : ก่อนที่จะไปทำหน้าที่ครู ศรช. ก็มีการปฐมนิเทศก่อนให้เขาว่าเขาทำหน้าที่อะไร มีภารกิจ มี vision อย่างไร แล้วก็ ศรช.ที่เขาจะไปทำอยู่ที่ไหน อย่างไร และก็มีการประชุมทั้งก่อนระหว่าง หลังมีการประชุมอย่างต่อเนื่อง มีการให้ความรู้อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งทบท.1 ก็ให้ความรู้ด้วย	ตอบ : 1. มีคู่มือปฏิบัติ 2. มีการจัดอบรมให้ 3. แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งคู่มือทั้งฝึกอบรมสู่การลงภาคสนามไม่ได้ซึ่งคนที่เป็นพี่เลี้ยงที่ดีที่สุดของครู ศรช. ก็คือ ผอ. เพราะถ้าผอ.ไม่ลงภาคสนาม ผอ.ก็จะไม่รู้ไม่เห็นอะไร ผอ.ก็ให้ความรู้แก่ครู ศรช.ไม่ได้ ดีที่สุดคือทั้งผอ.และครู ศรช.ต้องไปด้วยกัน ไปเรียนรู้ปัญหาด้วยกัน ต้องทำความรู้จักชาวบ้านด้วยกัน มันจะยากครั้งแรกครั้งเดียว ครั้งต่อไปก็จะง่ายแล้ว	ตอบ : เพราะครู ศรช. มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เข้า ๆ ออก ๆ เพราะว่าความมั่นคงไม่ค่อยมี พอได้ครูใหม่มาเราก็จะต้องทำการปฐมนิเทศ แนะนำบทบาทหน้าที่ของเขา ให้เขาเรียนรู้งานก่อนสอนงานก่อน ก่อนที่จะมอบหมายงาน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านได้แนะนำหรือให้แนวทางในการทำงานร่วมกับชุมชนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไรบ้าง	ตอบ : ได้ให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลาว่าในการทำงานร่วมกันกับชุมชนนั้น จะต้องมีการทำตัวเป็นผู้ฟังที่ดีและจะต้องรู้จักกับการจัดการหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และที่สำคัญจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับชุมชนให้ถือว่าตัวเราเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนด้วย	ตอบ : สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ อย่าคิดว่าเราเก่งไปสอนคนอื่นได้ แต่เราจะต้องคิดให้ได้ว่าเรามีความรู้และเขารู้ปัญหาดีกว่าเรา ถ้าเราคิดว่าเราไปสอนเขามันล้มเหลวตั้งแต่แรกแล้ว หลักการง่ายๆ ของการทำงาน ศรช. คือ ปัญหาของเขา ความรู้ของเขาสำคัญกว่า เราไม่มีหน้าที่ที่จะเข้าไปสอนเขาโดยตรง เรามีหน้าที่ไปจัดการปัญหาของเขา ความรู้ของเขาเรียกว่า การจัดการเรียนรู้ ซึ่งเรามีหน้าที่ตรงนั้นเป็นผู้จัดการปัญหาของเขา ความรู้ของเขาเพราะฉะนั้น ทักษะครู ศรช. จะต้องมียุทธศาสตร์ในการควบคุมการสนทนาเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง คือ ทักษะสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์ถ้าไม่มีจะเข้าไปทำงานไม่ได้ เพราะเราจะต้องฟังความคิดเห็นของเขอะ ๆ เพราะฉะนั้นทักษะที่สำคัญคือ การจัดการปัญหาในชุมชน การจัดการความรู้ และทักษะที่ใช้บริหารจัดการความขัดแย้งในระหว่างที่มีการแสวงหาข้อมูล	ตอบ : ในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้น ในฐานะที่เป็นผู้บริหารก็ได้ให้คำแนะนำว่าให้คิดว่าชุมชนที่เราไปปฏิบัติหน้าที่นั้นเปรียบเสมือนบ้านของเราด้วย คือถ้าเราคิดว่าเราเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนนั้นในการคิดการปฏิบัติงานในชุมชนในการช่วยเหลือชุมชนมันก็จะง่ายขึ้นเยอะ สิ่งต่างๆ ที่ทำมันมาจากใจของเราที่คิดจะพัฒนาชุมชนช่วยเหลือชุมชนให้เข้มแข็ง

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านบริหารจัดการงบประมาณให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งเพียงใด และงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีเพียงพอหรือไม่มาจากแหล่งใดบ้าง	ตอบ : เรื่องงบประมาณก็จะจัดสรรมาที่ ศบข. แต่ก็ได้ให้ ศรช.แต่ละแห่งที่เขามีความพร้อมที่จะดำเนินงาน เขาก็จะเสนอโครงการเพื่อที่จะรับการสนับสนุนงบประมาณเรื่องของพื้นฐาน นศ. 80 คน งบประมาณก็รับไป ส่วนวิชาอื่น เป็นโหราศาสตร์ พระเครื่อง เขาก็ทำแผนโดยการสำรวจชุมชน ซึ่งในการทำแผน ศรช.ร่วมกับชุมชนในการจัดทำแผน เช่น ตอนนี้ก็ทำเรื่องอาหารว่างและอาหารจานเดียว	ตอบ : 1. งบประมาณของ กศน. ในกิจกรรมบางเรื่องในส่วนของกิจกรรมบางกิจกรรม ก็จะถูกแจกจ่ายไปกับแผนปฏิบัติการประจำปีอยู่แล้ว 2. โดยหลักแล้วไม่มีการจัดสรรงบประมาณใด ๆ ให้ ศรช.อยู่แล้ว ในการทำงานถ้าเริ่มต้นที่คำว่า งบประมาณ ทำแล้วไม่มีงบ งานก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มต้นด้วยวิธีการที่เราจะต้องบอกชาวบ้านว่า วิธีสำคัญกว่าเงิน เงินนั้นสำคัญน้อยกว่าวิธี ปัญหาของเขบางเรื่องอาจจะไม่ต้องใช้เงินก็ได้ ปัญหาของเขบางเรื่องอาจจะต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน่วยงานราชการหรือเอกชนยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือ งบประมาณของชุมชนนั้นจะได้มาจากการประสานงานอย่างชาญฉลาด คิดวิเคราะห์ว่าควรจะไปหาใคร ส่วนใหญ่ เราพยายามจะสอนให้เขาพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น หลังจากนั้นก็ให้หาทุนทางสังคม ให้เข้าไปหาความร่วมมือจากภาครัฐ ในหลาย ๆ เรื่อง บางครั้งไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้งบประมาณ	ตอบ : ศบข. รับนโยบายจาก กศน.กทม. 1 ซึ่ง กศน.กทม.1 จะเป็นผู้ควบคุมดูแลเกี่ยวกับงานการเงิน ดูแลงบปม. ทั้งหมดแล้ว จัดสรรมาให้เขต ซึ่ง ศบข. เป็นหน่วยงานย่อย คือ การกระจายงบตรงนี้ คือ ต้องขึ้นอยู่กับ ศน.กทม.1 และมีการหาทุนทางสังคมซึ่งเป็นเรื่องของครู ศรช.แต่ละคนที่หาทุนทางสังคม เพราะในการพัฒนา ศรช.จะใช้แต่งปม.เพียงอย่างเดียวคงไม่พอ ตอนนี้ที่ทำโดยอาศัยการประสานงานกับเครือข่าย เช่น วิทยาลัยทองสุข เขตทวีวัฒนา save E เป็นศูนย์การเรียนรู้ของวิทยาลัยกรุงเทพ ที่ได้ประสานงานกับสองหน่วยงานนี้ ทาง ศบข.ไม่ได้ งบประมาณอะไรจากหน่วยงานนี้แต่จะได้สถานที่ ได้อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถใช้ในการเรียนการสอน ซึ่ง งบประมาณจริง ๆ ที่ได้รับน้อยไม่เพียงพอ

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านมีการสนับสนุนส่งเสริมวัสดุ อุปกรณ์การเรียน ได้แก่ หนังสือแบบเรียน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานไวท์บอร์ด ให้กับศูนย์การเรียนชุมชนอย่างไร	ตอบ : มี เรามีสนับสนุน ทาง ศบข. มีการให้ยืมไปและก็มีการจัดซื้อจัดหาให้ บางทีก็ขอบริจาคจากที่อื่น ตอนนี้ก็ได้คอมพิวเตอร์มาจากบริษัทแห่งหนึ่ง จำนวน 25 เครื่อง ที่จะดำเนินการในการสนับสนุนกิจกรรมงาน กศน.	ตอบ : มีในระดับหนึ่ง ถือว่าไม่มาก ถ้าเทียบแล้วไม่น่าจะเกิน ร้อยละ 20-30% เพราะว่า ในความไม่คล่องตัวของทางราชการ คุรุภัณฑ์ของทางราชการไปใช้ในชุมชนอาจจะหายไปบ้าง มีปัญหาในแง่ของการจัดการ เราก็แสวงหาความร่วมมือ การสนับสนุนจากภายนอกบ้าง หนังสือแบบเรียน กศน. กทม.1 พิมพ์ให้เราก็นำไปแจกให้นักศึกษาใช้ ซึ่งมีสูญหายบ้าง ก็มีปัญหากับคนที่ควบคุมทั้งผู้ให้ผู้รับก็ไม่อยากรับผิดชอบ หาก ทรัพย์สินขาดเหลืออะไรก็มาเบิกได้	ตอบ : หนังสือแบบเรียนได้รับการสนับสนุนจาก ศน.กทม.1 ส่วนโต๊ะ เก้าอี้ อันนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนทางสังคม ซึ่งได้รับสนับสนุนจากนศ.ที่มาใช้บริการ หรือช่วยบริจาค และในบางครั้งก็มีบางชุมชนที่มีช่วยเหลือบ้าง และก็มีบางส่วนที่มาจากเงินบำรุงการศึกษาของ ศบข.
ถาม : ในการจัดหาส่งเสริมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้รับบริการหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอท่านมีแนวคิดในการดำเนินการต่อไปอย่างไร หรือท่านได้ดำเนินการต่อไปอย่างไร	ตอบ : ถ้าพูดถึงว่าเพียงพอไม่ ยังไม่เพียงพอ แต่ว่าโดยใช่ผู้เรียนหรือชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยใช้ทุนทางสังคมมาสนับสนุน	ตอบ : ก็มีนะแต่ถือว่าไม่เพียงพอแต่ในความเป็นจริงก็ยังเป็นอุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัยแต่ก็มีเครือข่ายที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนในส่วน of วัสดุ อุปกรณ์บ้าง	ตอบ : ครูจะทราบว่าต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์ร่วมกันกับเครือข่าย และก็วัสดุ อุปกรณ์ที่เราได้มามันไม่เพียงพอ ถ้าเปรียบเทียบกับบริษัทเอกชน เราก็ขาดทุน เพราะฉะนั้นเราจะใช้อย่างประหยัดและต้องสื่อความเข้าใจกับผู้เรียนในภายใต้การบริหารงาน งบประมาณ. เช่นนี้เราต้องทำให้เกิดคุณภาพ เพราะ งบ.จำกัด แต่บางครั้งผู้เรียนก็เข้าใจ เขาก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านมีแนวทางอย่างไรในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อให้สนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการ	ตอบ : เรื่องของศรช.เราจะต้องมีการสำรวจก่อนว่าเขาต้องการที่จะเรียนอะไรและต้องการที่จะเรียนที่ชุมชนไหน ก็มีการสำรวจและจัดกิจกรรมให้	ตอบ : ศรช.จะอย่างไรให้เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จของชุมชน เพราะฉะนั้นการจัดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ มันควรจะเอาหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามารวมกัน โครงการต่าง ๆ ก็ควรจะได้รับความร่วมมือจากภาคราชการที่มีหน้าที่คล้ายคลึงกัน เพราะฉะนั้นในการจัดกิจกรรม/โครงการในสังกัดได้ประสานงานกับกรมการพัฒนาชุมชน สถานีตำรวจ หน่วยงานเหล่านี้จะมาทำงานเป็นภาคีเครือข่ายแล้วก็ร่วมกันดำเนินงานใน ศรช. เราพยายามขจัดความซ้ำซ้อนของภารกิจโดยให้คนเหล่านี้เข้ามาทำงานใน ศรช. ถ้าสมมติว่ามีศูนย์บริการสาธารณสุขอยู่ด้วย เราก็เอาศูนย์บริการสาธารณสุขกับศรช.มาอยู่ด้วยกัน ถ้าเราทำได้เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่อยู่ในชุมชนที่ภาคเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานทุกภาคเอากิจกรรมมาไว้ตรงนั้น มันก็เหมือนกับเป็นทั้ง ศรช.ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนจริง ๆ แต่ถ้าแยก ศรช.บ้าง ศูนย์สาธารณสุขบ้าง ปัญหาที่ตามมาก็คือการไม่ประสานกันและท้ายสุดก็ไปไม่รอดเรื่องสำรวจชุมชนก็มาประชุมตรงนี้	ตอบ : แนวทางก็คือ มีแบบสอบถามหรือลงไปพบปะกับผู้ให้บริการว่ามีความต้องการที่จะเรียนวิชาอะไร ประกอบอาชีพอะไร ซึ่งหากเราจัดวิชาชีพมาให้ผู้เรียนแล้ว เช่น ร้อยลูกปัด บางทีอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในบางครั้งความต้องการอาชีพ เช่น ช่อมมือถือ กลุ่มเป้าหมายอาจต้องการตรงนี้ เพราะความรู้ที่ได้นอกเหนือจากได้รับความรู้แล้วยังสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และอีกอย่างคือกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ก็ต้องดูบริบทของชุมชนด้วยเช่น ด齡ชน ชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม มีการปลูกสมุนไพร ก็เลยจัดโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับสมุนไพร หรือชุมชนนั้นมีพวกภูมิปัญญาเยอะก็จะเน้นไปด้านนวด ซึ่งสรุปคือ เน้นให้ตรงตามความต้องการและบริบทของชุมชน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านมามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง และท่านได้เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหอย่างไร	ตอบ : โดยส่วนรวมเรื่องของปัญหาของศรช. โดยภาพรวมแทบจะไม่มีแต่จะปัญหาบ้าง เรื่องของสถานที่ บางแห่งที่บอกแล้วว่าสถานที่มันไม่เป็นเอกเทศ เมื่อมันมีปัญหาเราก็ต้องเข้าไปพูดคุยกับทางผู้นำชุมชน เจริญกับวัด ถ้าไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องมีการย้าย ต้องไปหาสถานที่ใหม่ให้เขานี้ก็เป็นประเด็นที่มีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ส่วนใหญก็สามารถดำเนินการได้	ตอบ : ส่วนใหญ่ในเขตบางขุนเทียนจะไม่มีปัญหาในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แต่ถ้ามีปัญหาจะเป็นในส่วนของสถานที่ที่ใช้สำหรับในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แต่ในเขตบางขุนเทียนนี้จะได้เปรียบกว่าเขตอื่นๆ คือพื้นที่จะค่อนข้างเหมือนกับต่างจังหวัดในการให้ความช่วยเหลือจะมีมากจึงทำให้ไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไรนัก	ตอบ : ปัญหาการดำเนินงานของ ศรช. ที่ผ่านมา ส่วนมากอุปสรรคคือ หาสถานที่ลำบาก ถ้ามีก็ไม่ใช่เอกเทศ แต่บางทีก็ให้สถานที่แต่ให้เฉพาะมาทำการเรียนการสอน ซึ่งถ้าเป็นปัญหาในด้านสถานที่ส่วนมากแล้ว ผอ. จะต้องลงไปเจรจาในเรื่องการขอใช้สถานที่ บางครั้งจะต้องมีการใช้ทฤษฎี me give มี take คือ บางครั้งเขาให้สถานที่ที่เราใช้ บางครั้งเราต้องประชาสัมพันธ์ให้ นศ. ใช้บริการของเขาบ้างเป็นการแลกเปลี่ยนกัน การลงไปแก้ไขปัญหในชุมชนในบางครั้งครู ศรช. เข้าไปในชุมชนอาจจะทำงานยากนิดหนึ่ง เพราะ ศรช. ในต่างจังหวัดกับ ศรช. ในกทม. จะไม่เหมือนกันเลย ต่างจังหวัดเราเข้าไปติดต่อที่กำนันผู้ใหญ่บ้านหรือไปที่กลุ่มแม่บ้านก็สามารถจัดกิจกรรมได้ ซึ่งในกทม. ประชาชนมีการย้ายถิ่นเข้ามา

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : ท่านคิดว่าจำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในแต่ละศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตมีความเพียงพอต่อการให้บริการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหรือไม่	ตอบ : ถ้ามองในภาพรวม ครู ศรช.ในสังกัดก็อยู่ในเกณฑ์ที่พอรับได้ แต่ก็ถ้าได้ปรับจากเดิม นศ. 80 ต่อครู 1 คน เป็น นศ. 40 คนต่อครู 1 คน ผมคิดว่าจะทำให้คุณภาพและประสิทธิภาพของ นศ.มีมากขึ้น	ตอบ : จำนวนครูพอ แต่ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ไปทำงานใน ศรช. ครูต้องมาทำงานที่ ศบช. เพราะฉะนั้นครู ศรช.ของ กศน. ถูกใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ เพราะ 1 ศรช.ต้องมีครูหนึ่งคน เพราะฉะนั้นครูพอเพียงแต่ไม่ได้ส่งครูปฏิบัติงานใน ศรช.หรือไม่ ถ้าไม่ไปอยู่แบบเต็มเวลาก็อยู่แบบมีวันทีไปแบบวันเวลาที่กำหนด	อย่างจัดเสวนาเราก็ไม่อยากมานั่งเรียน เขาอยากได้สตางค์ เราจะต้องมีกุศโลบายที่จะทำให้คนได้รับความรู้จากเรา และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตรงนี้สำคัญ ตอบ : คิดว่าไม่เพียงพอ เพราะชุมชนในสังกัดมีมากทำให้ครูดูแลไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการที่จะดำเนินการให้งาน กศน. เป็นงานการศึกษาเห็นผลชัด ซึ่ง นศ. 80 คนต่อครู 1 คน คิดว่ามากเกินไป และพูดเสมอว่าปริมาณกับคุณภาพไปด้วยกันไม่ได้ เพราะถ้าปริมาณมาก การที่เราดูแลมันไม่ทั่วถึง แต่นโยบายของ กศน. เน้นว่าครูไม่จำเป็นจะต้องสอนแบบในระบบ แต่ครูจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ผู้อำนวยการ คนที่ 1	ผู้อำนวยการ คนที่ 2	ผู้อำนวยการ คนที่ 3
ถาม : จำนวนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของท่านที่ได้รับการพัฒนาแล้วและอยู่ระหว่างการพัฒนามีกี่แห่งที่ใดบ้าง และท่านคิดว่าสาเหตุที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งพัฒนาได้ไม่พร้อมกันนั้นมาจากสาเหตุอะไร	ตอบ : ตอนนี้ ศรช. ในสังกัดอยู่ในช่วงพัฒนาอยู่ประมาณ 2-3 แห่ง ส่วนสาเหตุที่ว่าแต่ละแห่งพัฒนาได้ไม่พร้อมกันนั้นเป็นผลมาจากรื่องของปัจจัยอื่น ๆ เช่น จากครู ศรช. เพราะเมื่อเข้ามาทำงานสักพักก็ลาออก เมื่อหาครูคนใหม่มาทดแทนก็ต้องมีการฝึกฝนเรียนรู้งานใหม่อีก ทำให้ ศรช. พัฒนาช้าไป ส่วนประเด็นที่สองเรื่องของความเข้าใจงาน กศน. กับชุมชนก็ไม่เข้าใจ คิดว่าเราเอาสถานที่ไปทำอะไร อันนี้เราก็ต้องเสริมสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน	ตอบ : สาเหตุมีอยู่ 2 เรื่อง คือ 1. ครู ศรช. เข้าใจวิธีการที่จะแสวงหาความร่วมมือหรือการประสานงานมีมนุษยสัมพันธ์หรือไม่ เพราะครู ศรช. เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่จะทำให้ ศรช. พัฒนาวิธีการคิดของครู ศรช. ต้องเข้าใจกระบวนการประชาธิปไตยคือนำประชาธิปไตยมาใช้กับชาวบ้าน ถ้าเขามีทักษะทางประชาธิปไตยดี จัดความขัดแย้งได้ดี แสวงหาความร่วมมือ เก่งมันก็จะพัฒนา 2. ชาวบ้านในแต่ละชุมชนมีความร่วมมือไม่เท่ากันในแต่ละชุมชน สภาพชุมชนสภาพการณ์ประกอบอาชีพ ปัจจัยนี้ก็เป็นตัวแปรที่สำคัญว่าศรช. จะเจริญหรือไม่เจริญก็ขึ้นอยู่กับชาวบ้าน ศรช. ทั้งหมด 19 ศรช. ศรช. ที่พัฒนาแล้ว 11 ศรช. ศรช. ที่อยู่ระหว่างพัฒนา 8 ศรช. ถ้า ศรช. ไหนมีคนรับผิดชอบโดยตรงมันก็จะพัฒนาได้เร็ว ในทม. ประชาชนไม่ร่วมมือและไม่ประสานกัน และไม่มีกลไกที่ทำให้คนในชุมชนหันหน้าเข้าหากันทำให้พัฒนายาก	ตอบ : ความจำเป็นทั้งด้าน งบประมาณ จำกัด บวกกับสถานที่ แล้วข้อจำกัด เรื่องพื้นที่ที่จะไปอยู่กับเขาไม่เพียงพอ และตัวครูก็มีผลในเรื่องของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน บางคนประสานงานในชุมชนได้ดี ชุมชนนั้นก็ให้สถานที่เลย ชุมชนให้ความร่วมมืออย่างดี แต่บางคนไม่ออกพื้นที่ ไม่สนใจไม่พัฒนา ซึ่งศรช. ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงจะสำเร็จ และที่สำคัญชุมชนก็ต้องให้ความร่วมมือด้วย

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านมีแนวคิดและปรัชญาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนหรือผู้มารับบริการภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไร	ตอบ : โดยมีหลักการศึกษาตลอดชีวิต เป็นหลัก ปรัชญาในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นเป้าหมายภาพรวมของงานการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อสังคมร่วมกัน แม้ว่านักการศึกษานอกโรงเรียนจะอยู่คนละแห่งต่างคนต่างก็ทำงาน แต่ก็สามารถทำงานไปในทิศทางเดียวกัน การศึกษานอกโรงเรียนเป็นสาขาวิชาที่มีลักษณะผสมผสาน มีลักษณะดังนี้เป็นการพัฒนาความเจริญส่วนบุคคล สติปัญญา เหตุผล สังคม จริยธรรมและคุณธรรม การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง รับผิดชอบตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ และพัฒนาชุมชนและสังคมได้	ตอบ : แนวคิดในการจัดการศึกษาให้กับผู้มารับบริการหรือนักศึกษา กศน. คือ ภายใต้ปรัชญาที่เป็นพื้นฐานของ กศน. ได้แก่ ปรัชญา “คิดเป็น” การจัดการศึกษาให้กับนักศึกษา จึงได้จัดทำ ดังนี้ 1. สร้างโอกาสและทางเลือกทางการศึกษา แก่ทุกคน 2. ยึดการเรียนรู้การสอน เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง คิดเป็น ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 3. จัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับสภาพปัญหาวิถีชีวิต บุรณาการสาระต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน 4. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน 5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา 6. ประสานผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ	ตอบ : แนวคิดและปรัชญาในการจัดการศึกษาให้กับ นศ.การศึกษานอกโรงเรียนหรือผู้มารับบริการนั้น ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน ศรช. ซึ่งบทบาทที่ได้รับจะอยู่ในส่วนของครู ศรช. คือจะต้องจัดการศึกษาให้กับคนในชุมชนให้กับ นศ.กศน. หรือผู้มาใช้บริการต่าง ๆ จาก ศรช. นั้น ก็คิดว่าแนวคิดและปรัชญาที่สำคัญที่สุดคือ เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต หากเน้นให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ก็จะเป็นการสอดรับแนวคิดในการจัดการศึกษาให้กับคนในชุมชนซึ่งเน้นให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : หลักการและแนวปฏิบัติงานภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ท่านรับผิดชอบอยู่อย่างไร	ตอบ : 1. การประชาสัมพันธ์ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักเกณฑ์วิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน วิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ การจบหลักสูตร และการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ผู้สนใจมาสมัครเรียน นอกจากการประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนแล้ว ยังมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะแนวแก่นักศึกษาก่อนลงทะเบียนเรียน ดำเนินการเกี่ยวกับการรับสมัครและการลงทะเบียนของนักศึกษา 2. การปฐมนิเทศ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การทำโครงการงาน การสอนเสริม การทำกิจกรรมคุณภาพชีวิต สถานที่ในการพบกลุ่ม แนะนำแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ในการค้นคว้าเพิ่มเติม	ตอบ : 1. ร่วมวางแผนการเรียนรู้กับผู้เรียน 2. ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตรงตามความสนใจ ความถนัดของตนเอง 3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ 4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริงหรือประสบการณ์ตรง 5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ 6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น 7. สนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน	ตอบ : 1. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียน และรู้จักกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน 2. มีการวางแผนกับผู้เรียนในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้ตรงกับประสบการณ์จริงของผู้เรียน 4. มีสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียน 5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

หัวข้อสัมมนา	ผู้ให้สัมมนา		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
	- การพบกลุ่ม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง - การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง กรด. - การทำโครงงาน - การสอนเสริม - กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 3. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ - การประเมินผลระหว่างภาคเรียน กรด., การสอบย่อย, โครงงาน - การประเมินผลปลายภาคเรียน		

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา นอกโรงเรียนทั้ง 4 คือ การศึกษาพื้นฐานการศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน ภายใต้งานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไรบ้าง และมีวิธีการอย่างไร	ตอบ : 1.จัดทำเอกสารเผยแพร่ เอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิว ป้ายผ้าติดประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ 2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนในโอกาสต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ วันเด็กแห่งชาติ 3. สำรวจความต้องการของชุมชนในด้านต่าง ๆ อาชีพที่สนใจ ที่ต้องการเรียนรู้ 4. จัดเวทีชาวบ้าน จัดนิทรรศการมหกรรมวิชาต่าง ๆ ในวันสำคัญ ๆ ร่วมกับสำนักงานเขตที่ขอความร่วมมือมา	ตอบ : <u>การประชาสัมพันธ์</u> <u>การศึกษาพื้นฐาน</u> ได้ประชาสัมพันธ์ การรับสมัครลงทะเบียน และการจัดกระบวนการเรียนรู้ <u>การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ</u> ได้ประชาสัมพันธ์ การเปิดสอนอาชีพระยะสั้นที่ได้เปิดสอนอยู่แล้ว และเปิดตามความต้องการของชุมชน <u>การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ</u> ได้ประชาสัมพันธ์ โดยได้จัดโครงการการเรียนรู้ตามสมัยและความต้องการของผู้เรียน ทันโลกทันเหตุการณ์	ตอบ : 1. จัดทำเอกสาร แผ่นพับ หรือแผ่นผ้าประชาสัมพันธ์ งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ 2. มีการแนะนำ หรือให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในชุมชนให้ทราบถึงภารกิจ และงานของการศึกษานอกโรงเรียน 3. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน พร้อมทั้งทำการประชาสัมพันธ์งาน การศึกษานอกโรงเรียน

หัวข้อสัมมนา	ผู้ให้สัมมนา		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
		การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ได้ ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมของชุมชนและ กิจกรรมของ ศรช.ที่เกี่ยวข้องกับสังคม ชุมชน <u>วิธีการ</u> การศึกษาพื้นฐาน - เปิดรับสมัครลงทะเบียน - จัดกิจกรรมพบกลุ่ม จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ - จัดการวัดผล-ประเมินผลคุณภาพของการศึกษา - สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ - เปิดรับลงทะเบียนในรายวิชาที่มีวิทยากรสอน - เมื่อผู้เรียนครบกลุ่ม (18-20คน) เปิดการสอน	

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
		- ดูแลและกิจกรรมการสอน - ออกวุฒิบัตร มอบให้ผู้เรียนที่เรียนครบหลักสูตร การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ - เขียนโครงการ นำเสนอขออนุมัติโครงการ - ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม หาผู้ร่วมจัดกิจกรรม - จัดกิจกรรมตามโครงการ และประเมินผล สรุปโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม จัดทำตามโครงการต่าง ๆ ทั้งของสถานศึกษา และของชุมชน ที่ได้ประสานการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและมั่นคงตรงตามความต้องการของชุมชน	

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านจัดทำข้อมูลพื้นฐานของชุมชนหรือไม่ และมีวิธีการจัดกระทำและนำเสนอข้อมูลอย่างไรและจัดทำกี่ครั้งต่อภาคเรียน ใครช่วยจัดทำบ้าง	ตอบ : จัดทำโดยการสำรวจชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน 1. สภาพชุมชน 2. โครงสร้างประชากร 3. การศึกษา 4. ศาสนา 5. อาชีพ 6. การตั้งถิ่นฐานของประชากร 7. การย้ายถิ่น 8. ลักษณะการอยู่อาศัย 9. สาธารณูปโภคภายในชุมชน 10. กรรมการชุมชน	ตอบ : การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ได้จัดทำทุกภาคเรียน โดยได้ร่วมกับคณะกรรมการชุมชน สำรวจและจัดเก็บข้อมูลตามแบบสำรวจที่จัดทำขึ้น แล้วจัดเก็บไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์และนำไปสู่การจัดกิจกรรมตามที่ได้สำรวจไว้	ตอบ : ในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของชุมชนนั้นได้จัดทำขึ้นทุกภาคเรียน โดยมีคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ช่วยในการจัดทำข้อมูล ตั้งแต่การสำรวจและจัดเก็บข้อมูล ซึ่งข้อมูลชุมชนที่จัดทำขึ้นนั้นจะทำตามแบบสำรวจที่ทางศรช.จัดทำขึ้น ซึ่งหลังจากจัดเก็บแล้วก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์ หลังจากนั้นก็จะได้ข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อทำการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านมีวิธีดำเนินการอย่างไรในกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน	ตอบ : การศึกษาพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และมีทักษะพื้นฐานในการนำไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ โดยมีรูปแบบการดำเนินงาน ดังนี้ - การส่งเสริมการรู้หนังสือ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับประชากรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงให้อ่านออกเขียนได้ มีความรู้พื้นฐานในทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ตลอดจนความรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยมีวิธีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและต้องการของผู้เรียน - การศึกษาแบบพบกลุ่ม เป็นวิธีเรียนที่เน้นความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก การเรียนรู้เฉพาะบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนอาจต้องการเรียนเนื้อหาสาระและใช้ระยะเวลาในการเรียนที่ไม่เหมือนกัน มีการพบกลุ่มสัปดาห์ละครั้ง หรือหลายครั้ง	ตอบ : ในการจัดกิจกรรมการศึกษาของงาน การศึกษานอกโรงเรียนมีอยู่ด้วยกันดังนี้ งานการศึกษาพื้นฐาน งานการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ งานการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพื้นฐานซึ่งในการดำเนินงานนั้นก็จะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลรู้หนังสือ ให้สามารถอ่านออกเขียนได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ส่วนงานอื่นๆ ก็จะเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อเสริมสร้างให้คนในชุมชนมีอาชีพและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพและเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้	ตอบ : ก็จะคล้ายๆ กับอาจารย์ทั้งสองท่านคือกิจกรรมของการศึกษานอกโรงเรียนนั้น ในฐานะและบทบาทของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะเน้นหนักไปในด้านการศึกษาพื้นฐานเพราะเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนในสังคมและชุมชนให้มีความรู้ความสามารถให้อ่านออกเขียนได้ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนงานด้านอื่นๆ นั้นก็มีบ้างแต่จะเน้นในการสนับสนุนและช่วยเหลือศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตในการจัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพเพื่อเสริมสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน หรือการจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคภัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับคนในชุมชน เป็นต้น

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
	- การศึกษาแบบทางไกล สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อทางไกลหลายรูปแบบ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่มีเวลามาพบกลุ่ม การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถเข้าสู่อาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ทั้งที่เป็นสาระเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ เช่น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันสาธารณภัย การจราจร การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีและ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการศึกษาที่บูรณาการความรู้และทักษะจากการศึกษาที่ผู้เรียนมีอยู่หรือได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชน		

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านส่งเสริมให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดเวทีชาวบ้าน เวทีประชาคมและกิจกรรมต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนหรือไม่ ประเมินกี่ครั้ง ต่อเดือน เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง และมีวิธีการอย่างไร	โดยมีแบบเรียนที่หลากหลายและใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชน เนื้อหาสาระมุ่งเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม วิสาหกิจชุมชน ความสงบสุขในสังคม ตอบ : จัดสำรวจชุมชนว่ามีความต้องการในเรื่องใดบ้าง แล้วก็จัดให้ตามความต้องการของชุมชน โดยใช้แบบสอบถามในเรื่องอาชีพต่าง ๆ แล้วก็เปิดสอนตามชุมชนต่าง ๆ	ตอบ : ในการจัดเวทีชาวบ้านหรือเวทีประชาคมนั้น โดยส่วนมากจะจัดประมาณภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เรื่องที่จะจัดนั้นจะเกี่ยวกับเรื่องของคนในชุมชนและความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งวิธีการจัดนั้นจะใช้กระบวนการของการจัดเวทีประชาคมมาจัด	ตอบ : ได้มีการส่งเสริมให้แต่ละตรซ.ที่จัดตั้งอยู่ในแต่ละชุมชนนั้นให้มีการจัดเวทีประชาคม ซึ่งในการจัดแต่ละครั้งนั้นก็จัดประมาณ 1 ครั้งต่อภาคการศึกษา เพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูล ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนซึ่งในเรื่องที่จะจัดนั้นก็จัดตามความต้องการของคนในชุมชน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : มีวิธีการหรือหลักการปฏิบัติอย่างไรในการประสานงานและแสวงหาความร่วมมือกับชุมชน ประชาชน และผู้ให้บริการเพื่อขอรับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน	ตอบ : เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ กิจกรรมวันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ วันผู้สูงอายุ ทำให้ชุมชนรู้จักมากขึ้น รวมถึงทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน	ตอบ : หลักในการประสานงานแสวงหาความร่วมมือกับชุมชน ประชาชนและผู้มาใช้บริการนั้น โดยส่วนตัวแล้วจะใช้หลักความจริงใจและให้ความช่วยเหลือกับคนที่เราจะขอความร่วมมือ ซึ่งในการประสานงานนั้นเราต้องใช้หลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นคำพูดของเรา กริยามารยาท ในการติดต่อประสานงาน ซึ่งทุกอย่างที่กล่าวมานั้นจะเป็นตัวช่วยเรา ในการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายกับชุมชน หากเรามีการทำตัวที่ดี รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักการเป็นผู้ฟังที่ดี ผู้พูดที่ดีก็คิดว่าการประสานงานกับชุมชนก็ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะหากเรามีความตั้งใจในการทำงาน และเราได้แสดงออกให้คนในชุมชนเห็น คิดว่าคนในชุมชนก็คงจะเข้าใจและให้การสนับสนุนถึงจะไม่มากมายแต่ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ได้เห็นคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน	ตอบ : ในการปฏิบัติเพื่อประสานงานและแสวงหาความร่วมมือกับชุมชน ประชาชนและผู้ให้บริการเพื่อขอรับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในชุมชนนั้น ในฐานะที่เป็นครู ศรช.ซึ่งจะต้องมีการประสานงานกับประชาชนในชุมชน อยู่แล้วก็อาศัยหลักในการเข้าถึง คือ เน้นการเดินเข้าไปหาคนในชุมชน ทำความเข้าใจ พูดคุย เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบและรับรู้บทบาทและหน้าที่ของงาน ศรช. ว่ามีภารกิจอะไรและให้เห็นความสำคัญของ ศรช.ว่าหาก ศรช.ที่จัดตั้งอยู่ในชุมชนนั้นประสบความสำเร็จแล้ว จะส่งผลอย่างไรต่อชุมชนของเขา

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านทราบบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่อย่างไร และได้ศึกษาคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 หรือไม่	ตอบ : 1. จัดกิจกรรมตามแผนการเรียนการสอน และหลักสูตรต่าง ๆ 2. จัดทำข้อมูลชุมชนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ 3. จัดทำแผนงาน 4. การกระจายและหมุนเวียนการให้บริการสื่อต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 5. ดำเนินงานจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะการรับสมัครนักศึกษา แนะนำ ตลอดจนตรวจสอบการขึ้นทะเบียนนักศึกษา การลงทะเบียนเรียน การจัดทำแผนการเรียน การจบหลักสูตร 6. ดำเนินการจัดและประสานงานการสอนเสริม 7. ให้คำปรึกษา แนะนำ แนะนำ 8. ประสานกับบุคคล หน่วยงานรัฐ เอกชน ตลอดจนผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการดำเนินงานเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน 9. ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 10. สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานของ ศบข.	ตอบ : ทราบเป็นอย่างดี เนื่องจากได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมาเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้ทราบว่าในการดำเนินงาน ศรช.นั้นจะต้องทำอะไรบ้าง เช่น การประสานงาน การแสวงหาเครือข่าย เป็นต้น ส่วนในด้านของคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานของ ศน.กทม.นั้น ก็ได้มีการศึกษาและได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว	ตอบ : ทราบ เพราะก่อนจะประจำที่ ศรช.ทางกทม.1และศบข.ได้ทำการอบรมให้ทราบถึงบทบาท หน้าที่และภารกิจของครู ศรช.ให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งของครู ศรช.แล้ว ตลอดจนทาง ศน.กทม.1 ก็ได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของ ศรช.ให้กับครู ศรช.ด้วย

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านมีแนวปฏิบัติในการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างไร	ตอบ : ประสานงานกับชุมชนในโอกาสต่างๆ ร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เช่น ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันเด็กแห่งชาติ ลอยกระทง หรือกิจกรรมต่างๆ ที่มีโอกาสร่วมกัน	ตอบ : ในการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนนั้น ก็จะทำให้ความร่วมมือกับชุมชนในทุก ๆ ด้าน หากว่ามี การติดต่อให้ทาง ศรช.ช่วยเหลืออะไรในส่วนที่ ศรช.จะช่วยให้ เช่น ด้านสถานที่ หรือด้านกำลัง แรงงาน จัดบอร์ดนิทรรศการวันสำคัญต่าง ๆ หรืองานประจำชุมชน ศรช.ก็สามารถที่จะช่วยให้ ซึ่งการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นใน ชุมชนนั้นก็จะเป็นตัวช่วยอย่างหนึ่งที่จะทำให้ ชุมชนกับ ศรช. และคนภายในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น	ตอบ : แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกับ ชุมชนนั้น ในฐานะของครูศรช.ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญต่าง ๆ ตามพระพุทธศาสนา ประเพณีตามท้องถิ่นที่ชุมชนจัดขึ้น หรือ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ชุมชนได้จัดทำขึ้น แล้วแต่ว่าในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นถ้าเป็น งานที่เราสามารถนำ นศ.เข้าไปช่วยได้ก็จะไป ซึ่งการเข้าไปช่วยส่วนใหญ่ก็จะ เน้นในส่วนของการกำลังกายมากกว่า

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านมีวิธีหรือการพัฒนาตนเองเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างไร	ตอบ : เข้าอบรมในด้านต่าง ๆ ตามโอกาส เช่น การอบรมคอมพิวเตอร์ ประชาธิปไตย ยาเสพติด การใช้รถใช้ถนน เมาไม่ขับ	ตอบ : ในการพัฒนาตนเองนั้น ก็จะแสวงหาความรู้จากหนังสือคู่มือต่าง ๆ หรือจากบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ไม่ว่าจะเป็นคนจาก กศน. เอง หรือจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งก็จะได้รับความรู้จากบุคคลเหล่านี้ได้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติตัวในชุมชน และทางศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานครเอง ก็มีการจัดอบรมให้กับครู ศรช.เป็นประจำทุกภาคเรียนอยู่แล้วก็ถือว่าเป็นการพัฒนาตนเองอีกด้านหนึ่งด้วย	ตอบ : วิธีหรือการพัฒนาตนเองเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานใน ศรช. คือ โดยส่วนตัวแล้ววิธีหรือการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานนั้นก็จะมีการพัฒนาโดยส่วนตัว คือ การอ่านหนังสือคู่มือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ หรือการพูดคุยสอบถามแนวทางการปฏิบัติงานจากเพื่อนครู ศรช. ด้วยกัน จากศึกษานิเทศก์ หรือจากผู้อำนวยการการ ศบช. เพื่อเป็นการพัฒนาและการเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นทางศูนย์การศึกษาออกเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ยังได้มีการจัดอบรมการปฏิบัติงานให้กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำทุกภาคเรียนอยู่แล้วก็เลยทำให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในการปฏิบัติงาน

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์													
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3											
ถาม : ท่านมีวิธีการในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้รับบริการและนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนอย่างไรบ้าง	ตอบ : 1.รับบริจาคจากบุคคลทั่วไป หรือผู้เรียนที่มาเรียนให้ทำหนังสือ หรือสื่อต่าง ๆ มาใช้สำหรับบริการยืมเรียนที่ ศรช. 2. ได้รับการสนับสนุนจาก ศน.กทม.1 เอาไปไว้ที่ ศรช.เพื่อให้นักศึกษายืมเรียน	ตอบ : ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้น ก็จะมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้ตรงกับเนื้อหาสาระให้ตรงกับแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งสื่อการเรียนการสอนนั้นหากเป็น นศ.กศน.ที่พบกลุ่มแต่ละสัปดาห์ก็จะจัดทำด้วยตนเอง แต่หากเป็นผู้รับบริการอื่น ๆ ก็จะมีการสนับสนุนจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต	ตอบ : ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนนั้นก็มีขอสนับสนุนจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตจาก ศน.กทม.1และในบางครั้งก็มีขอสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนและ นศ.กศน. บ้าง											
ถาม : ท่านได้จัดทำแผนงานโครงการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อนำเสนอต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณและวัสดุที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือไม่อย่างไร	ตอบ : แผนปฏิบัติงานประจำปี.....ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน <table border="1"> <thead> <tr> <th>วันเดือนปี</th><th>เวลา</th><th>การปฏิบัติงาน</th><th>สถานที่</th><th>หมายเหตุ</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1 พ.ค. 2549</td><td>08.30-16.30</td><td>พบกลุ่มนักศึกษา</td><td>ศร ช . วัดท่าพระ</td><td></td></tr> </tbody> </table>	วันเดือนปี	เวลา	การปฏิบัติงาน	สถานที่	หมายเหตุ	1 พ.ค. 2549	08.30-16.30	พบกลุ่มนักศึกษา	ศร ช . วัดท่าพระ		ตอบ : ในแต่ละภาคการศึกษา แต่ละศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้มีการจัดเสนอแผนงานและโครงการของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามโครงการที่ขอ ซึ่งโครงการที่ขอสนับสนุนส่วนใหญ่จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งในตัวโครงการนั้นก็จะบรรยายละเอียดที่ขอสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นงบประมาณในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	ตอบ : มีการประชุมเพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ซึ่งโครงการแต่ละโครงการที่เสนอไปนั้นก็จะมีการจัดสรรงบประมาณและวัสดุที่จำเป็นต่อการดำเนินงานให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งโครงการหรือกิจกรรมที่จัดก็จะตรงกับความต้องการของคนในชุมชน เพราะการที่เราจะเสนอโครงการไปบรรจุไว้ในแผนได้ ก็จะต้องมีการประชุมเสวนาเพื่อปรึกษาหารือกับ	
วันเดือนปี	เวลา	การปฏิบัติงาน	สถานที่	หมายเหตุ										
1 พ.ค. 2549	08.30-16.30	พบกลุ่มนักศึกษา	ศร ช . วัดท่าพระ											

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ท่านได้มีการจัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ภายใต้อุูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขตหรือไม่ ทำทุกครั้งหรือไม่	ตอบ : จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศรช. เช่น กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมทางด้านศาสนาต่างๆ ที่สำคัญ กิจกรรมประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญต่าง ๆ	ตอบ : ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับผิดชอบนั้น เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเสร็จสิ้น ก็ได้มีการจัดบันทึกสรุปกิจกรรมเพื่อเสนอต่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการจัดกิจกรรมและเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายกันและเพื่อใช้ในการพัฒนากิจกรรมที่ได้ดำเนินการ	คนในชุมชนก่อนว่า เขาต้องการหรืออยากจะทำกิจกรรมหรือโครงการอะไร หลังจากนั้นครูศรช.ก็นำมาเสนอเพื่อจัดเข้าแผนปฏิบัติการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนเขต ตอบ : ในการปฏิบัติงานในแต่ละภาคเรียนหรือในแต่ละกิจกรรม/โครงการ ได้มีการจัดทำสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง เพราะจะได้นำผลงานในส่วนนี้มาเป็นหลักฐานในการจัดกิจกรรมหรือการประเมินผลการปฏิบัติของศรช.

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับชุมชนที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง	ตอบ : ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ประชาชนได้รับการบริการจากหน่วยงานกศน. ที่การศึกษาสายสามัญ 1 อาชีพ 1 ทักษะชีวิต 1 ทักษะอาชีพ ทำให้รู้จักองค์กรกศน. ว่าเป็นหน่วยงานที่ให้บริการในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง	ตอบ : ผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนร่วมกับชุมชนที่ผ่านมา โดยส่วนตัวอยู่ในระดับที่ดี เพราะดูจากคนในชุมชนรู้จักงานการศึกษา นอกโรงเรียนมากขึ้น และก็ให้ความร่วมมือกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมากขึ้น อาจจะเป็นเพราะว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาได้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน มีการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้คนในชุมชนทราบ จึงทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี	ตอบ : ผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านมาในฐานะผู้ดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคิดว่าอยู่ในระดับดี คือมีการดำเนินงานต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี คือ ชุมชนมีกิจกรรมอะไรหรือขอความร่วมมืออะไรจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทางศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและ นศ.กศน.ก็ให้ความช่วยเหลือกับชุมชนเป็นอย่างดีตลอด ส่วนชุมชนที่ศูนย์การเรียนรู้จัดตั้งอยู่ก็ให้ความร่วมมือกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในส่วน ของ ผู้นำชุมชน หรือ คณะกรรมการชุมชน ทุกส่วนก็พร้อมที่จะช่วยเหลือและให้การสนับสนุนกับทางศูนย์การเรียนรู้ด้วยดี

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 1	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 2	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คนที่ 3
ถาม : ปัญหาหรืออุปสรรค การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง หากพบปัญหาท่านแก้ไขปัญหายังไง	ตอบ : 1. ปัญหาด้านสถานที่ เนื่องจากที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่เป็นเอกเทศ คือไม่มีสถานที่ที่เป็นของตัวเอง ต้องอาศัยสถานที่ของบุคคลอื่น ทำให้จัดกิจกรรมได้ไม่ต่อเนื่อง บางครั้งสถานที่ไม่กว้าง เนื่องจากเจ้าของสถานที่เขาใช้ เราเลยจัดกิจกรรมไม่ได้ 2. ขาดความร่วมมือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายต่าง ๆ จะถูกปฏิเสธโดยสิ้นเชิง การแก้ปัญหา - เรื่องสถานที่ ถ้าสถานที่หลักไม่กว้าง ก็จัดกิจกรรมโดยจัดทำการเรียนรู้ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน ผู้รู้สาขาต่าง ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ประสานงานกับเครือข่ายล่วงหน้า หากสถานที่ไม่กว้างในแต่ละครั้ง ขอให้แจ้งให้ทราบล่วงหน้า	ตอบ : ในการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาที่สำคัญคือ งบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมหรือที่ใช้ในการจัดซื้อและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนมีน้อย ถึงแม้ว่าจะมีการแสวงหาจากเครือข่ายแล้วก็ตาม ก็ยังไม่เพียงพอ อยากให้มีการจัดงบประมาณสนับสนุนให้มากกว่านี้ และอีกอย่างก็เป็นในเรื่องของสถานที่ในการพบกลุ่ม เพราะในปัจจุบันได้ขอใช้ศาลาวัดเป็นสถานที่พบกลุ่ม ซึ่งในปัจจุบันนี้ทางวัดก็ให้ใช้สถานที่พบกลุ่มเป็นอย่างดี แต่ต่อไปในอนาคต หากมีการปรับเปลี่ยนก็ไม่แน่ว่าจะได้ใช้หรือเปล่า ซึ่งความไม่แน่นอนนี้ทำให้เป็นส่วนหนึ่งในการที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไม่พัฒนาเท่าที่ควร	ตอบ : ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมาของ ศรช.ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของสถานที่เนื่องจากสถานที่ในการจัดกิจกรรมไม่เป็นเอกเทศ คือ จะต้องไปอาศัยตามศาลาวัด หรือศาลาเอนกประสงค์ตามที่ชุมชนจัดหาสถานที่ให้ ซึ่งในบางครั้งก็ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการจัดกิจกรรม และอีกส่วนหนึ่ง คือ งบประมาณที่ลงมาสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นมีจำกัด ทำให้ส่งผลต่อสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอหรือมีก็ล้าสมัยไม่ทันต่อเหตุการณ์ จึงอยากให้มีการสนับสนุนงบประมาณในส่วนของสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนมากกว่านี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวชาลิณี สุทธิเดช
วันเดือนปีเกิด	30 ตุลาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	762/2 หมู่ 13 ตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่เครื่องคอมพิวเตอร์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานศาลปกครองนครศรีธรรมราช เลขที่ 6/157-166 ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ครุศาสตรบัณฑิต จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและสถิติ ทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ